

บทที่ ๕

บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิเคราะห์นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย

จากการวิเคราะห์บทร้อยกรองของนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย ๔ คน คือ "ทีปกร" เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จินตนา ปิ่นเฉลียว และ "ทวีปวร" สรุปได้ดังนี้

บทร้อยกรองของ "ทีปกร"

แนวความคิด บทร้อยกรองของทีปกร เสนอแนวความคิดหนักเกี่ยวกับสภาพสังคมและการเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นแง่มุมที่กล่าวถึงคือ การปลุกเร้าใจ การให้กำลังใจแก่เยาวชน กรรมกร และชาวนา การมุ่งทำลายเผด็จการ การจรรโลงสังคม ศาสนา บทบาทของหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ และงานศิลปะ

ชนิดและรูปแบบคำประพันธ์ ทีปกรนิยมแต่งคำประพันธ์หลายชนิดด้วยกัน คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และบทเพลง และคำประพันธ์ที่นิยมแต่งมากที่สุดได้แก่ โคลง กาพย์ กลอน ทีปกรเริ่มตั้งแต่ใช้นั้นลักษณะมาแต่งตามความสนใจของตน จนกระทั่งได้นำสัญลักษณ์อันนาชนิดเท่าที่มีมาแต่โบราณมาใช้แต่งโดยพัฒนาตามแนวความคิดของตนเอง เช่น โคลงหาพัฒนา ยานี่ลำนนำ ยานี่เห ร่ายพัฒนา เป็นต้น ลักษณะการแต่งก็เช่นเดียวกัน ทีปกรไม่จำกัดตนเองตามวิธีการประพันธ์แบบเก่า เช่น เป็นลิลิต หรือคำฉันท์ หากแต่ใช้ฉันทลักษณ์หลาย ๆ ชนิดผสมผสานกัน ทั้งที่เป็นแบบฉบับ เช่น โคลงสี่ ฉันท์ชนิดต่าง ๆ กลอน และ ฉันทลักษณ์ของชาวบ้าน เช่น ลำนนำกลอนสุภาพ กลอนเพลงยาว เพลงฉ่อย และวิธชุมนุมมาลี อีสาน มาผูกเป็นเนื้อหาขึ้นมา อย่างไรก็ตาม มีบทร้อยกรองอยู่ไม่น้อยที่

ไร้นั้นลักษณะเพียงชนิดเดียวโดยเฉพาะบทร้อยกรองที่แต่งด้วยกลอน

ที่ปกรไม์เครื่องครัดนั้นลักษณะในงานบทร้อยกรองของเขามากนัก แต่การไม์เครื่องครัดไม์ทำในงานของเขาบ่อยคุณค่า เพราะจังหวะ ลีลา เสียง และ ความหมายในบทร้อยกรองทุกบทของเขามีอยู่อย่างพร้อมมูล บทร้อยกรองของเขาจึงมีชีวิตชีวา คุณัน ออโน โยเน ปลุกปลอบ และให้กำลังใจ ตามลักษณะของเนื้อหา ลักษณะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของบทร้อยกรองของที่ปกร คือเขาใช้คำตามลำนำ ตามจังหวะกร ลหุ ไม์ใช้คำตรงตามจำนวนบังคับ ซึ่งตัวเขาเองโคษฐ์แจ่งไว้แล้ว โดยเฉพาะในงานประเภทฉันท

การใช้คำ ที่ปกรใช้ถ้อยคำหลายลักษณะ เช่น ถ้อยคำง่าย ๆ พรรณนาสามัญ ถ้อยคำที่มีเสียงอ่อนหวานประณีตบรรจง ถ้อยคำรุนแรงเสียดสี ประชดประชัน ถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้งเข้าใจยาก และมีการย้าคำในตอนท้ายของบทร้อยกรองในลักษณะคำสร้อย ทำให้บทร้อยกรองมีน้ำหนัก การใช้คำในแต่ละลักษณะทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับอารมณ์ของผู้แต่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่า ที่ปกรพยายามสื่อความหมายด้วยถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย และมีอิสระในการใช้ภาษาพูด ใช้คำอุทาน คำแสลง หรือแม้แต่คำหยาบบางคำ แต่ก็ไม่ได้ทำให้งานของเขาน่าขยะแขยง การใช้สัมผัสก็ใช้ไต่กลมกลืนสอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ ไม์ใช้สัมผัสที่ตายค่าน ส่วนวณภาษาก็คมคายเห็นภาพพจน์ งานของที่ปกรจึงเป็นงานที่สื่อความหมายกระชับ กระตัดรัด ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างรุนแรง สร้างเสริมพลังใจให้อย่างไคผล

การใช้ทวิโวหาร งานบทร้อยกรองของที่ปกรส่วนใหญ่ ใช้โวหารเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย และการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ส่วนงานที่ใช้สัญลักษณ์และการกล่าวเกินความจริงมีอยู่ไม่น้อย และก็มีลักษณะเด่นพอ ๆ กัน การกล่าวอุปมาอุปไมยและการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาดูเหมือนว่าจะมีลักษณะเด่นมากที่สุดทั้งนี้เพราะแฝงการปลุกเร้าความรู้สึกอันก่อให้เกิดภาพนึกได้อย่างกว้างขวาง

บทร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

แนวความคิด งานบทร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความรัก โดยเจาะถึงแง่มุมไวหลายแง่มุม และน่าสนใจทั้งสิ้น นอกจากนี้ก็เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ความคลุมหลงในธรรมชาติ สภาพชนบท ศิลปกรรมการดนตรี ข้อธรรมะอันเป็นการปฏิบัติต่อสัตว์โลกเพื่อประโยชน์สุขแก่สังคม ข้อธรรมะอันเป็นความสุขความสงบที่เกิดแก่ผู้ปฏิบัติ และการเสนอแนวความคิดศิลปะเพื่อชีวิต อันเป็นงานในช่วงหลัง ในแง่ของแนวความคิดที่กล่าวมาแล้วดูเหมือนว่า เนาวรัตน์ ให้ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน แต่สำหรับในระยะหลังงานของเขาเป็นงานปลุกกระแวม หรืองานศิลปะเพื่อชีวิตแทบทั้งสิ้น เขาจึงเป็นคนหนึ่งที่พยายามปรับความคิดของตนให้ไปกันได้กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ชนิดและรูปแบบคำประพันธ์ เนาวรัตน์นิยมแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนแปดมากที่สุด กลอนหก กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ มีบ้างแต่น้อยมาก งานประพันธ์อื่น ๆ ก็มีโคลง กาพย์ ฉันท์ และเพลงพื้นบ้าน แต่ก็ไม่เด่นเท่างานประเภทกลอน มีงานบางบทซึ่งน่าสนใจมาก เพราะเนาวรัตน์ได้นำเอาบทกลอนจากวรรณคดีมาเป็นสื่อความคิด โดยแต่งผสมผสานกันไป เกี่ยวกับฉันทลักษณ์ เนาวรัตน์ผลิตงานออกมาแรงฉันทลักษณ์ตามแบบบูรพาจารย์ทุกชนิด การใช้ฉันทลักษณ์มีน้อยมาก และเนาวรัตน์ยังเคยกล่าวไว้ว่าถ้าเขียนถึงความสวยงามเขาจะใช้สี่ล้าของกลอน ถ้าจะพูดถึงความภาคภูมิใจ ความหยิ่งผยองก็จะใช้สี่ล้าของโคลง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เนาวรัตน์เป็นนักเขียนบทร้อยกรองซึ่งพิถีพิถัน ในการใช้รูปแบบใหม่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา

การใช้คำ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ใช้คำหลายลักษณะ เช่น ใช้คำธรรมดาเรียบง่าย ใช้คำที่มีเสียงอ่อนหวานประณีตบรรจง ใช้คำที่มีความหมายลึกซึ้งสูงส่ง ใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และมีการย้าคำซ้ำ เพื่อเน้นให้ความหนักแน่น แต่การใช้คำของเนาวรัตน์ซึ่งเขาถนัดและทำได้ดีที่สุด คือการใช้คำที่มีเสียงอ่อนหวาน ประณีตบรรจง และใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ งานของเนาวรัตน์เกือบทุกบทเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ได้อย่างประณีตและพิถีพิถัน

ควยเหตุนี้สุนทรียภาพของการใช้คำจึงแฝงอยู่อย่างงดงาม ก่อให้เกิดความรื่นรมย์ยินดี และเป็นลักษณะเด่นของเขา

การใช้โวหาร กวีโวหารในบทร้อยกรองของเนาวรัตน์ ส่วนใหญ่ใช้โวหารเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย เพื่อก่อให้เกิดแง่คิด นอกจากนี้ก็มีการใช้สัญลักษณ์ มีเพลงพื้นบ้านมาแทรก และมีบทร้อยกรองจากวรรณคดีเก่า ๆ มาผสมผสานเพื่อให้เกิดแนวคิดและแง่มุมควบคู่ไปด้วย

บทร้อยกรองของจินตนา ปิ่นเฉลียว

แนวความคิด จินตนา ปิ่นเฉลียว เป็นนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยคนหนึ่งที่มีแนวความคิดกว้างขวาง โดยเฉพาะแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพสังคม เขาพูดถึงคาชของคน การโกงกิน ความยากจน สตรี สภาพชนบท ฯลฯ โดยพยายามแทรกแง่คิดที่นาสนใจไว้เสมอ ส่วนแนวความคิดอื่น ๆ จินตนาพูดถึงโลกใหม่ที่สดใส ความรัก ความปรานี ซึ่งช่วยบรรเทาสังคม การอนุรักษ์ศิลปกรรม สภาพของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย และพุทธปรัชญาที่นาสนใจ

ชนิดและรูปแบบคำประพันธ์ งานเขียนบทร้อยกรองของจินตนา ปิ่นเฉลียว ส่วนใหญ่เป็นกลอนแปดหรือกลอนสุภาพแทบทั้งสิ้น จินตนาเคร่งครัดฉันทลักษณ์ตามแบบเดิมของบูรพาจารย์ไว้อย่างพร้อมมูล แม้จินตนาจะไม่ได้พัฒนางานเขียนในแง่ของฉันทลักษณ์ให้กว้างออกไปก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้งานของจินตนา ไม่น่าสนใจ เพราะแง่มุมที่จินตนานำมาพูดถึงนั้นทันสมัย และแฝงข้อคิดไว้อย่างคมคายยิ่ง

การใช้คำ การใช้คำในงานเขียนบทร้อยกรองของจินตนามีอยู่หลายลักษณะ โดยขึ้นอยู่กับเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ แต่แนวที่จินตนาถนัดเขียนมากที่สุด และทำให้ผู้อ่านเกิด

ความใส่ใจตามอารมณ์ของผู้ประพันธ์ ก็คือ การใช้ถ้อยคำประชดประชัน รุนแรง เพื่อเสียดสีเยาะหยัน แม้บางครั้งจะใช้คำค่อนข้างหยาบคาย แต่ก็ไม่น่าเกลียด เพราะมักแฝงอารมณ์ขันไว้เสมอ การใช้ถ้อยคำในลักษณะอื่น ๆ ก็มีเช่น การใช้คำธรรมดาตรงไปตรงมา ใช้ถ้อยคำประณีตบรรจง ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้ง เป็นต้น

การใช้ทิวไรหาร งานเขียนบทร้อยกรองของจินตนา ปิ่นเฉลียว ส่วนใหญ่กล่าวเปรียบเทียบหรือใช้อุปมาอุปไมย ซึ่งจินตนาใช้ได้เด่นมาก เพราะเข้าใจนำเอาสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบได้เหมาะสม และให้เห็นได้ชัดเจน ส่วนการกล่าวเกินความจริง การใช้สัญลักษณ์ ก็มีอยู่แต่เป็นส่วนน้อย แม้ว่าการใช้ถ้อยคำบางบทจะค่อนข้างหยาบคาย แต่ก็ไม่ได้ทำให้ทิวไรหารของจินตนาดูย่ำแย่ ทั้งนี้เพราะจินตนาสามารถสร้างให้ผสมกลมกลืนแทรกความรู้สึก และสื่อความหมายได้ดียิ่ง

บทร้อยกรองของ " ทวีปวร "

แนวความคิด " ทวีปวร " เสนอแนวความคิดในงานบทร้อยกรองของเขาไว้หลายลักษณะ เช่น เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพสังคม การเมือง การปลุกใจเพื่อสร้างสรรค์สังคมใหม่ การมองอดีตเพื่อสร้างอนาคต และการจรโลงสังคม แนวความคิดซึ่งทวีปวร เน้นมากที่สุดคือแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพสังคม โดยพูดถึงในหลายแง่มุม เช่น ความอดอยาก การไม่แก้ไขปรับปรุงสภาพสังคมของรัฐ การศึกษา และสภาพของสตรี นอกจากนี้ยังได้เน้นความคิดเกี่ยวกับการปลุกใจเพื่อสร้างสรรค์สังคมใหม่ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพราะทวีปวรต้องการให้สภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสงบสุข และอิสรภาพอย่างแท้จริง

ชนิดและรูปแบบของคำประพันธ์ " ทวีปวร " นิยมแต่งคำประพันธ์หลายประเภท คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และกลอนแปด แต่ที่ใช้แต่งมากที่สุดคือคำประเภทกลอน ส่วนใหญ่เป็นกลอนแปด หรือกลอนหก ที่นิยมเขียนรองลงมาคือฉันท์และกาพย์ และจากบท

รอยกรองเรื่องยาว ๒ เรื่อง ทำให้ทราบได้ว่า ทวีปวรมีอิสระในการเขียน คือแทนที่งาน
บทร้อยกรองทั้ง ๒ เรื่องจะเป็นลิลิตและคำฉันท์ ดังเช่นวรรณคดีโบราณ ทวีปวรกลับนำ
เอาคำประพันธ์หลาย ๆ ชนิดมาผสมผสานกัน มีทั้ง โคลง กลอน กาพย์ ฉันท์ ร่าย ซึ่ง
คล้ายกับการใช้คำประพันธ์ของจิตร ภูมิศักดิ์ แต่ก็ยังไม่ทราบแน่นอนว่าใครเอาแบบอย่าง
ของใครกันแน่ อย่างไรก็ตามนับได้ว่าทวีปวรได้พัฒนาแนวการเขียนของเขาขึ้นตามความ
ถนัดของตนเอง

ทวีปวร เป็นนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยซึ่งพิถีพิถันในเรื่องรูปแบบ และเคร่ง
ครัดฉันทลักษณ์มากคนหนึ่ง ความงามในเรื่องรูปแบบคำประพันธ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาจึงเป็น
ลักษณะเด่นในงานของเขา ควญเหตุนี้งานของทวีปวรจึงให้ทั้งความบันเทิง และประเทือง
ปัญญา แก่ผู้อ่าน

การใช้คำ งานบทร้อยกรองของทวีปวร มีการใช้คำหลายลักษณะคือ ใช้คำ
ธรรมดาเรียบง่าย แต่แฝงการปลุกใจอยู่ในที่ การใช้คำที่มีเสียงอ่อนหวาน ประณีตบรรจง
ใช้คำซ้ำ และใช้ถ้อยคำการวางรุนแรง ซึ่งเป็นคำคำ การใช้คำของทวีปวรส่วนใหญ่มี
ท่วงทำนองที่ปลุกอารมณ์ความรู้สึกได้คือ คือกระทบใจผู้อ่าน ให้เกิดการคล้อยตาม การซ้ำคำ
เป็นการเน้นให้เกิดความหนักแน่นได้ดียิ่ง ส่วนถ้อยคำรุนแรงซึ่งเป็นคำคำ แม้จะเป็นคำ
พื้น ๆ ค่อนข้างหมยบาย แต่ก็ทำให้รู้สึกเป็นเค็ดอกเป็นแคนแทนผู้ถูกเอื้อยวกราคได้เป็นอย่างดี

การใช้กวีโวหาร กวีโวหารในงานเขียนบทร้อยกรองของทวีปวร ส่วนใหญ่เป็น
การใช้อุปมาอุปไมย การใช้สัญลักษณ์ การกล่าวเกินความจริง และการกล่าวอย่างตรงไป
ตรงมา กวีโวหารเกือบทุกลักษณะแฝงความคิด และความรู้สึกที่ปลุกเร้าเป็นส่วนนี้ใหญ่ การ
ใช้อุปมาอุปไมย ดูเหมือนทวีปวรเน้นมากที่สุดกว่ากวีโวหารอย่างอื่น

สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทroyกรองรวมสมัย

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๘ ท่าน เกี่ยวกับบทroyกรองรวมสมัยสรุปได้ดังนี้

๑. แนวความคิด ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นว่า นักเขียนบทroyกรองรวมสมัยมีแนวความคิดซึ่งอาจแบ่งออกกว้าง ๆ ได้เป็น ๒ แนวคือ

ก. แนวความคิดศิลป์เพื่อศิลป์ หรือกลุ่มโรแมนติค กลุ่มนี้เน้นความงามในการแสดงออก เนื้อหามุ่งด้านอารมณ์ของปัจเจกบุคคล และถือความเป็นอิสระของเนื้อหา นักเขียนในกลุ่มนี้ได้แก่ กุลทรัพย์ รุ่งฤดี ประยอม ชองทอง ประวิตร โพธิอาสน์ สุรศักดิ์ ศรีประพันธ์ ชนิดา เคชาฤทธิ์ ฯลฯ

นักเขียนบทroyกรองในกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งได้พัฒนาเนื้อหาให้พ้นจากปัจเจกบุคคล คือมองปัญหาสังคมบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงปัญหาทั่วไปอย่างเห็นอกเห็นใจเท่านั้น ไม่ได้เสนอหรือชี้ทางออกให้อย่างชัดเจน เช่น จินตนา ปิ่นเฉลียว บางพวกก็ใช้อารมณ์รุนแรง แสดงความไม่พอใจสภาพสังคมสอดแทรกอยู่บ้าง เช่น วิโรจน์ ศรีสุโร มหาเสฐียรพงศ์ ปุณณวูโณ ไพบุลย์ วงษ์เทศ ซึ่งก็ไม่ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน

ข. แนวความคิดศิลป์เพื่อชีวิต หรือศิลป์เพื่อประชาชน หรือแนวความคิดสังคมนิยม หรือกลุ่มก้าวหน้า กลุ่มนี้มีอุดมการณ์เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม มุ่งให้งานสะท้อนและชี้ความเป็นจริงในสังคม เช่น ความอดอยาก การกดขี่ขูดรีด การคอร์รัปชัน พร้อมกับเสนอทางออกหรือสภาพที่ดีกว่า นักเขียนในกลุ่มนี้ได้แก่ " ทวีปกร " " ทวีปวร " สุรชาติ สวัสดิ์ศรี วิทยากร เข้มกุล วิสา คัญทัพ ฯลฯ

ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติมอีกว่า นักเขียนบทroyกรองส่วนมากมักเริ่มจากแนวความคิดแรก แล้วพัฒนาเป็นแนวความคิดที่ ๒ เช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ งานเขียนบทroyกรองหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ส่วนใหญ่เป็นแนวความคิดเพื่อชีวิตแทบทั้งสิ้น ซึ่งงานเขียนบทร้อยกรองเดิมนั้นเน้นแนวความคิดเพื่อถือปอย่างชัดแจ้ง

๒. รูปแบบฉันทลักษณ์ นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย ส่วนใหญ่เคร่งครัดตามฉันทลักษณ์โบราณ เช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จินตนา ปิ่นเฉลียว ประยอม ของทอง ธนิกา เศษชาติ ฯลฯ และมีบางคนก็ดัดแปลงรูปแบบการเขียนจากฉันทลักษณ์โบราณ ได้แก่ ไพบูลย์ วงษ์เทศ ชรรค์ชัย บุนปาน วิสา คัญทัพ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มซึ่งไม่สนใจรูปแบบฉันทลักษณ์โบราณ ซึ่งกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น ๒ พวก คือพวกหนึ่งยังคงไว้ซึ่งลักษณะลำนำ คือหมายถึงจังหวะในการเรียบเรียงคำ และสัมผัสนอก ส่วนใหญ่นิยมแต่งกาพย์ ใดแก้ว รวี โคมพระจันทร์ เสกสรรค ประเสริฐกุล เป็นต้น อีกพวกหนึ่ง มีความอิสระจากธรรมเนียมเดิมโดยสิ้นเชิง พยายามคิดแบบแผนที่เป็นของตัวเอง โดยผสมผสานวรรณศิลป์ และทัศนศิลป์เข้าด้วยกัน ได้แก่ จาง แซ่ตั้ง

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ข้อสังเกตบางประการอีกว่า กลอนยังคงได้รับความนิยมมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ เช่น เติม บางพวกยังคงแต่งตามแบบสุนทรภู่ คือเน้นคำสัมผัสคล้องจองและสรรคำที่มีเสียงไพเราะ โดยเฉพาะกลุ่มโรแมนติคส่วนกลุ่มก้าวหน้า นำรูปแบบฉันทลักษณ์เก่ามาพัฒนา (รวมทั้งเพลงพื้นบ้าน) เพื่อให้เข้ากับเนื้อหาปัจจุบัน เช่น โกลงหาพัฒนา กลอนเพลงจอย ของ จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นการพัฒนาทำให้ฉันทลักษณ์เดิมมีชีวิตชีวา และนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม มีผู้ตามแบบคือรวี โคมพระจันทร์

กาพย์เริ่มแพร่หลายมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมกันมากตั้งแต่จิตร ภูมิศักดิ์ ใช้นานี้พัฒนา

กลอนเปล่า หรือ ร้อยกรองปลอดฉันทลักษณ์ ยังคงนิยมกันอยู่ อาจจัดเป็น ๒ พวก คือ พวกที่ปลอดฉันทลักษณ์ คล้ายร้อยแก้ว เป็นบรรทัดสั้น ๆ และพวกที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ จำพวก Concrete poetry เช่น จาง แซ่ตั้ง เป็นต้น

๓. การใช้คำ นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยส่วนใหญ่ใช้ถ้อยคำรุนแรง เพื่อปลุกเร้าอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อ่านให้คล้อยตาม โดยไม่คำนึงว่าถ้อยคำที่ใช้จะหยาบคาย สลากกราน แต่ก็มีนักเขียนบทร้อยกรองอยู่ไม่น้อย ที่ใช้คำรุนแรงอย่างพอเหมาะพอที่จะทำให้เกิดรสทางภาษาไปอย่างดี เช่น ทวีปวร และจินตนา ปิ่นเฉลียว เป็นต้น ส่วนนักเขียนซึ่งพิถีพิถันเลือกใช้คำให้เกิดรส ก็พอมืออยู่บ้าง ที่เด่นคือเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กุศกรพิชัย รุ่งฤดี ชนิกา เศษาดุทธิ ส่วนจิตร ภูมิศักดิ์ เป็นนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยซึ่งมีถ้อยคำสัมผัสที่กลมกลื่นสอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ มีสำนวนที่คมคาย เห็นภาพพจน์ ให้ความรู้สึกอย่างยอดเยี่ยม จิตร ภูมิศักดิ์ ใช้ทั้งถ้อยคำสูงส่งอย่างภาษาวรรณคดี ภาษาเขียน ภาษาพูด ภาษาแสดง และภาษาชาวบ้านอย่างผสมกลมกลืน สื่อความหมายได้กระชับ กระตักรัศ ง่ายต่อการเข้าใจ ปลุกเร้าอารมณ์ ความรู้สึกไปอย่างรุนแรง สร้างเสริมพลังใจแก่ผู้อ่านอย่างไคณล และมีอิทธิพลต่อนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยเป็นอย่างยิ่ง

๔. ข้อที่ค่อนข้าง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นไว้สรุปได้ดังนี้

นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยส่วนใหญ่มีความสนใจฉาบฉวยเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะแวดล้อม ตามพลังกระตุ้นหรือเร้าเราของวัยมากกว่าอย่างอื่น จะเห็นได้ว่าเมื่อวัยสูงขึ้น มักหยุดหรือหันเหไปทางอื่น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะแรงมีมรัศทางเศรษฐกิจหรือหมคเชื้อกระตุ้นก็อาจเป็นได้ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของบทร้อยกรองสมัยใหม่ก็นับวันจะให้ความสำคัญกับแนวความคิดในร้อยกรอง (เนื้อหา) มากกว่าความไพเราะเสนาะหูของเสียงของคำตามแบบอย่างสมัยเก่า

ผู้ทรงคุณวุฒิได้เน้นอีกว่า การที่นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย มีแนวความคิดคือไปเพื่อชีวิต โดยเน้นการเขียนเพื่อชีวิตที่คึกคักน่าสนับสนุน แต่ถ้านักเขียนบทร้อยกรองบางคนมองสภาพชีวิตด้วยทัศนคติแคบ ๆ และมีโมหาคติจนเกินไป ก็ไม่ควรที่จะได้รับความนิยมนยกย่อง เพราะว่างานเขียนที่คึกคักนั้นจะคึกทั้งความคิด และภาษาที่ใช้ โดยความคิดนั้นจะต้องมีสาระมีประโยชน์สอดส้างคมอย่างกว้างขวาง และภาษาที่ใช้ต้องพิถีพิถันให้มุ่งทำนองที่งดงามเหมาะสมกับเนื้อหา

การเปรียบเทียบนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย

การเปรียบเทียบที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็น การเปรียบเทียบนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยที่ปรากฏในงานวิจัยของ นางสาวนัยนา สุทธิธรรม กับงานของผู้วิจัยที่ปรากฏในเล่มนี้ โดยจะเปรียบเทียบเป็นกลุ่ม ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ก. แนวความคิด
- ข. ชนิดของคำประพันธ์
- ค. รูปแบบการประพันธ์
- ง. การใช้คำ
- จ. กวีโวหาร

แนวความคิด

จากผลการวิเคราะห์นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยของ นางสาวนัยนา สุทธิธรรม พบที่จะสรุปได้ว่า นักเขียนบทร้อยกรองทั้ง ๔ คน คือ อังคาร กัลยาณพงษ์ อุชเชณี นายผี และสุจิตต์ วงษ์เทศ มีแนวความคิดร่วมซึ่งแต่ละคนกล่าวถึง คือแนวความคิดเกี่ยวกับ สภาพสังคมและการเมือง แต่ได้กล่าวถึงแง่มุมที่แตกต่างกัน เช่นอังคาร กล่าวเสียดสีประชดประชันสังคมเมืองหลวง นักการเมือง ข้าราชการ ระบบการศึกษา สภาพนิสิตในมหาวิทยาลัย สตรี และสภาพของชนบทซึ่งมีทหารต่างชาติเข้าไปตั้งฐานทัพ อุชเชณี สะท้อนภาพสังคม เหตุการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อการปกครอง ความแร้นแค้นของชาวนา การพลัดพรากจากครอบครัวเพราะสงครามเป็นเหตุ และชีวิตของทหารในสมรภูมিরบ นายผี สะท้อนภาพสังคมของผู้ใช้แรงงาน เช่นกรรมกร ชาวนา ซึ่งได้รับความลำบากยากแค้นเพราะถูกกดขี่จากนายทุน และนายผีย้ำว่าความยุติธรรมจะเกิดก็โดยขจัดนายทุนให้หมดไป ส่วนสุจิตต์ วงษ์เทศ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสภาพสังคม และการเมือง โดยส่วนใหญ่จะชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของบ้านเมือง ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เช่น การปฏิบัติงานของข้าราชการ เป็นต้น

เมื่อมาพิจารณานักเขียนร่วมสมัย ๔ คน คือ "ทีปกร" เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จินตนา ปิ่นเฉลียว และ "ทวีปวร" ก็จะพบว่า ทั้ง ๔ คน มีแนวความคิดรวม ซึ่งแต่ละคนได้กล่าวถึง คือ แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพสังคมและการเมือง เช่นเดียวกับนักเขียนนบทร้อยกรองร่วมสมัย ในผลการวิจัยของนางสาวนัยนา สุทธิธรรม แต่แง่มุมที่กล่าวถึงนั้นมีแตกต่างกันไป คือทีปกร ชี้ให้เห็นสภาพความเลวร้ายของสังคมที่เป็นอยู่ พร้อมทั้งเสนอข้อปรับปรุงแก้ไข เนื้อหาที่ทีปกรกล่าวถึง คือสภาพการปกครองในระบบอบเน็คติการ สภาพของชาวนา สตรี สังคมชาวกอง เนาวรัตน์ กล่าวถึง การคอร์รัปชัน ความทุกข์ของกรรมกร และสิทธิจักรวรรดินิยม เป็นต้น จินตนา เยาะหยัน เสียคดี ประชาธิปไตย การคอร์รัปชัน ผู้แทนราษฎร สตรี ความยากจน สภาพชนบทและเมืองหลวง ส่วนทวีปวร กล่าวถึงความอดอยากของชาวนา กรรมกร ผู้ยากจน การศึกษา การไม่ปรับปรุงสังคมของรัฐ ฯลฯ

นักเขียนนบทร้อยกรองกลุ่มหลัง ยังมีแนวความคิดร่วมกันอีกประการหนึ่งคือ - แนวคิดเกี่ยวกับการจรรโลงสังคม โดยทีปกร เน้นความสามัคคี ความรักชาติและเสรีภาพส่วนบุคคล เนาวรัตน์ เน้นธรรมะต่าง ๆ จากพุทธศาสนา จินตนา เน้นความรัก ความกรุณาปรานี ความมีน้ำใจ ส่วนทวีปวร เน้นความรัก ความมีน้ำใจ มนุษยธรรมและความสุจริตใจ แนวคิดรวมเกี่ยวกับการจรรโลงสังคมของของกลุ่มแรกนั้น ไม่มีปรากฏเด่นชัด เพราะมีนักเขียนนบทร้อยกรองบางคนเท่านั้น ที่แสดงแนวความคิดนี้อย่างแจ่มแจ้ง จึงถือเป็นการคิดรวมไม่ได้

จะเห็นได้ว่านักเขียนนบทร้อยกรองร่วมสมัยทั้ง ๒ กลุ่ม ใฝ่มองเห็นสภาพปัญหาของสังคมที่ต้องปรับปรุงในส่วนที่คล้ายคลึงกัน แม้วานักเขียนนบทร้อยกรองร่วมสมัยกลุ่มหลังจะมีแนวความคิดรวมถึง ๒ ประการก็ตาม แต่ก็มีส่วนที่เกี่ยวกับสังคมทั้งสิ้น

ในส่วนของแนวความคิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นความคิดรองลงไป และส่วนใหญ่เป็นแนวความคิดที่แตกต่างกัน จะพบความแตกต่างกันดังนี้

อังคาร กัลยาณพงศ์ กล่าวถึงการอนุรักษ์ศิลปกรรม และปรัชญา สุนทรียภาพ วัฒนธรรม ประเพณีไทยแท้ ๆ ที่ปกร เน้นบทปลุกใจ แนวคิดเกี่ยวกับศาสนา บทบาทของหนังสือพิมพ์ และงานศิลป์ เนาวรัตน์ เน้นความรักในเงตาง ๆ สภาพสงบสุข ของชนบท และการอนุรักษ์ศิลปกรรม จินตนา พูดถึงสภาพของประเทศบางประเทศ ใน ทวีปเอเชีย ความหวังในโลกใหม่ที่ดีกว่าเดิม ประวัติศาสตร์ศิลปกรรม และพุทธปรัชญาบาง ประการ ส่วนทวีปแอฟริกา เน้นการปลุกใจเพื่อสร้างสรรค์สังคมใหม่ พูดถึงการศึกษาค้นคว้า เพื่อ ปรับปรุงปัจจุบัน

นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยทั้ง ๒ กลุ่ม ที่กล่าวมาแล้ว ถ้าจัดกลุ่มแนวความคิด ตามแนวศิลป์เพื่อศิลป์ และแนวศิลป์เพื่อชีวิต ก็จะพบว่า นักเขียนบทร้อยกรอง ๔ คน ในผลงานวิจัยของนางสาวนัยนา สุนทรียธรรม นั้น อังคาร กัลยาณพงศ์ อุชเชณี และ สุนทรียภาพ มิ่งงานเขียนทั้ง ๒ แนว แต่นายผี เน้นงานเขียนแนวศิลป์เพื่อชีวิตแนว เคี้ยวเท่านั้น ส่วนนักเขียนกลุ่มหลัง เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จินตนา ปิ่นเฉลียว และ ทวีปวร มิ่งงานเขียนทั้ง ๒ แนว แต่ที่ปกร มิ่งงานเขียนบทร้อยกรอง แนวศิลป์เพื่อชีวิตเท่านั้น

ชนิดของคำประพันธ์

เมื่อเปรียบเทียบนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยของทั้ง ๒ กลุ่มแล้ว จะพบส่วน ที่คล้ายคลึง และแตกต่างกัน ในเรื่องชนิดของคำประพันธ์ดังนี้

ส่วนที่คล้ายคลึงกัน คือลักษณะที่เปลี่ยนแปลงเป็นส่วนรวมอย่างกว้าง ๆ

ได้แก่

- ก. บทร้อยกรองส่วนหนึ่งแต่งโดยยึดฉันทลักษณ์โบราณ
- ข. ปรับปรุงฉันทลักษณ์โบราณให้เป็นลักษณะแบบฉบับของตน
- ค. เปลี่ยนแปลงธรรมเนียมที่ใช้อยู่โดยทั่วไป

- ง. นำเพลงพื้นบ้าน หรือเพลงกล่อมเด็กมาเป็นสื่อในการเสนอความคิด
- จ. คำประพันธ์ที่นิยมนำมาแต่งมากที่สุด คือกลอน กาพย์ และโคลง
ตามลำดับ

ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ส่วนย่อยบางประการจากส่วนรวมที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

- ก. การปรับปรุงฉันทลักษณ์โบราณให้เป็นแบบฉบับของตนที่ต่างกันก็คือ นักเขียนบทร้อยกรองบางคนเช่นที่ปกร มียานี้เห่ ยานี้ลำน่า โคลงหาพัฒนา และมีการนำคำในทอนจบคำประพันธ์หลายคำสร้อย แต่มีลักษณะแปลกออกไป ซึ่งงานทำนองนี้นักเขียนบทร้อยกรองบางคนไม่ได้ปรับปรุงอะไรเลย โดยเฉพาะนักเขียนบทร้อยกรองกลุ่มแรก
- ข. ธรรมเนียมในการแต่ง นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยบางคน เช่น ที่ปกร และทวีปวร ได้ใช้คำประพันธ์หลาย ๆ ชนิดมาแต่งสลับกัน จะพิจารณาว่าเป็นลิลิตหรือคำฉันท์ก็ไม่ใช่ นับว่าได้พัฒนาธรรมเนียมนิยมการเขียนขึ้นใหม่ ซึ่งนักเขียนบทร้อยกรองคนอื่น ๆ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรเลย
- ค. นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยที่ใช้คำประพันธ์เกือบทุกชนิด คือ ที่ปกร และทวีปวร แต่งงานเขียนบทร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์ อุษธานี นายผี และสุจริตต์ วงษ์เทศ นิยมแต่งบทร้อยกรองด้วยคำประพันธ์บางชนิดเท่านั้น
- ง. นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยบางคน เช่นอังคาร กัลยาณพงศ์ ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ ในขณะที่นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยคนอื่น ๆ ยังเคร่งครัดฉันทลักษณ์ เช่น ทวีปวร เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และ จินตนา ปิ่นเฉลียว

รูปแบบการประพันธ์

ส่วนที่คล้ายคลึงกัน คือ นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยนิยมบทพรรณาสั้น ๆ ประมาณ ๕ - ๑๒ บท เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดในด้านต่าง ๆ บางบทเป็นร้อยกรอง

ที่มีโครงเรื่องเหมือนเรื่องสั้น นอกจากนั้นก็มีการเขียนเรื่องยาวบ้าง แต่ก็มีน้อยมาก เช่น งานประเภทนิราศ เพลงยาว และเรื่องซึ่งมีโครงเรื่อง โดยใช้คำประพันธ์หลาย ๆ ชนิดมาผสมผสานกัน ซึ่งไม่เป็นลักษณะของลิลิต หรือคำฉันท์ และทวิปวร เป็นนักเขียนบท ร้อยกรอง กลอนเปล่ามีผลงานปรากฏอยู่บ้างในขณะที่นักเขียนคนอื่น ๆ ไม่มี

การใช้คำ

การใช้คำส่วนใหญ่จะพบวาทคล้ายคลึงกัน คือนิยมใช้ถ้อยคำรุนแรง ก้าวร้าว เชื้อเสียศีล เบาทะหยันสังคม และเพื่อปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม การใช้คำรุนแรงก้าวร้าว แต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะตัว ที่แตกต่างกัน ส่วนงานเขียนที่ใช้ถ้อยคำไพเราะกระทบอารมณ์ ความรู้สึกได้ดี ก็มีไม่น้อยเช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และทวิปวร เป็นต้น

การใช้โวหาร

การใช้โวหาร ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน คือนิยมใช้โวหาร เจริญเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย งานเขียนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ มีปรากฏอย่างเด่นชัดเฉพาะบางคนเท่านั้น การใช้โวหารแบบง่าย ๆ ตรงไปตรงมาดูเหมือนว่าจะได้รับความนิยมในหมู่ของผู้เขียนบทร้อยกรองมากขึ้น เพราะง่ายต่อการเข้าใจ และการสื่อความคิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรการเรียนการสอนคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการศึกษาหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง ๓ หลักสูตร คือหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๐๓ หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๑๔ พบว่าการเรียนการสอนคำประพันธ์มีแทรกอยู่ในหลักสูตรทั้งสาม ซึ่งจะกล่าวโดยสรุปดังนี้ .-

(๑) หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๐๓^๑ แบ่งเป็นรายวิชา ๒ วิชา คือ

๑.๑ ภาษาไทย ก. เป็นวิชาบังคับในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ ที่ทุกสายวิชาทุกแผนกต้องเรียน เวลาเรียนสัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง ตลอดปี ในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประพันธ์ มุ่งให้ผู้นับเรียนศึกษาค้นหลักกวี คือให้รู้จักลักษณะและข้อบังคับ โคลง ฉันท์ (อย่างง่าย ๆ) กาพย์ กลอน ร่าย และให้นักเรียนหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทใดก็ได้ตามความถนัดและความสนใจ และให้สามารถถอดคำประพันธ์ได้ นอกจากนี้ นักเรียนควรได้เข้าใจในหลักการวิจารณ์วรรณคดีตามสมควร รู้จักสังเกตรูปและลีลาของวรรณคดี สังเกตแนวการเขียนของกวีในคำบทวางทำนองการแต่ง การแสดงความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ โดยมีหนังสือแบบเรียนวรรณคดีเล่ม ๔, ๕ เป็นหลักในการเรียนวรรณคดีในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕

๑.๒ ภาษาไทย ข. เป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ แผนกศิลปะ และเป็นวิชาเลือกสำหรับแผนกทั่วไป โดยใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง ตลอดทั้งปี แบ่งออกเป็น ๒ วิชาย่อยคือ วิชาการประพันธ์ กับประวัติวรรณคดี สำหรับวิชา การประพันธ์นั้น ให้นักเรียนฝึกหัดแต่งร้อยกรองตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน โดยจะกองใจคำให้ไพเราะ เน้นการแสดงความคิดเป็นสำคัญ และให้นักเรียนได้ศึกษา

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.๔ - ๕ - ๖) พุทธศักราช ๒๕๐๓ (พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๕ - ๑๐.

กวีนิพนธ์ต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อจะได้เกิดความรู้ความชำนาญพอที่จะชื่นชมและ
วิจารณ์งานประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ทั้งอาจจะช่วยให้นักเรียนได้ยึดถือคำประพันธ์ที่
ไว้เป็นแบบอย่างการหัดแต่งคำประพันธ์ตามที่คนสนใจ หลักสูตรยังเน้นให้นักเรียนรู้ลักษณะ
บังคับ ๘ อย่างของร้อยกรอง ที่กล่าวไว้ในคำราชนิพนธ์ รุธิมาและฝึกฝนการแต่ง โคลง
ฉันท กาพย์ กลอน และกลอนทศชัย นอกจากนี้หลักสูตรยังกำหนดให้ใช้หนังสือสามัคคีเภท
ก้านเท้า^๒ เพิ่มขึ้นอีก ๑ เล่ม

(๒) หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม^๓ หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม
ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการสอนรายวิชาต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ ภาษาไทย ๔๐ เป็นวิชาบังคับในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เวลาเรียน
สัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมงตลอดปี แยกเป็น การใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี ในส่วนที่
เกี่ยวกับการเรียนการสอนคำประพันธ์พบว่ามีแทรกอยู่ในวิชาทั้งสาม ในวิชาการใช้ภาษา
หลักสูตรมีความมุ่งหมายให้นักเรียนเขียนโคลงกลอนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง รู้จักลำดับ
ความสำคัญ รู้จักคนควาประมวลความคิด แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาที่สละสลวยให้ผู้อื่น
เข้าใจความรู้สึกนึกคิดใจแจ่มแจ้ง ส่วนหลักภาษาเน้นการสอนให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษา
โดยมุ่งให้นักเรียนใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองตาม
ความถนัดและความสนใจ และให้รู้จักแบบแผนของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ด้วย ทางด้าน
วรรณคดีมุ่งให้รู้เรื่องมีความรู้ความเข้าใจในความหมายและคุณค่าของวรรณคดีกว้างขวาง
ยิ่งขึ้น โดยครูเป็นผู้แนะนำให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างวรรณคดีชิ้นสำคัญ ๆ ของกวีและนักเขียน
สมัยต่าง ๆ รวมทั้งสมัยปัจจุบันด้วย และพร้อมกันนั้นก็ให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น
เชิงวิจารณ์วรรณกรรมใดก็ตามสมควร

^๒ คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ในระดั
โรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๗, หน้า ๑๑.

^๓ นัยนา สุทธิธรรม, เรื่องเดิม, หน้า ๒๐๘ - ๒๑๑.

๒.๒ ภาษาไทย ๕๐ เป็นวิชาบังคับในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เวลาเรียน ๓ คาบ ต่อสัปดาห์ตลอดปี เนื้อหาวิชาแบ่งเป็น การใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดีเหมือนกับ ภาษาไทย ๔๐ แต่เป็นการเรียนขั้นสูงขึ้น การใช้ภาษา เน้นให้มีความประณีตในการใช้ภาษา และให้รู้จักเขียนโดยใช้จินตนาการทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยหาความเพลิดเพลินจาก งานเขียนไปช่วย หลักภาษา เน้นให้รู้จักลักษณะและข้อบังคับของบทร้อยกรองอย่างง่าย และส่งเสริมให้คัดแต่งตามความถนัดและความสนใจ วรรณคดี มุ่งให้นักเรียนสังเกตรูปและ ดีลาของวรรณคดี และให้มีความรู้เชิงวิจารณ์ ให้รู้จักงานเขียนของกวีและนักเขียนคนสำคัญ ๆ ในคานทวงทำนองการแต่ง การเลือกเฟ้นถ้อยคำ การทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ตลอดจน กติกรรมหรือคุณค่าในวัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวรรณกรรมสมัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในตัวเองและสังคมดีขึ้น

๒.๓ ภาษาไทย ๔๒, ๕๒ เป็นวิชาเลือกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ ใช้เวลาเรียน ๒ คาบต่อสัปดาห์ตลอดปี แบ่งเป็นการพูด การเขียน การอ่าน และการ พิจารณาหนังสือ

การเขียน ให้เด็กมีโอกาสฝึกฝนตนเองในการเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ตามความสนใจ และฝึกให้นักเรียนใช้จินตนาการ และความคิดริเริ่มของตน โดยใช้ภาษา อย่างประณีตกว่ารายวิชาภาษาไทย ๔๐, ๕๐ เนื้อหาร้อยกรองในรายวิชานี้เน้นให้รู้จักการ ประพันธ์คำร้อยกรองอย่างง่าย ๆ เช่น เขียนอธิบายสุภาษิต สดุดีบุคคลสำคัญ นิทานคำกลอน หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดในเรื่องต่าง ๆ ตามความสนใจ ในการฝึกเขียนแต่ละอย่าง ครู ควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายและให้ศึกษาวิธีเขียนที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจขอเขียน นั้น ๆ เรื่องที่จะนำมาฝึกเขียน ควรอยู่ในความสนใจของนักเรียน มีความยากง่ายให้เหมาะ ะกับระดับชั้นเรียน และควรเฟื่องเลี้ยงความสามารถในการเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของตนได้ และพิจารณาถึงความถูกต้องสละสลวยในการใช้ถ้อยคำด้วย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมแบบประสมสามารถเลือก เรียนวิชาภาษาไทย ข. ก็คือการประพันธ์ และประวัติวรรณคดี ซึ่งเป็นวิชาบังคับของแผนก ศิลปะและวิชาเลือกสำหรับแผนกทั่วไปในหลักสูตร พ.ศ.๒๕๐๓ ไปด้วย นอกจากนี้หลักสูตร

ภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมแบบประสม ยังมีรายวิชาภาษาไทย ๔๑, ๕๑ คือภาษาไทย
ธุรกิจซึ่งเป็นวิชาเลือกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ ใช้เวลาเรียน ๒ คาบ ต่อสัปดาห์
ตลอดปี เพื่อเป็นพื้นฐานทางการใช้ภาษาทางอาชีพธุรกิจ

(๓) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๑๘^๔ เฉพาะหลักสูตรภาษาไทย
แบ่งรายวิชาออกเป็น ๒ ส่วน คือวิชาบังคับและวิชาเลือก ซึ่งจำแนกเป็นรายวิชาได้ดังนี้

๓.๑	วิชาบังคับ	เวลาเรียน ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอด ๑ ภาคเรียน
ท. ๔๐๑	การใช้ภาษา	หลักภาษา วรรณคดี
ท. ๔๐๒	การใช้ภาษา	หลักภาษา วรรณคดี
ท. ๕๐๓	การใช้ภาษา	หลักภาษา วรรณคดี
ท. ๕๐๔	การใช้ภาษา	หลักภาษา วรรณคดี

วิชาภาษาไทย ๔๐๑ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประพันธ์นั้น เนื้อหาวิชาเน้นราย
ละเอียดดังนี้

การใช้ภาษามุ่งให้สามารถเขียนได้ถูกต้องทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง
รู้จักถนอมความประมวลดความคิด แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาที่กระชับรัดและสละสลวย ทำให้
ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดได้แจ่มแจ้ง

หลักภาษา มุ่งให้รู้จักแบบแผนของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ส่งเสริมให้แต่งบท
ร้อยกรองตามความถนัดและสนใจ

วรรณคดี มุ่งให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีอย่างกว้างขวาง ให้ศึกษาวรรณคดี
สำคัญ ๆ ของกวีและนักเขียนสมัยต่าง ๆ รวมทั้งสมัยปัจจุบันด้วย และให้สามารถ แสดงความ

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย, พุทธศักราช ๒๕๑๘
(ฉะนะนกร : แผนกช่างพิมพ์โรงเรียนสารพัดช่าง : ๒๕๑๘), หน้า ๖ - ๑๔.

คิดเห็นเชิงวิจารณ์วรรณกรรมต่าง ๆ ได้ตามสมควร ในทองคำประพันธ์จากหนังสือวรรณคดีที่เป็นแบบเรียนและวรรณคดีเล่มอื่น ๆ ตามความสมัครใจของผู้เรียนในความเห็นชอบของผู้สอน

วิชาภาษาไทย ๔๐๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประพันธ์ ให้ฝึกหัดเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฝึกสังเกตหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ถูกต้อง และให้ศึกษาวรรณคดีสำคัญ ๆ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยสามารถวิจารณ์วรรณคดีได้อย่างมีหลักการที่ไต่ถามมากขึ้น

วิชาภาษาไทย ๕๐๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประพันธ์ มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักลักษณะและข้อบังคับ ของบทร้อยกรองอย่างง่าย และส่งเสริมให้แต่งตามความถนัดและความสนใจ ใ้รู้จักสังเกตรูปและลีลาของวรรณคดี และให้มีความรู้เชิงวิจารณ์ตามสมควร ให้สังเกตแนวการเขียนของกวีและนักเขียนสำคัญ ๆ ในคานทวงทำนองของการแต่ง การเลือกเฟ้นถ้อยคำ การทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ และให้ทองคำประพันธ์จากหนังสือวรรณคดีตามความสมัครใจของผู้เรียน

วิชาภาษาไทย ๕๐๔ เป็นวิชาซึ่งมีเนื้อหาต่อจากภาษาไทย ๕๐๓ ด้วยความมุ่งหมายเหมือนเดิม หากแต่เนื้อหายากขึ้น ส่วนที่เกี่ยวกับการประพันธ์ส่งเสริมให้รู้จักเขียนโดยใช้จินตนาการทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง และสามารถหาความเพลิดเพลินได้จากการเขียน ใ้รู้จักลักษณะและข้อบังคับของคำประพันธ์ประเภทอื่นที่ชนิดง่าย ๆ และให้ฝึกหัดการแต่งได้บ้าง การเรียนวรรณคดีมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักเรียนอย่างมีวิจารณญาณ มองเห็นสังขารม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การทองคำประพันธ์ยังคงมีเหมือนเดิม

๓.๒	วิชาเลือก	เวลาเรียน	๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดหนึ่งภาคเรียน
	ท. ๐๑๑		ศิลปการพูด
	ท. ๐๒๑		การอ่านและพิจารณาหนังสือ
	ท. ๐๓๑		ภาษากับวัฒนธรรม
	ท. ๐๔๑		การประพันธ์

- ท. ๐๕๑ วรรณคดีประเภทฉันท
 ท. ๐๖๑ ประวัตินวนคดี ๑
 ท. ๐๖๒ ประวัตินวนคดี ๒
 ท. ๐๗๑ ภาษาไทยธุรกิจ

ในรายวิชาเลือก จะเห็นว่ารายวิชาซึ่งเกี่ยวกับการประพันธ์โดยตรง คือภาษาไทย ๐๕๑ การประพันธ์ และ ภาษาไทย ๐๕๑ วรรณคดีประเภทฉันท เกี่ยวกับการประพันธ์ เนื้อหาได้เน้นความสามารถในการ เขียนแสดงความคิดออกมาอย่างประณีตและมีศิลปะมากขึ้น ในรอยแก้วให้หักแตงเรื่องสั้น นวนิยายขนาดสั้น รู้จักแต่งบทอวยพร คำกล่าวในโอกาสต่าง ๆ ส่วนที่เกี่ยวกับรอยกรอง ให้หักแตงคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ตามความสนใจของแต่ละบุคคล ในรูปที่มาของคำประพันธ์ชนิดที่ไซกันแพร่หลาย ส่งเสริมให้ศึกษาบทกวีนิพนธ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อจะได้ยึดถือคำประพันธ์ดี ๆ ไว้เป็นตัวอย่างในการแต่ง เกี่ยวกับ วรรณคดีประเภทฉันท ได้เน้นให้รู้จักสังเกตลีลาและท่วงทำนองของฉันท รู้สึกในความงดงามของภาษาจนเกิดความซาบซึ้งในรสวรรณคดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิเคราะห์บทร้อยกรองรวมสมัยพบว่างานเขียนบทร้อยกรองส่วนใหญ่ยังนิยมแต่งโดยยึดถือฉันทลักษณ์โบราณอยู่ มีนักเขียนบทร้อยกรองบางคนเท่านั้นที่พยายามปรับปรุงฉันทลักษณ์โบราณให้เป็นลักษณะแบบฉบับของตน การเลือกฉันทลักษณ์มาแต่งส่วนใหญ่ไม่ยึดคำประพันธ์ที่ยาก ๆ เช่น ฉันท ร่าย และกลบท แต่จะนิยมแต่งคำประพันธ์ง่าย ๆ เช่น กลอน กาพย์ และโคลง และกลอนได้รับความนิยมมากที่สุด นอกจากนี้ยังได้นำเพลงพื้นบ้านหรือบทกลอนเด็กมาเป็นสื่อในการเสนอแนวความคิดใหมอย่างแนบเนียนด้วย งานเขียนบทร้อยกรองส่วนใหญ่นิยมเขียนสั้น ๆ ประมาณ ๕ - ๑๒ บท เป็นร้อยกรองซึ่งมีโคลง-เรื่อง ส่วนการแต่งเป็นเรื่องยาวมีน้อยลง การใช้คำพรวนนักเขียนบทร้อยกรองรวมสมัยส่วนใหญ่ใช้คำกระทบอารมณ์ มีทั้งถ้อยคำประณีตอ่อนหวาน และถ้อยคำรุนแรงก้าวร้าว โวหารที่ชมักเป็นโวหารเปรียบเทียบเป็นส่วนใหญ่ ในด้านแนวความคิดบทร้อยกรองรวมสมัยเสนอแนวคิดทั้งยึดหลัก "ศิลป์เพื่อศิลป์" และ "ศิลป์เพื่อชีวิต" หรือ "ศิลป์เพื่อประชาชน" และดูเหมือนว่ามักเน้นการสะท้อนภาพสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นจริงเป็นจังกว่าแต่ก่อน

นอกจากที่กล่าวแล้วจากผลการวิเคราะห์ทำให้ได้ข้อคิดอีกว่า การสอนการเขียนบทร้อยกรองในปัจจุบันนั้นสมควรเปิดโอกาสให้เด็กเขียนทั้งที่เกรงฉันทลักษณ์และไม่เกรงครัดฉันทลักษณ์เพื่อให้เด็กแสดงความคิดออกได้อย่างอิสระเสรี ขนาดของบทร้อยกรองก็ไม่ควรจำกัดให้มีความยาวให้เท่านี้เท่านี้ การใช้คำและโวหารก็ควรปล่อยตามความถนัด แต่อย่างไรก็ดีควรจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คำให้สัมพันธ์กับเนื้อหาไว้อย่าง ส่วนด้านแนวความคิดเด็กควรมีโอกาสแสดงออกมาได้อย่างอิสระเสรีเช่นกัน ทั้งนี้เพราะการไปจำกัดให้เด็กไปแสดงออกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น อาจจะเป็นการบังคับให้เด็กแสดงออกในสิ่งที่เขาไม่รอบรู้และไม่ประทับใจเท่าที่ควรก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามการใช้คำแนะนำในสิ่งที่เห็นว่าควรเป็นไปตามทำนองคลองธรรมก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ ซึ่งครูไม่ควรละเลยในเรื่องนี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยจะเสนอแนะต่อไปนี้ ผู้วิจัยคิดว่าครูผู้สอนควรจะเริ่มแนะนำสิ่งต่อไปนี้ให้แก่เด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานและให้เป็นที่ไปตามลำดับขั้น คือ

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบทร้อยกรอง
 - ๑.๑ ความหมายของร้อยกรอง
 - ๑.๒ ประเภทของบทร้อยกรอง
 - ๑.๓ ลักษณะของร้อยกรองแบบเดิม
 - ๑.๔ ลักษณะของร้อยกรองในปัจจุบัน
 - ๑.๕ ร้อยกรองศิลป์เพื่อศิลป์ และศิลป์เพื่อชีวิต
 - ๑.๖ คุณค่าของบทร้อยกรอง
 - ๑.๗ ลีลาและความงามของบทร้อยกรอง
๒. การดำเนินการสอนการแต่งคำประพันธ์หรือบทร้อยกรอง
 - ๒.๑ การเตรียมคำ
 - ๒.๒ การศึกษาแนวความคิดต่าง ๆ
 - ๒.๓ การลำดับแนวความคิด
 - ๒.๔ การเลือกฉันทลักษณ์ให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะนำมาแต่ง
 - ๒.๕ การใช้ถ้อยคำภาษา ในบทร้อยกรอง
 - ๒.๖ การขึ้นต้นคำประพันธ์หรือบทร้อยกรอง
 - ๒.๗ การจบของบทร้อยกรอง
 - ๒.๘ การตั้งชื่อบทร้อยกรอง
 - ๒.๙ การดำเนินการแต่งบทร้อยกรอง
 - ๒.๑๐ กิจกรรมและอุปกรณ์ที่ประกอบการสอนบทร้อยกรอง
 - ๒.๑๑ การวัดผลการแต่งบทร้อยกรอง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบทร้อยกรอง

ความหมายของคำว่าร้อยกรอง

บทประพันธ์ประเภทร้อยกรอง แต่เดิมเรียกกันหลายอย่าง เรียกว่า " กลอน " บาง เช่นในลิลิตพระลอกล่าววาทะ " เกลากลอน " แต่แต่งเป็นโคลงและร่าย เรียกว่า " กาพย์ " แต่แต่งเป็นร่ายยาว เช่นกาพย์มหาชาติบ้าง เรียกว่า " ฉันท " แต่แต่งเป็นร่ายและโคลง เช่นลิลิตยวนพ่าย จึงมักเรียกรวม ๆ ว่า " กาพย์กลอน " หรือ " กวีนิพนธ์ " หรือ " จินตกวีนิพนธ์ " ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ในสมัยที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลสนใจเรื่องวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ มาก รวมทั้งด้านวรรณคดีได้ออกวรรคคีติสาร เผยแพร่ความคิด และส่งเสริมการแต่งหนังสือ ได้มีการใช้คำ " ร้อยแก้ว " และ " ร้อยกรอง " แพร่หลายในระยะเวลาอันนั้น โดยมีความหมายตามนัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงมีคำใช้เรียกประเภทของวรรณกรรมว่าร้อยแก้ว และร้อยกรอง แต่ยังมีบางท่านนิยมเรียกว่า " กาพย์กลอน " หมายถึงคำประพันธ์ชั้นสูง ส่วน " ร้อยกรอง " นั้นเป็นชั้นรองลงมา^๕ ซึ่งความรู้สึกลักษณะนี้ดูเหมือนว่ายังเป็นมาจนถึงปัจจุบันนี้

พระยาอนุমানราชชน ไค้กล่าววาทะ ร้อยกรองหมายถึง โคลง ฉันท กาพย์ กลอน ซึ่งมีถ้อยคำที่นำมาประกอบประพันธ์กัน มีขนาดมาตรา เสียงสูงต่ำ หนักเบาและสั้นยาวตามแบบรูป (Pattern) ที่กำหนดไว้ แบบรูปที่กล่าวนี้มีมากด้วยกัน ไม่จำเป็นต้องมีเฉพาะแต่ที่กำหนดไว้ในคำร่ำซึ่งว่าด้วยการแต่ง โคลง ฉันท กาพย์ กลอน หรือฉันทลักษณ์^๖

^๕ กุหลาบ มัดลิกะมาส, วรรณกรรมไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๗), หน้า ๑๖๒.

^๖ เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุমানราชชน), การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์, (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๔), หน้า ๖.

คำว่า ร้อยกรอง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้นิยามไว้ว่า แต่งหนังสือที่
ให้ความไพเราะ^๗

จะเห็นได้ว่าร้อยกรอง มีผู้พูดถึงไว้ในแง่มุมที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม
หากจะสรุปคำกล่าวมาเป็นความเข้าใจโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ร้อยกรอง ก็คืองานประพันธ์
ที่ประณีตบรรจง ผู้แต่งพิถีพิถันเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมเจาะทั้งเสียง จังหวะ และความ
หมาย และคำว่าร้อยกรองนี้เรียกชื่อกันต่าง ๆ นานา เช่น เรียกว่า กวีนิพนธ์ บทกวี
บทร้อยกรอง และอื่น ๆ

ประเภทของบทร้อยกรองและลักษณะบังคับ

บทร้อยกรองแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และ ร่าย
และบทร้อยกรองทั้ง ๕ ประเภทนี้ มีกฎและลักษณะบังคับต่าง ๆ ตามแบบอย่างหนังสือ
ฉันทลักษณ์กำหนดไว้ ๘ อย่างคือ

๑. ลักษณะคำครุ คำลหุ
๒. ลักษณะพยางค์
๓. ลักษณะคณะ
๔. ลักษณะสัมผัส
๕. ลักษณะคำเป็น คำตาย
๖. ลักษณะคำเอก คำโท
๗. ลักษณะคำนำ
๘. ลักษณะคำสร้อย

^๗ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (พระนคร : โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๑๐), หน้า ๑๕๘.

ลักษณะบังคับที่สำคัญที่สุดในคำประพันธ์ทุกชนิด คือสัมผัส หมายความว่าคำประพันธ์ทุกชนิดต้องมีสัมผัส นอกจากนั้นจะมีลักษณะบังคับข้อใดเพิ่มมากขึ้นก็ตามแต่วิธีของคำประพันธ์นั้น ๆ เช่น อาจจะมีบังคับครุ ลหุ และคณะในฉันท์ บังคับใช้คำเอก คำโท คำเป็น คำตาย และคำสร้อยในโคลง หรือคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ แต่จะเป็นคำประพันธ์ใด ๆ ก็ตามจะขาดสัมผัสเสียมิได้ แม้แต่รายยาวซึ่งดูไม่บังคับอะไรทั้งนั้น แต่ก็ต้องมีสัมผัส

๑. ครุ ลหุ คำครุ คือคำที่มีเสียงหนัก ได้แก่คำที่ประสมกับสระเสียงยาวในแม่ ก. กา และ สระ อำ ไอ โอ เอ และคำที่มีตัวสะกดทั้งหมด ส่วนคำลหุ คือคำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นในแม่ ก. กา และคำที่เขียนด้วยอักษรตัวเดียวเช่น บ, ย ยกเว้นคำที่ประสมด้วยสระอำ ไอ โอ เอ ครุ และ ลหุ เป็นบังคับในการแต่ง ฉันท์

๒. พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ อาจจะมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ ในคำประพันธ์จะเรียกพยางค์เป็นคำ เช่น กลอนแปดมีวรรคละ ๘ คำ ก็หมายถึงมี ๘ พยางค์นั่นเอง ในมทรอยกรองประเภทโคลง กลอน กาพย์ ร่าย ไม่เคร่งครัดนัก แต่จะเคร่งครัดในฉันท์เป็นพิเศษ

๓. คณะ คือการกำหนดกฎเกณฑ์ลักษณะของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย จำนวนคำ วรรค บาท บท และรวมถึงการกำหนดคำเอก โท ในคำประพันธ์ประเภทโคลง และคำครูลหุ ในคำประพันธ์ประเภทฉันท์ด้วย

๔. สัมผัส คือการกำหนดคำให้คล้องจองกัน รอยกรองทุกประเภทต้องมีสัมผัส ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่คือ

ก. สัมผัสนอก เป็นสัมผัสบังคับระหว่างวรรคหนึ่งกับอีกวรรคหนึ่ง ตามชนิดของคำประพันธ์นั้น ๆ สัมผัสนอกเป็นสัมผัสสระเท่านั้น

ข. สัมผัสใน เป็นสัมผัสไม่บังคับ ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์แน่นอนเช่นสัมผัสนอก สัมผัสใน มีทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสพยัญชนะ เป็นสัมผัสที่ช่วยเพิ่มความไพเราะให้แกบทร้อยกรองยิ่งขึ้น

๕. คำเป็นคำตาย คำเป็นหมายถึงคำที่ประสมด้วยสระเสียงยาวในแม่ ก.กา รวมทั้งคำ ซึ่งประสมด้วย อำ ไอ โอ เอา และ คำซึ่งมีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว สอนคำตาย หมายถึงคำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นในแม่ ก.กา ยกเว้นคำที่คำที่ประสมด้วย สระ อำ ไอ โอ เอา และคำที่มีตัวสะกดในแม่ กก กค กบ คำเป็นและคำตาย เป็นลักษณะบังคับในการแต่งโคลง ร่าย และกลบทบางชนิด

๖. คำเอก คำโท คำเอกคือคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับอยู่ข้างบน ถ้าต้องการบังคับเอกแต่ไม่สามารถหาคำเอกได้ ก็อาจใช้วิธีแปลงคำให้เกิดวรรณยุกต์เอกขึ้น ซึ่งเรียกว่า เอกโทษ หรือ อาจจะใช้คำตายแทนเอกก็ได้ ส่วนคำโท หมายถึงคำที่มีรูปวรรณยุกต์โทกำกับอยู่ และถ้าไม่สามารถหาคำโทตรงที่บังคับโทได้ ก็สามารถสร้างคำโทโทษขึ้นได้เช่นกัน คำเอกและคำโท ใช้บังคับในบทร้อยกรองที่แต่งด้วยโคลงและร่าย

๗. คำนำ คือ คำที่ใช้ขึ้นต้นบทร้อยแก้วบางประเภท เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นเรื่องใหม่ ตอนใหม่ หรือมอกชนิดของบทร้อยกรองนั้น ๆ เช่น เมื่อนั้น บัดนั้น ครานั้น สักวา ดอกเอ๋ยดอกไม้ ฯลฯ บทร้อยกรองซึ่งบังคับคำนำ เช่น บทละคร เสภา ดอกสร้อยสักวา

๘. คำสร้อย คือคำที่ต่อท้ายวรรค ท้ายบาท หรือท้ายบท ในบทร้อยกรองบางชนิด เพื่อเพิ่มความไพเราะให้แกบทร้อยกรอง ส่วนใหญ่ใช้ในโคลงและร่าย

นอกจากลักษณะบังคับที่กล่าวมาแล้ว พระยาอุปทิศศิลปสาร ยังถือว่าเสียงวรรณยุกต์ ก็เป็นลักษณะบังคับใน บทร้อยกรองประเภทกลอนด้วย

ธรรมเนียมนิยมในการแต่งบทร้อยกรองแบบเดิม

ร้อยกรองของไทยถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใดนั้น ไม่มีใครสามารถให้คำตอบได้ แต่ถ้ามองจะเชื่อตามทฤษฎีที่ว่าร้อยกรองเก่ากว่าร้อยแก้ว และเชื่อตามที่กล่าวกันว่า ไทยเป็นชาตินักกลอนแล้ว ร้อยกรองน่าจะมามาก่อนที่พอขุนรามคำแหงจะทรงประดิษฐ์อักษรไทย ในปี พ.ศ. ๑๘๒๖ แต่เป็นร้อยกรองชนิดที่บันทึกอยู่ในสมออง และตายทอดกัน ควบปากที่เรียกว่ากลอนสด^๘ มีผู้สันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของกลอนซึ่งเป็นร้อยกรองชนิดหนึ่งของไทยว่า ไคมาจาก ฉันท ในบาลีสันสกฤตบาง ได้มาจากกลอนของ จี๋นาง และเป็นของเราเอง คือเป็นของไทยฝ่ายใต้หรือไทยภาคกลางในปัจจุบัน^๙ แต่ข้อสันนิษฐานนี้เป็นเพียงหาเหตุผลมาชี้แนะให้เห็นแง่มุม เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ไม่ไคสรุปให้แน่นอนแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามร้อยกรองเริ่มปรากฏอย่างเป็นหลักฐานครั้งแรก ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ซึ่งมีร้อยกรองแทบทุกประเภทยกเว้น กลอน แต่ที่นิยมแต่งกันมาก คือลิลิต ต่อมามีในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง การแต่งบทร้อยกรองเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ฉันทและโคลงสี่สุภาพ ได้รับความนิยมมากกว่าร้อยกรองประเภทอื่น กาพย์หรือโคลงก็เริ่มมีในระยะนี้ ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีการแต่งบทร้อยกรองครบทุกประเภทคือ โคลง ฉันท กาพย์ กลอน และ ร่าย ร้อยกรองที่เด่นมากในสมัยนี้คือ กาพย์ กลอน กลบท กลอนเพลงยาว และกลอนบทละคร ในสมัยกรุงธนบุรีร้อยกรองยังคงดำเนินสืบต่อมาไม่เปลี่ยนแปลง และไม่เด่นกว่าสมัยอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยรัชกาล

^๘ สิทธิฯ พินิจภูวดล และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า ๓๐.

^๙ ประยงค์ อนันท์วงศ์, กลอนและวิธีเขียนกลอน (พระนคร: รวมสาส์น, ๒๕๑๓), หน้า ๓ - ๖.

ที่ ๑ - ๒ มีรอยกรองเด่น ๆ ปรากฏอยู่หลายเรื่อง และกลอนสุภาพในสมัย รัชกาลที่ ๒ ได้
 ก้าวหน้าไปอีกด้วยการเพิ่มสัมผัสลงไป ทำให้ผู้นิยมกันมาก แต่หลังจากสมัยรัชกาลที่ ๒
 เป็นต้นมา โฉมหน้าของรอยกรองได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด คือหันไปนิยม
 รอยแหว่งแทนรอยกรองมากขึ้น^{๑๑}

วรรณกรรมร้อยกรองของไทยในอดีต หากพิจารณาธรรมเนียมในการเขียน
 แล้ว สิ่งแรกที่พบคือ การแต่งบทร้อยกรองมีโครงสร้างที่เป็นแบบแผน เราจะพบว่า
 ร้อยกรองโดยทั่ว ๆ ไปของไทยเรา มักมีบทไหว้ หรือประณามบท เป็นบทขึ้นต้น ฉันทลักษณ์
 หรือลักษณะการแต่ง เช่นกลอนบางประเภทต้องขึ้นด้วยวรรครับบาง หรือถ้าแต่งกาพย์เห่เรือ
 ก็ต้องขึ้นต้นด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท แล้วตามด้วยกาพย์ยานีกับบทก็ได้ การจบเรื่องของบท-
 ร้อยกรองก็เช่นเดียวกัน มักจะบอกชื่อผู้แต่ง^{๑๒} และออกตัวว่างานเขียนยังไม่ดีเท่าที่ควร
 หรือไม่ก็ชี้แจงการแต่งบทร้อยกรองนั้น ๆ

การบรรยาย ก็เป็นธรรมเนียมนิยมอย่างหนึ่ง บทบรรยายส่วนใหญ่มักชมธรรมชาติ
 ชมโฉม ชมรด แต่งตัว หรือไม่ก็คร่ำครวญถึงผู้ที่ต้องพรากจากกัน หรือมีบทอุทิศจรรยา ลักษณะ
 การบรรยายเหล่านี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมากในบทร้อยกรองดั้งเดิม การใช้ถ้อยคำในการ
 บรรยายก็เช่นกัน วรรณกรรมร้อยกรองของไทยเราในอดีต มีลักษณะเป็นมันต์พนศิลป์ คือ
 ศิลปะในการตกแต่งประดับประดา และเน้นแงงามในการตกแต่งถ้อยคำให้ไพเราะด้วยเสียง
 ให้ชวนซึ่งใจด้วยความหมาย มีการเล่นคำเล่นความ^{๑๓}

ร้อยกรองในอดีตส่วนใหญ่เป็นร้อยกรองขนาดยาว มีทั้งที่เป็นเรื่องเล่า บทพรรณนา
 และบทที่ไซ้ขบร้อง เนื้อเรื่องของร้อยกรองเหล่านี้มีทั้งที่เป็นสารคดีและบันเทิงคดี แม้จะ

^{๑๑} สิทธิฯ พินิจภูวดล และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า ๓๘-๔๐.

^{๑๒} กุหลาบ มลลิกะมาส, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๖.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๗ - ๑๘๘.

จำกัดอยู่ในวงแคบ แต่ก็ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ได้มากพอสมควร เพราะมีทั้งเรื่องทางศาสนาและคำสอน: นิทาน บทแสดง (บทพากย์ โขน หนัง บทละคร) บทพรรณนา (นิราศ) บทสุคดี ประวัติ พงศาวดาร^{๑๔} เรื่องเกี่ยวกับการเมือง การล้อเลียนประชดประชันสังคม^{๑๕}

แนวความคิดในการแต่งบทร้อยกรองในอดีต ผู้แต่งบทร้อยกรองในสมัยก่อนไม่ต้องการเน้นแง่คิดหรือปรัชญา ความแปลกใหม่ หรือการปรับปรุงวิพากษ์วิจารณ์สังคม หรือบุคคลใด^{๑๖} นิยมแต่งเรื่องประเภทจินตนาการ และเรื่องใกล้ตัว เช่น เรื่องยักษ์ เทวดา นรก สวรรค์ ป่าหิมพานต์ ฯลฯ^{๑๗} กันมากกว่า ทั้งนี้ก็เพราะว่าคงที่กลาวแล้วว่า ผู้แต่งไปเน้นในการใช้ถ้อยคำ การเรียบเรียงคำ ลีลาจังหวะ ให้มีความไพเราะเป็นประการสำคัญ ซึ่งได้กลาวมาแล้ว

ธรรมเนียมนิยมอีกประการหนึ่ง ในการแต่งบทร้อยกรองมาแต่เดิมนั้น คือมักเป็นวรรณกรรมเพื่ออารมณ์มากกว่าเป็นวรรณกรรมเพื่อปัญญา^{๑๘} ซึ่งหมายความว่าผู้แต่งบทร้อยกรองมุ่งแสดงศิลปะของการเรียบเรียงถ้อยคำ ให้เกิดความงามมากกว่าที่จะแสดงแง่คิดหรือปรัชญา ความรู้ใด แต่ก็มีได้หมายความว่า บทร้อยกรองต่าง ๆ จะไม่ให้ความรอบรู้อะไรเลยก็หาไม่ เป็นแต่เพียงว่า การอ่านบทร้อยกรองในวัยที่เฝ้ากันนั้นย่อมมีอารมณ์แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความคิด และสติปัญญาของผู้อ่าน

^{๑๔} สิทธิฯ พินิจภูวนล และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเคิม, หน้า ๔๐.

^{๑๕} กุหลาบ มัลลิกะมาส, เรื่องเคิม, หน้า ๒๐๑.

^{๑๖} เรื่องเคียวกัน, หน้า ๑๙๗.

^{๑๗} สิทธิฯ พินิจภูวนล และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเคิม, หน้า ๔๐.

^{๑๘} กุหลาบ มัลลิกะมาส, เรื่องเคิม, หน้า ๑๙๙.

วรรณกรรมร้อยกรองในปัจจุบัน

บทร้อยกรองเริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดประมาณหลังสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือค่านิยม รูปแบบและขนาดของบทร้อยกรอง กล่าวคือ บทร้อยกรองมักเสนอข้อคิดหรือความคิดอันใดอันหนึ่งออกมา ความคิดมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนศิลปแบบมัทนศิลป์ในการแต่งร้อยกรอง ซึ่งเป็นความนิยมดั้งเดิมนั้น ถือว่าสำคัญรองลงไปจากความคิด และความคิดของผู้แต่งร้อยกรองในปัจจุบันได้ขยายวงกว้างออกไปจากเดิมเป็นอันมาก เช่น มีทั้งบทพรรณนา บรรยายความรู้สึกต่าง ๆ วิจารณ์เสียดสีการเมือง สภาพการณ์ปัจจุบัน ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากกว่าสมัยก่อน ส่วนทางด้านรูปแบบ ร้อยกรองในสมัยปัจจุบันมีทั้งเคร่งและไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ การแต่งแบบไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีผู้พยายามแสวงหารูปแบบใหม่ ๆ ที่แปลกออกไปมาแต่งควย และการใช้ถ้อยคำก็เช่นเดียวกัน แทนที่จะเลือกสรรถ้อยคำที่ไพเราะกินใจอย่างสมัยก่อน กลับใช้ถ้อยคำค่อนข้างหยาบ ก้าวร้าว คำที่ใช้ในวีดิประจำวันทุกคำ แม้จะเป็นคำไม่สุภาพก็นำมาใช้ได้ ทั้งนี้เพราะมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจในค่านิยมความจริงมากกว่าความไพเราะ ส่วนขนาดของบทร้อยกรองในปัจจุบันก็เช่นเดียวกัน ได้เปลี่ยนแปลงไป คือมีขนาดสั้นลงเรื่องหนึ่ง ๆ จะมีความยาวเพียงไม่กี่บท^{๑๘} อย่างไรก็ตาม เรื่องความยาวตามแบบเดิมยังมีเหลืออยู่บ้าง แต่ก็มีน้อยมาก ที่พอจะหาอ่านได้บางก็มีงานเขียนของนายผี ทวีปวร เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และจินตนา ปิ่นเฉลียว เป็นต้น

แม้ว่าในการแต่งบทร้อยกรองในปัจจุบันจะไม่แพร่หลาย หรือได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อนก็ตาม แต่ก็น่าสนใจหากหันมามองในแง่ดีบ้าง เพราะอย่างน้อยการเปลี่ยนแปลงไปบ้างนั้น จะช่วยให้อรรถกรรอนาสนใจขึ้น และไม่สูญหายไปไฉนง่าย ๆ อย่างที่มีผู้วิตกกังวลอยู่ และการเร้าให้ใช้สมองพร้อม ๆ กับเร้าอารมณ์อันประณีต^{๒๐} น่าจะถือว่าเป็นความก้าวหน้าของบทร้อยกรองอย่างแท้จริง เพราะบทร้อยกรองของไทยเดิมนั้นมักเร้าเฉพาะอารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่

^{๑๘} สิทธา พิณีภูวาล และประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า ๔๑-๔๒.

^{๒๐} ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒๖.

บทร้อยกรองศิลป์เพื่อศิลป์ และ ศิลป์เพื่อชีวิต

ในปัจจุบันนี้มีผู้ถกเถียงและกล่าวถึง " ศิลป์เพื่อชีวิต " และ " ศิลป์เพื่อศิลป์ " กันอย่างกว้างขวาง และดูเหมือนว่าการถกเถียงนั้นไม่รู้จักจบสิ้นลงได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ทัศนะต่างก็ไมยอมรับฟังข้อคิดเห็นจากฝ่ายตรงกันข้าม ฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า " ศิลป์เพื่อศิลป์ " ไม่มีจะมีก็แต่ " ศิลป์เพื่อชีวิต " เท่านั้น อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า " ศิลป์จะต้องเพื่อศิลป์ " และ " ศิลป์จะต้องเพื่อชีวิต " คว้ย ไม่ใช่มีเพียงอย่างเดียวใดอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คว้ย เหตุนี้เพื่อความเข้าใจอันดีเป็นพื้นฐานของการเขียนบทร้อยกรอง จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ คำกล่าวที่ว่า " ศิลป์เพื่อศิลป์ " และ " ศิลป์เพื่อชีวิต " ทั้ง ๒ แนวมุม เพื่อประโยชน์ในการพิจารณางานเขียนต่าง ๆ และเพื่อเป็นแนวทางการนำไปสู่ความเข้าใจ " ศิลป์เพื่อศิลป์ " และ " ศิลป์เพื่อชีวิต " ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แทนที่จะต้องตั้งตัวเป็นผู้ขัดแย้งกัน ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อะไรนอกจากก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิด อันนำมาซึ่งความยุ่งยากวุ่นวายให้แก่สังคมมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

ก่อนอื่นจะนำเอาข้อเขียนของ ดร.วิทย์ มาพิจารณาเป็นประการแรก จากหนังสือวรรณคดี และวรรณคดีวิจารณ์ ผู้เขียนได้กล่าวถึง " ศิลปะเพื่อศิลปะ " ว่าเป็นงานซึ่งศิลปินใช้ชีวิตในดาวแดนแห่งความงามและความฝัน ไม่แต่ปฏิบัติที่จะแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับสังคม ศาสนา ปรชญา การเมือง และการค้าเท่านั้น ศิลปินยังพยายามจำกัดวงตัวเองในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่น่ามาประพันธ์จนเหลือแต่ความรู้สึกทางประสาทสัมผัส คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสเท่านั้น^{๒๑} นอกจากนี้ผู้เขียนยังกล่าวถึง " ศิลปะเพื่อชีวิต " ว่า เป็นศิลปะซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะขบปัญหาที่สังคมในปัจจุบันเผชิญอยู่ และสนับสนุนความสุขความเจริญของมนุษย์ในสังคม ทั้งในค่านอง เสริมสภาพ

^{๒๑} ดร. วิทย์ ศิวศรียานนท์, วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์, (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์), ๒๕๐๔, หน้า ๑๓๗.

ความเป็นอยู่ และขจัดอุปสรรคและความยุติธรรมต่าง ๆ^{๒๒} จากคำกล่าวทั้งสองแง่ แสดงให้เห็นว่าท่านผู้เขียนเชื่อว่า งานเขียนศิลปะเพื่อศิลปะ และงาน เขียนศิลปะเพื่อชีวิต ต่างก็มีอยู่นั่นเอง

ส่วน จิตร ภูมิศักดิ์ มีความคิดเกี่ยวกับ "ศิลปะเพื่อศิลปะ" และ "ศิลปะเพื่อชีวิต" แตกต่างไปจาก ดร.วิทย์ ทิวะศรียานนท์ คือ จิตร ภูมิศักดิ์ เชื่อว่า "ศิลปะที่ไม่รับใช้ใคร ไม่มี ในโลก มีแต่ศิลปะที่รับใช้ใครสักใคร่ฝ่ายหนึ่งเสมอ... ศิลปะเพื่อศิลปะไม่มีและมีไม่ได้ ศิลปะเพื่อชีวิตเท่านั้นที่มีอยู่และมีได้" จิตร ภูมิศักดิ์ ยังได้เน้นอีกว่า "ศิลปะเพื่อชีวิต" จะเปิดเผยให้ทุกคนได้มองเห็นสภาพต่อไปนี้ด้วย คือ

๑. ลักษณะอันอับลักษณะของชีวิตที่เป็นอยู่จริง
๒. ที่มาของความอับลักษณะแห่งชีวิต
๓. วิธีแก้ไข เปลี่ยนแปลงความอับลักษณะแห่งชีวิตให้กลายเป็นความคั่งงาม
๔. ตัวอย่างอันเปิดเผยของความคั่งงามใหม่แห่งชีวิตที่จะมาถึง^{๒๓}

บรรจง บรรเจิดศิลป์ ได้กล่าวไว้ในบทความ "คูรรณคดีจากสังคม คูสังคมจากวรรณคดี" โดยใช้วิธีเขียนเชิงอุปมาย ที่ให้เห็นชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานเขียนกับสังคมว่าจะต้องไปช่วยกันแยกกันไม่ได้ โดยกล่าวถึงความเห็นของบุคคลในฝ่ายที่เห็นว่าการสร้างศิลป์ก็เพื่อศิลปะ และความเห็นของอีกฝ่ายว่า การสร้างศิลปะควรเพื่อชีวิตดังนี้

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๔.

^{๒๓} ทวีปกร, ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน, (พระนคร : อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๔), หน้า ๘๕.

“ฝ่ายศิลปินเพื่อศิลปินได้ให้ความเห็นว่า คุณค่าของศิลปินอยู่ในตัวของมันเอง ไม่จำเป็นและไม่ควรอย่างยิ่งที่จะวัดด้วยความหมายของชีวิต ไม่จำเป็นและไม่ควรอย่างยิ่งที่จะนำเอาชีวิตมาพัวพันกับศิลปิน เพราะว่าชีวิตเป็นของต่ำ ศิลปินเป็นของสูง ชีวิตจะนำให้ศิลปินเสื่อมคุณค่าของมีตัวเอง ยิ่งปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ เหล่านี้ถ้ากระทบกระทั่งหลีกเลี่ยงไปให้พ้น ศิลปินกับปัญหาสังคม การเมือง และเศรษฐกิจไม่เกี่ยวข้องกัน ศิลปินมีสภาพที่สูงส่งเหนือความเป็นอยู่ ของมนุษย์ ไม่ยอมรับปัญหาชีวิตหรือปล่อยให้การรับรู้นั้นสะท้อนเงาของมันขึ้นมาแทรกเข้ามาอยู่ในศิลปินของตน”

“ฝ่ายศิลปินเพื่อชีวิตได้ให้ความเห็นว่า ศิลปินกับชีวิตย่อมมีส่วนสัมพันธ์กัน ศิลปินดำรงอยู่ได้ก็โดยมีชีวิตของมนุษย์เป็นเบื้องต้น และชีวิตของมนุษย์ในสังคมย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องประกอบด้วยปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ศิลปินเป็นเพียงผลสะท้อนของชีวิตดังกล่าว ชีวิตมนุษย์มีความซับซ้อนเพียงใด ศิลปินย่อมมีความซับซ้อนเพียงนั้น คุณค่าของศิลปินมีอยู่ได้ก็โดยที่ศิลปินได้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ และจะวัดได้ก็โดยความหมายของศิลปินที่มีต่อมนุษย์นั่นเอง หากว่าไร้ความหมายแล้ว ศิลปินก็ไร้ค่าด้วยประการทั้งปวง ศิลปินดังกล่าวนี้ย่อมจะไม่มี และไม่อาจมีอยู่ในโลกนี้ได้”^{๒๔}

จากข้อเขียนเกี่ยวกับ “ศิลปินเพื่อศิลปิน” และ “ศิลปินเพื่อชีวิต” ที่กล่าวมาแล้ว ถ้าพิจารณากันในอีกแง่หนึ่งคือพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์กันทั้ง ๒ ลักษณะ ก็ จะพบว่า วรรณกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นมานั้นก็เพื่อที่จะสนองความต้องการทางอารมณ์ส่วนตัว และโดยธรรมชาติที่ผู้แต่งอาจจะไม่รู้ตัวหรือไม่เจตนา วรรณกรรมจะเป็นภาพสะท้อนสังคมด้วย เพราะผู้แต่งแต่ละคนต่างก็เป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม ด้วยเหตุนี้ สภาพความเป็นจริงของงานเขียน

^{๒๔} บรรจง บรรจงเจ็ดศิลปิน, ศิลปินวรรณคดีกับชีวิต, (พระนคร : เจริญวิทย์ การพิมพ์, ๒๕๑๗), หน้า ๒๓ - ๒๔

น่าจะถือได้ว่านอกจากสนองอารมณ์ส่วนตัวแล้ว ก็ยังสะท้อนสังคมโดยไม่เจตนา และอาจ
จะเสนอภาพสังคมโดยเจตนา^{๒๕} หรือสร้างอุดมการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้
วิจัยจึงคิดว่าการศึกษางานเขียนบทร้อยกรองน่าจะเป็นทั้งงานเขียนศิลป์เพื่อศิลป์ และ
ศิลป์เพื่อชีวิต เพื่อจะได้เห็นแง่มุมของงานเขียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คุณค่าของบทร้อยกรอง

งานร้อยกรองแต่ละบทย่อมให้คุณค่าแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่
ผู้เขียนได้สร้างสรรค์เขา มีจุดประสงค์ใหญ่อันรับรู้อะไรจากผลงานของเขา และนอก
จากนี้การค้นหาคคุณค่าของงานเขียน ย่อมขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณ และความรู้พื้นฐานของผู้
ประเมินคุณค่า^{๒๖} หรือผู้อ่านควยว่า เขาสามารถมองเห็นหรือรับเอาคุณค่านั้นได้เพียงใด

การพิจารณาคุณค่าของบทร้อยกรอง ถ้าหากพิจารณาแยกแยะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยว
ข้องจะเห็นได้ว่า คุณค่าของบทร้อยกรองจะมีอยู่ในลักษณะที่เป็นคุณค่าที่มีต่อผู้แต่งหรือผู้สร้าง
สรรค์ คุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อผู้อ่าน และคุณค่าที่มีต่อสังคม^{๒๗}

ก. คุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อผู้แต่ง เราทราบมาแล้วว่าผู้เขียน
บทร้อยกรองนั้น สร้างบทร้อยกรองขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งมาสะกิดใจ แล้วเกิดจินตนาการ
ขึ้นในเรื่องนั้น^{๒๘} ขึ้นต่อมาผู้เขียนก็พยายามแสดงความในใจของตนที่มีต่อสิ่งนั้นออกมา

^{๒๕} ชลธิรา กลัดอยู่, สองไทย (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๑๘)
หน้ามหน้า.

^{๒๖} สิทธิฯ พินิจกุล, "คุณค่าของร้อยกรอง," ปากใบฉบับวรรณกรรม-
วิทยา, (พระนคร : สมาคมนักเรียนแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๗๘.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๘.

^{๒๘} ศรีอุณหรายุทธ (อัสนี พลจันทร์), ศิลป์การแห่งกาพย์กลอน (พระนคร :
เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๖๐.

เป็นอาวลักษณ์อักษร โดยการถ่ายทอดความในใจออกมานั้น ผู้เขียนจะพยายามใช้อารมณ์ความรู้สึกของตนเข้าไปผูกพันอย่างรุนแรง แล้วจึงถ่ายทอดออกมา โดยนัยนี้จึงพจน์ที่จะสรุปได้ว่า ผู้สร้างงานเขียนสร้างงานขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการทางอารมณ์ส่วนตัวนั่นเอง ซึ่งน่าจะเป็นคุณค่าหลักของงานบทร้อยกรอง กล่าวคืองานบทร้อยกรองทุกชิ้นน่าจะสนองความต้องการของอารมณ์เป็นอันดับแรก ส่วนการสนองทางด้านอื่นน่าจะเป็นคุณค่ารองลงไป

คร. สิทธิฯ พินิจภูวดล ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของผู้เขียนบทร้อยกรองว่ามีอยู่หลายประการคือ เพื่อสื่อสาร เพื่อเล่าเรื่องราว เพื่อใช้แสดงคคิชีวิต เพื่อใช้เป็นบทขับร้อง เพื่อใช้แสดงความคิดความรู้สึกและจินตนาการ^{๒๔} สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความต้องการที่จะตอบสนองทางอารมณ์ทั้งสิ้น เพราะการที่ ผู้เขียนต้องการสื่อเรื่องหนึ่งหรือเหตุการณ์หนึ่งในผู้อื่นที่ยังไม่ทราบใดทราบ หรือเพื่อแสดงคคิชีวิตอันใดก็ตาม ก็เพราะอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนกำลังเรียกร้องต้องการเช่นนั้น ตัวอย่างงานเขียนที่ผู้เขียนต้องการแสดงคคิชีวิต ผู้เขียนอาจจะมองเห็นว่า การประพฤติปฏิบัติตัวของคนหมู่มากยังบกพร่องควรที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือถ้าสภาพสังคมคืออยู่แล้วก็ต้องการให้เป็นเครื่องเตือนสติหรือเตือนใจ เป็นการช่วยยับยั้งความคิดที่ไม่ดีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ งานเขียนประเภทนี้มักจะมีลักษณะ เป็นคำสอน ถกถกถามักกลมกลายสะอึกใจ มักเน้นงานจริยศาสตร์เป็นสำคัญ ก็จะได้เห็นได้ว่าอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้เขียนได้ตอบสนองแก่ตัวเองคือความอยากให้อุณหภูมิและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเอง

ข. คุณค่าของบทร้อยกรองที่ปี่ตอผู้อ่าน ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้อ่านแต่ละคนอ่านบทร้อยกรองบทเดียวกันย่อมได้รับ คุณค่าที่ไม่เหมือนกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณ ความรู้พื้นฐาน และจุดประสงค์ของผู้อ่าน เขาต้องการอ่านเพื่ออะไรกันแน่ และจุดประสงค์ของ

^{๒๔} สิทธิฯ พินิจภูวดล และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า

ผู้เขียน งานเขียนบทร้อยกรองนั้นมีทั้งที่อ่านแล้วเข้าใจโดยยาก และเข้าใจได้ง่าย ถ้าผู้เขียนมีความรอบรู้มีวิจาร์ณญาณ ก็ยอมรับหรือโคคุณค่าจากงานเขียนมากกว่าผู้ที่ขาดความรอบรู้และวิจาร์ณญาณ แต่จะให้ผู้อ่านบรรลุจุดประสงค์ของผู้เขียน คือสนองอารมณ์ตามที่ผู้เขียนมี หรือเฝ้ามองเห็นภาพสังคม หรือให้เกิดอคติการบางอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ย่อมไม่โคกรรมความจุดประสงค์แน่นอน เพราะแม่แ่งงานที่ผู้เขียน เขียนขึ้นมาเพื่อสนองอารมณ์ส่วนตัวนั้น ก็อาจจะสะท้อนสังคมออกมาโดยไม่เจตนา แต่ผู้อ่านกลับมองเห็นไปว่าเป็นการสะท้อนสังคมโดยเจตนาก็ได้ ถ้าหากว่าผู้อ่านตั้งจุดประสงค์ในการอ่านว่า อ่านให้บรรลุผลอันนี้ อย่างไรก็ตาม การที่ผู้อ่าน อ่านบทร้อยกรองก็เพื่อที่จะให้บรรลุความปรารถนาของตนในประการใดประการหนึ่งคือ อ่านเพื่อเราความรู้ลึก เพื่อเราจินตนาการ เพื่อเราความคิด เพื่อความเพลิดเพลิน^{๓๐} และเพื่อให้เกิดความรอบรู้ หรืออ่านแล้วอาจจะโคคุณค่าหลายประการก็ได้

ค. คุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อสังคม นักเขียนบทร้อยกรองเป็นผู้ประกอบศิลปะทั้งนี้เพราะว่า งานเขียนบทร้อยกรองจัดเป็นประณีตศิลป์ บทร้อยกรองที่มีคุณค่านั้น นอกจากจะเป็นสมบัติของผู้เขียน ของส่วนรวมประเทศชาติแล้ว ยังถือว่าเป็นสมบัติรวมของมนุษยชาติอีกด้วย เนื่องจากร้อยกรองเป็นผลงานทางปัญญาความสามารถของคนซึ่งถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นบทร้อยกรอง บทร้อยกรองจึงยอมเป็นที่รัก ที่หวงแหนเป็นสมบัติที่มีคุณค่าของสังคมส่วนรวม ทั้งนี้ก็เพราะว่า บทร้อยกรองมักจะสะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็อยู่ แสดงให้เห็นชนบทรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ของคนในชาติบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย แสดงให้เห็นถึงความคิด ความนิยม ทศนคติ และอคติการของคนในชาติ จริยธรรม สิ่งสิ่งงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งไม่ควรเหยียดหยาม ควรงดเว้น แสดงให้เห็นระเบียบแบบแผนที่คนในสมัยนั้นยึดถือเคารพและปฏิบัติให้เป็นอย่างเดียวกัน เช่นกฎหมาย จารีต

^{๓๐} สีตธา พินิจวาทล และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า ๒๑ - ๒๓

ขอม้กับ เป็นคน และนอกจากนี้ยังได้เล่าให้ทราบถึงเหตุการณ์และความผันแปรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งเสื่อมโทรม และทางที่เจริญงอกงามอีกด้วย^{๓๑} ค้วยเหตุนี้บทร้อยกรองจึงเป็นงานที่มีคุณค่าคอสังคณอย่างยิ่ง

จากคุณค่าของบทร้อยกรองที่กล่าวมาแล้ว พอที่จะสรุปได้ว่า บทร้อยกรองมีคุณค่าอยู่ ๒ ประการคือ เป็นอาหารใจ และเป็นประโยชน์ประยุกต^{๓๒} ที่ว่าเป็นอาหารใจนั้น หมายถึงบทร้อยกรองนั้นได้สนองอารมณ์ความรู้สึกทั้งผู้เขียนและผู้อ่าน โดยที่ผู้เขียนได้ประโยชน์ในการแสดงออก เพื่อสนองตอบอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ส่วนผู้อ่านมีความสุขใจ เฟลิกเสอินใจไปกับงานเขียนนั้น ซึ่งเป็นการสนองอารมณ์อย่างหนึ่ง ส่วนที่เป็นประโยชน์ประยุกตนั้น ก็คือส่วนที่นอกเหนือไปจากส่วนที่เป็นอาหารใจ ก็หมายถึงความรู้ ความคิด ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งผู้อ่านและสังคมได้รับนั่นเอง

ลีลาและความงามของบทร้อยกรอง

บทร้อยกรองที่ได้รับการยกย่องว่ากว้างงาม ว่ามีความไพเราะ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนี้ ย่อมมีองค์ประกอบอยู่หลายประการ คุณสมบัติเหล่านั้นบทร้อยกรองบทหนึ่งๆ อาจจะไม่มีการสมบูรณ์ก็ได้ แต่อย่างน้อยก็ต้องมีสิ่งเหล่านี้แฝงอยู่เกือบทุกประการ ความไพเราะ ความงดงามของบทร้อยกรองนั้นที่แท้อยู่ที่การสอารมณ์ของผู้อ่านต่างหาก แต่จะเอาความไพเราะจากผู้อ่านคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมาเป็นเกณฑ์นั้นยอมทำไม่ได้ เพราะคนแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ย่อมมีความเข้าใจ และสอารมณ์ในงานบทร้อยกรองแต่ละบทแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามความดี ความงาม ความไพเราะของบทร้อยกรองเราพอที่จะ

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗ - ๒๘.

^{๓๒} สุธีวงศ์ พงษ์ไพฑูย์, วรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบัน, (พระนคร : อักษรวิวัฒนา ๒๕๐๗), หน้า ๖.

สังเกตได้จากสิ่งต่อไปนี้ คือ

๑. การใช้คำ ผู้แต่งบทร้อยกรองจะต้องรู้จักเลือกสรร ใช้คำ อย่างพิถีพิถัน จะใช้คำแบบขอไปทีไม่ได้ เพราะการใช้คำแบบขอไปทีนั้นจะทำให้บทร้อยกรองคอยคุณค่าลงไปได้โดยทันที ด้วยเหตุนี้การใช้คำจึงต้องคำนึงสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบ คือ

๑.๑ เสียงของคำ เสียงที่ไพเราะของคำจะให้ความรู้สึกงดงามแก่ผู้อ่าน ให้อารมณ์ที่ละเอียดอ่อน ให้ความละเอียดละไม ด้วยเหตุนี้การเลือกใช้คำที่มีเสียงหนักเบา สั้นยาว รัศมีเสียงสูงต่ำ รื่นหู ไม่ทำให้เกิดความแปร่งขึ้น หรือเสียงอยู่ในระดับเดียวกัน หรือสูงชัน และลดลงตามลำดับอันควรนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งความงดงาม ความไพเราะของเสียงของคำดังกล่าวแล้วนี้ทำได้โดย คำนึงถึงสัมผัส โดยให้มีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร ซึ่งเสียงสัมผัสจะทำให้เกิดความคล้องจองกัน ดัดจริตหยาบของคำก็มีส่วนช่วยให้เกิดความไพเราะขึ้นได้ หมายถึงการเลือกชนิดของคำประพันธ์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เช่น จังหวะที่เราอ่าน ก็ใช้คำประพันธ์ที่จังหวะกระชั้น หรือตอนเศร้าโศก ก็เลือกจังหวะที่มีลีลาช้า ๆ เนิบนาบ เป็นต้น นอกจากนี้การนำคำที่เสียนเสียงธรรมชาติ และการเล่นคำ เช่น ซ้ำคำ ซ้ำความ^{๓๓} เล่นอักษร มาใช้ก็ล้วนแล้วแต่ช่วยให้ได้เสียงที่ไพเราะขึ้นทั้งสิ้น ในเรื่องเสียงของคำจึงสรุปได้ว่า เสียงของคำจะไพเราะได้นั้นต้องคำนึงถึงสัมผัส ลีลาจังหวะของคำ ใช้คำเสียนเสียงธรรมชาติ และมีการเล่นคำต่าง ๆ

๑.๒ ความหมายของคำ บทร้อยกรองที่ไพเราะงดงามนอกจากจะมีเสียงของคำไพเราะ ให้ความรู้สึกงดงามแก่ผู้อ่านแล้ว ความหมายของคำก็เป็นสิ่งช่วยอย่างสำคัญในการเพิ่มความไพเราะ และคุณค่าแก่มทร้อยกรอง ความหมายของคำจะดีลึกซึ้งกินใจนั้น ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงการใช้โวหารและการสร้างภาพพจน์ เป็นสำคัญ การ

^{๓๓} สิทธิฯ พินิจภูวนล ๒๑๖ ประทีป วาทิกพินกร, เรื่องเกม, หน้า ๘๘-๘๙.

ใช้โวหารนั้นผู้แต่งบทร้อยกรองสามารถที่จะเลือกใช้โวหารได้เช่น โวหารอุปมาอุปไมย การใช้สัญลักษณ์ และโวหารที่กล่าวเกินความจริง^{๓๔} แต่การนำโวหารแต่ละอย่างมาใช้จะต้องคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาที่กล่าวควบคู่ไปด้วย ส่วนการสร้างภาพพจน์นั้น ก็หมายถึงการนำคำมาบรรยายให้เห็นได้อย่างชัดเจน จนสามารถแลเห็นภาพตามคำบรรยายนั้นได้ การนำคำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดภาพพจน์ก็ทำได้หลายลักษณะ เช่น นำคำมาบรรยายภาพพจน์โดยตรงไปตรงมา นำคำมาบรรยายให้เกิดภาพโดยผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดในการตีความออกมาอีกทีหนึ่ง และนำคำมาบรรยายให้เห็นนาฏการ คือเห็นความเคลื่อนไหวไปตามบทบาทนั่นเอง^{๓๕}

๒. การเสนอแนวความคิด บทร้อยกรองที่ดีที่งาม หรือประทับใจแก่ผู้อ่านนั้น นอกจากจะใช้คำได้แล้ว การเสนอแนวความคิดก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่สุด บทร้อยกรองแต่เดิมนั้น มุ่งความงามในการใช้ถ้อยคำ แต่ในปัจจุบัน การใช้ถ้อยคำเป็นรองความคิด จนถึงก็มีผู้กล่าวว่า บทร้อยกรองมีปัจจุบันนั้น เป็นบทร้อยกรองแห่งความคิดมากกว่าที่จะเป็นบทร้อยกรองแห่งอารมณ์^{๓๕} ด้วยเหตุนี้การเสนอแนวความคิดในบทร้อยกรองนั้น จึงควรเป็นความคิดที่แยบคาย มีความแปลก มีความใหม่ หรือมุ่งแสดงภูมิปัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ใช่เอาสิ่งเก่า ๆ มาเล่าใหม่ หรือมาเน้นใหม่ ซึ่งมักจะสร้างความเบื่อหน่าย แก่ผู้อ่านมากยิ่งขึ้น ความคิดใหม่ที่พูดถึงว่าควรจะมีในบทร้อยกรองนั้น นอกจากจะแปลกใหม่ ตามที่กล่าวแล้ว ก็ควรที่จะเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมปัจจุบันควบคู่ไปด้วย และควรที่จะเป็นสัจนิยม

๓๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘ - ๔๙.

๓๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙ - ๕๐.

๓๖ กุหลาบ มัลลิกะมาส, เรื่องเดิม, หน้า ๒๐๖.

๓. การสร้างบรรยากาศในเนื้อหาที่นำมาแต่ง การสร้างบรรยากาศก็คือการสะท้อนความรู้สึกสอกลไ่ในบทร้อยกรองนั้นโดยรักษาความสะเทือนใจที่เป็นมูลเหตุให้เขียนบทร้อยกรองออกมาให้คงเดิมหรือใกล้เคียงเดิม บรรยากาศเหล่านั้นอาจจะเป็นความยินดี ความสุขสดชื่น ความขมขื่น ความเศร้าโศกกระทใจ อารมณ์ขัน^{๓๗} ฯลฯ ซึ่งผู้อ่านจะเป็นผู้รู้สึกในเรื่องเหล่านี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับบรรยากาศที่แท้จริงของผู้แต่ง บรรยากาศจึงมีส่วนช่วยอย่างสำคัญที่ทำให้บทร้อยกรองเกิดแง่มุมขึ้นอีก ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศในงานเขียนบทร้อยกรอง จึงมีความจำเป็นไม่น้อยไปกว่าการใช้คำ และการเสนอความคิดสรุปแล้วบทร้อยกรองจะมีความงาม ความไพเราะ มีความน่าฟัง น่าสนใจ ย่อมที่จะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ แต่บทร้อยกรองส่วนใหญ่จะมีความสมบูรณ์ทุกอย่างนั้นย่อมทำได้ยาก ถึงอย่างไรก็ตามก็ควรจะมีสิ่งเหล่านั้นไว้อย่างขอแค่เพียงอย่าให้มันน้อยจนเกินไปก็แล้วกัน เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจะหาแง่มุมจากบทร้อยกรองได้ยาก

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๓๗} สิทธา พินิจภูวคด และ ประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า ๕๑ - ๕๒.

การดำเนินการสอนแต่งคำประพันธ์

การดำเนินการสอนแต่งคำประพันธ์ที่ผู้วิจัยจะเสนอต่อไปนี้เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยคิดว่า การสอนแต่งคำประพันธ์นั้นครูผู้สอนควรจะเริ่มที่จุดใด คำเนินการอย่างไร และควรจะจบลงอย่างไร จากเนื้อหาของ การดำเนินการสอนเมื่อพิจารณาแล้วอาจจะเห็นว่าผู้วิจัยพยายามจะเน้นให้เป็นหลักวิชา หรือเป็นกฎเกณฑ์ แท้ที่จริงแล้วผู้วิจัยมิได้มุ่งเช่นนั้น พยายามที่จะมุ่งค่านิยมมากกว่าสิ่งอื่น ๆ แต่เมื่อเห็นว่าการดำเนินการสอนคงอาศัยกระบวนการ ก็จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงการดำเนินการสอนให้เป็นกระบวนการ โดยควบคู่ไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูควรจัดให้แก่ผู้เรียน ตามความเหมาะสม

การศึกษาคำและการเตรียมคำ สิ่งแรกที่ครูควรจะใช้เริ่มในการดำเนินการสอนแต่งคำประพันธ์ คือ การให้นักเรียนได้ศึกษาคำ และเตรียมคำเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการฝึกหัดแต่ง คำที่ครูควรเน้นให้นักเรียนศึกษาหรือครูควรจะนำมาถ่ายทอดให้แก่เด็ก คือ

๑. คำไวพจน์
๒. คำราชาศัพท์
๓. สุภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย
๔. ศัพท์วรรณคดี
๕. ภาษาถิ่น
๖. ศัพท์เทคนิค
๗. ศัพท์ศาสนา^{๓๔}

๘. คำที่มีความหนักเบาต่างกัน^{๓๙}
๙. คำที่ทำให้เกิดความรู้สึกและมโนภาพ^{๔๐}
๑๐. คำที่บอกอุปมาโดยตรง^{๔๑}

ต่อไปนี้เป็นผู้วิจัยจะยกตัวอย่างคำในบางหัวข้อซึ่งมีผู้คนควรรวบรวมไว้แล้ว เพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าศึกษาไต่ถายเขา

คำไวพจน์ คือคำที่มีรูปร่างแตกต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นคำนาม คำกริยา หรือคุณศัพท์ก็ตาม คำพวกนี้มีประโยชน์มาก คือนอกจากจะใช้เพื่อการสัมผัสแล้ว ยังช่วยไม่ให้ซ้ำรูปในความหมายเดียวกันได้^{๔๒}

ต่อไปนี้เป็นคำไวพจน์ เพียงบางคำที่เห็นว่ามักใช้กันในการเขียนบทร้อยกรองเสมอ

พระพุทธรูปเจ้า^{๔๓}

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้า พระบรมศาสดาจารย์ พระโลกุตระ
มาจารย์ พระสรรเพชญ์ พระสุกต พระโลกนาถ พระมหาบุรินทร์ พระชินวร พระจีนสีห์
พระนเรสีห์ พระสัพพัญญู พระบรมครู พระธรรมามิสร์ พระศาสดายมุนี พระจอมไตร พระ
ทศกัณฐ์ พระทศพลญาณ พระพิชิตมาร พระสมณโคตม พระมหาสมณะ

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖ - ๑๑๗.

^{๔๐} ธมัยพร แสงกระจ่าง, "ภาษาจากความรู้สึก," กรองภาษาและวรรณกรรม (กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๓ - ๓๑.

^{๔๑} สุริวงค์ พงศ์ไพบลูย์, การเขียนเรียงความและการเขียนกลอน, หน้า ๒๐๕.

^{๔๒} ประยงค์ อนันตวงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๕๕.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๒.

น้ำ^{๔๔}

กระสินธุ์ กาสาร กุญที่ คงคา จาว ขึง ฉึง ขรขึง ขร ขล ขลชาติ
 ขอธาร ขลธิ์ ขลทิส ขลาธาร ขลัมพู ขลาลัย ขลาลัย ขเล ขโลทร โคข โคข
 กระทบ กระทั่ง กระทั่ง สะพั้ง ทก ขาร ขารา นที มหรรณพ ยมนา รหัท ละหาน วหา
 วาปี วรี สาริน วารี วาหิณี กิรา สมุทรว สริศ สลิล สากร สากเรศ สินธุ์ โสทก
 อรรณพ อุมพู อุทก อุทกธาร อุทกธารา โอมชล

พระจันทร์^{๔๕}

แฉ โค จันทร์ จันทร์ จันทร์พิมพ์ จันทร์มณฑล เคียน คโมนุท คโมทร แฉง
 โทษากร โทษรมณ นิสากร นิสานาด นิตามคี นิตามฉี นิตารัตน์ มุหลิน ปักษาธร
 พิษุม มา มาส รชนีกร รัชนีกร วิชู ศศธร ศศพินทุ ศศลักษณ์ ศลิ ศลิน ศลี ศลิธร
 สกิมณฑล สวรรกมตี สุมา โสม อินทุ อุฑาราช

โลก^{๔๖}

โลกุ นมา ค้าว ขรณี ขรา ขราคล ขริขตรี ราชตรี ชาติวี ปรูพี ปรูพี ปรูวี
 ปัตพี ปัตวี ผงอน ๗ไท ไทโกรม พสุธา พสุธาคล พสุนขรา พสุสมบัติ พิภพ ภพ ภู
 ภูคด ภูนิ ภูวะ ภูวคค ภูวนะ มหิ มหิคค เมทินี นิมา โลกธาตุ โลกย์ โลกัย วสุธา
 วสุนขรา วสุมติ หดา อจลา อรุพี

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๔ - ๒๓๕.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๕.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๖.

คำที่ทำให้เกิดความรู้สึกและมโนภาพ

คำที่ทำให้เกิดความรู้สึกและมโนภาพ คือคำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกมองเห็นภาพตามจินตนาการของผู้เขียนบทหรือกรอง คำเหล่านี้มีความจำเป็นต่อใจเพราะเป็นถ้อยคำที่ทำให้บทหรือกรองมีแงงาม มีความไพเราะ และช่วยเราความสนใจ ความรู้สึกของผู้อ่านได้ดี รมย์พร แสงกระจ่าง^{๔๗} ได้กล่าวถึงภาษาจากความรู้สึกโดยจัดกลุ่มคำเหล่านี้ตามพยัญชนะ ที่มีในภาษาไทย ตั้งแต่ ก. ถึง ฮ. และสรวางตัว ซึ่งจะคัดมาให้ดูเพียงบางตัวดังนี้

พยัญชนะ ข.

มีความหมายไปในทางให้อารมณ์รุนแรง ทางความรู้สึกลึก ๆ หรือบ่งอาการที่สอไปในทำนองเหล่านี้ เช่น ขึ้ง ขม เชื่อง เขม ขน ซาค ขม ขื่น ขัดขื่น ขูด ขुक ขบ ขค แขง รั้ง ขับ ขิ่ง แดดาพยัญชนะ ข กล้ากับ ย. จะให้ความรู้สึกในทางไม่ เรียบร้อยนัก เทรน ขยุม ขยอก ขยอน ขยะแขยง ขยัก ขย่ำ ขยิก ขยม ขยิบ ขยุกขยู ขยก เขยง เขยอแขยง เขยิน เขยิบ เขย็อน หรือ ดำน่าพยัญชนะ ม จะให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหวได้ และบางทีก็ในทางทำที่เข้มแข็งจริงจัง เช่น ขมีขมัน ขมิ่ง ขมุขมิบ เขมน เข้มคเขม ะมักเขมน เขมิ่ง เขมว

พยัญชนะ ง.

มีเสียงบงถึงลักษณะไม่มั่นคง จึงให้ความหมายไปในทางที่ไม่ดี ตก หรือไม้ก่นาส่งสาร เกรน งวน งอแง งอน งอนแงน งอย งั้ง งาย งุ่มง่าม ง้างอค เงื่องหงอย โงเงา งอม งงวย งก งงัน งกเงิน งัก ๆ งค งม งมง่าย งวาง งัจเงี้ย เงอะงะ

^{๔๗} รมย์พร แสงกระจ่าง, เรื่องเคิม, หน้า ๑๕ - ๑๗.

เงิมงาม เง้า โงนเงน เง้ม

พยัญชนะ ห

ให้ความรู้สึกในคานลบ เป็นอารมณ์แห่งแสง หรือนากลัว เช่น หาง แห่ง หาย
แหม หวน หือ โทค หาญ เขี่ยม เหนอ เข็ม ห่า หาม ห่าว

สระโอ

ให้ความรู้สึกวาเจริญเติบโตขึ้นเบื้องบน กระจายออกไปในลักษณะขึ้นข้างบน
และความรู้สึกที่ไคนี้ เป็นไปในทางลบเป็นส่วนมาก เช่น โท โซ โน โค โท โน
โหว โผล โว โห โอ

สระ เอ

ให้ความรู้สึกเอียงไมมั่นคง ไม่ตรง เช่น เซ เป้ เบ้ เซ เจ เก เห เย
เส เผล

คำที่มีความหนักเบาต่างกัน^{๔๘} คือคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียง
กัน แต่ความหมายเขมขนต่างกัน คำเหล่านี้จะให้ความรู้สึกต่างกัน เช่น

ความรู้สึกอย่างเบา ความรู้สึกหนักแน่น ความรู้สึกรุนแรง

เคื่อง

โกรธ

แค้น

ซัด

ซัง

เคียด

^{๔๘} ระยองคื อนันทวงคื, เรืองเคิม, หน้า ๑๑๖ - ๑๑๗.

ความรู้ดีอย่างเบา	ความรู้ดีหนักแน่น	ความรู้ดีกรุนแรง
หวง	หวง	หึง
พะวง	กังวล	วิตก
พอใจ	หน้าใจ	สะใจ
พอใจ	ต้องใจ	ติดใจ
ระวาง	หวน	หวาด
เกรง	กลัว	เข็ด
เผลอ	ลืม	หลง
พลาด	ผิด	งมงาย

คำที่บอกอุปมาโดยตรง^{๔๕}

คำที่บอกอุปมาโดยตรง คือคำหรือศัพท์ที่ใช้เปรียบเทียบโดยตรงนั่นเอง คำเหล่านี้ เช่น ตะ กด กุจ กรูณา เหมือน ปาน เล่ห์ เพียง ดึง เพียง คือ สม เสมอ คล้าย ผิว ราว เฉา แม ค้าง ทองควย อุปมา मात्र เปรียบ เทียบ ปูน ฯลฯ

การสอนเรื่องศัพท์หรือคำเหล่านี้ ครูควรจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก โดยให้เด็กไปค้นคว้าศึกษาเรื่องเหล่านี้มาเอง จะให้ไปทำงานเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ ตามหัวข้อที่ครูกำหนดให้ แล้วนำรายงานที่นักเรียนรวบรวมได้คิดป้ายประกาศ ผัดเปลี่ยนกันจนครบทุกคำ เพื่อให้เด็กเรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้ศึกษาหรือคัดลอกเอาตามความพอใจ ครูจะต้องพยายามเน้นให้เด็กทราบว่า รายงานเรื่องคำเหล่านี้ควรมีขอบเขตแค่ไหน เช่น ถ้าต้องการให้นักเรียนศึกษาคำไวพจน์ให้กว้างขวาง ก็ควรจะให้เด็กเรียนหาคำไวพจน์ของคำต่าง ๆ

^{๔๕} สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เรื่องเดิม, หน้า ๒๐๕.

เช่น ใจ คอกไม้ ม้า อากาศไป นก ความงาม พระอาทิตย์ นักปราชญ์ แผ่นดิน
เมือง ฯลฯ และคำอื่น ๆ ก็ควรจัดกิจกรรมในทำนองเดียวกัน

การศึกษาแนวความคิดของนักเขียนบทหรือกรองที่มีชื่อเสียง

การเริ่มเขียนบทหรือกรองในระยะแรก ๆ สำหรับผู้ริเริ่มหัดเขียนนั้น มักจะ
เป็นเรื่องยุ่งยาก ที่จะขยายความคิดที่จะเขียนออกมาให้ได้ ควดยเหตุนี้จึงมีความจำเป็น
ที่จะคงอาศัยแนวความคิดของนักเขียนบทหรือกรองทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ที่มีชื่อเสียงเพื่อ
เป็นแนวทางที่แนะ เพราะอย่างน้อยที่สุดจากการศึกษาก็จะพบว่านักเขียนบทหรือกรองได้
พูดถึงเรื่องอะไรบางอย่าง เป็นการเปิดทางให้ผู้ที่ศึกษาเป็นคนเขียนบทหรือกรอง ที่มีแง่คิดและ
มองทัศนคติต่าง ๆ ไต่กว้างขวางยิ่งขึ้น

การศึกษาแนวความคิดของนักเขียนบทหรือกรองนั้น ทางที่ดีควรควรเลือกศึกษาหรือ
แนะนำให้นักเรียนได้พิจารณาหลาย ๆ คน ควรจะศึกษานักเขียนบทหรือกรองที่มีแนวศิลป์
เพื่อศิลปะ และศิลปะเพื่อชีวิต ควบคู่กันไป ไม่ควรให้ผู้เรียนศึกษาเพียงแนวใดแนวหนึ่ง
เท่านั้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนจะได้พิจารณาแง่มุมเปรียบเทียบ และมองเห็นความคิดความ
อ่าน มีทัศนะที่แตกต่างออกไปอย่างอิสระควย นักเขียนบทหรือกรองที่ครูควรนำมาศึกษา
แนวความคิด เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ อุษเชนี นายผี สัจจิต วังมเทศ " ทัพกร "
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จินตนา ปิ่นเฉลียว " ทวีปวร " หรืออาจจะเป็นผลงานของ
นักเขียนบทหรือกรองอื่น ๆ ที่รู้จักกันแพร่หลายคนใดคนหนึ่ง แต่จะต้องพยายามเลือกผู้
ที่ไม่เป็นกณลิด และจะต้องไม่ซ้ำซากในแนวความคิดเดียวกัน หรืออาจจะให้นักเรียนเลือก
ศึกษาตามความสนใจของตนก็ได้

ได้มีผู้สรุปแนวความคิดในการเขียนกลอน โดยประมวลมาจากข้อเขียนของ
นักกลอนหลาย ๆ คนที่มีชื่อเสียง ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางหรือแง่มุมที่จะช่วยในการริเริ่ม

เขียนได้อย่างดี แต่จะต้องใช้เฉพาะแนวการเขียนที่แสดงความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
ออกมาโดยมีโครงเรื่องคล้ายเรื่องสั้น ซึ่งอาจจะแต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดใดก็ได้ แนว
ความคิดที่สรุปไว้มีดังนี้

๑. เกี่ยวกับความรัก
๒. เกี่ยวกับชตากรรมของคน
๓. ความสวยงามของธรรมชาติ
๔. ศาสนาและจริยธรรม
๕. การประชดประชันเสียดสีสังคม
๖. สภาพสังคม การเมือง เหตุการณ์ปัจจุบันต่าง ๆ
๗. การสรรเสริญและเฉลิมพระเกียรติ
๘. บทปลุกปลอบใจ
๙. คำขวัญ คติพจน์ สุภาษิต
๑๐. วันนักขัตฤกษ์
๑๑. ทลกขบขัน
๑๒. บทอัครรรย^{๕๐}

จากที่กล่าวมาแล้วพอที่จะมองเห็นได้ว่า การเขียนบทร้อยกรองนั้นมีแง่มุมที่จะ
นำมาพิจารณาเลือกเขียนได้มากมาย แต่การเลือกนั้นควรให้เด็กเป็นผู้เลือก มีใจครูไป
บังคับไม่ได้เด็กเกิดความคิดเช่นนั้นเช่นนั้น เด็กควรมีอิสระเพื่อเลือกให้ตรงกับทัศนะของตน
ความรอบรู้ของครู ควรจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง หรือข้อสงสัยให้แก่เด็ก หรือช่วยขยาย
ทัศนะของเด็กให้กว้างออกไป เช่นอาจจะแนะนำเด็กที่ถนัดจะเขียนแนวความรักว่ามีแง่มุม

^{๕๐} ประยงค์ อนันตวงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๘๒ - ๘๕.

ในการเลือกเขียนมาก เช่น ความรักของหนุ่มสาว ความรักของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ความรักของครูบาอาจารย์ศิษย์ ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ความรักในงานศิลปกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น เพราะไม่เช่นนั้น ผู้เรียนจะเวียนว่ายอยู่ในกรอบของความคิดแคบ ๆ เท่านั้น

วิธีการศึกษาแนวความคิดของนักเขียนบทร้อยกรองที่มีชื่อเสียง ครูควรจะให้ นักเรียนแบ่งกลุ่มกันศึกษา หรืออาจจะให้ไปศึกษาเป็นรายบุคคล โดยให้หาบทร้อยกรองของนักเขียนที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีแนวความคิดเกี่ยวกับข้อหนึ่งข้อใดใน ๑๒ ข้อที่กล่าวมาแล้ว หรือครูอาจจะนำบทร้อยกรองมาให้ นักเรียนพิจารณาวิพากษ์วิจารณ์ในห้องเรียนว่า ผู้เขียนมีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร การเรียนเรื่องนี้ ครูผู้สอนจะต้องไม่ลืมว่าหนังสือบทร้อยกรองของนักเขียนที่มีชื่อเสียง ควรจะซื้อหารวบรวมไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะหาได้ เพราะอย่างน้อยครูจะใช้เป็นอุปกรณ์การสอน และการค้นคว้าได้อย่างดี นอกจากนี้ครูควรจะมีป้ายประกาศ เพื่อให้ให้นักเรียนนำบทกลอนที่มีแนวความคิดแปลก ๆ มาติดโดยสับเปลี่ยนกับบทละวัน หรือนำบทกลอนของนักเขียนที่มีความคิดในเรื่องเดียวกันมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นแง่มุมที่แตกต่างหรือเหมือนกัน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างกลอนที่มีแนวความคิดที่น่าสนใจซึ่งครูอาจจะยึดเป็นแนวทางในการเลือกหาตัวอย่างแนวความคิดมาชี้แนะให้ผู้เรียนดูประกอบการศึกษาหาแนวความคิดต่าง ๆ

แนวความคิดปลูกใจ

อ.คุณสุนทรศรีชีวิต
บริสุทธิ์ผดุงดวงผองเพ็ญ
แม่เกิดยุคทมิฬดิ้นนี้
มีคมนอนันชกาลผานมา

เนื่องมิตรน้อยนี้ที่เห็น
เปรียบเช่นอรุณโรจน์โรจน์ฟ้า
อนาคตคงมีเบื้องหน้า
สุริยาจักกลบมลพจน์

จงเป็นอาทิตย์เมื่ออุทัย
 เพื่อความค้ำจุนรวมกัน
 เขารวมรวมพลังบังเกิด
 ตรีพมิตรคณาชานาน
 จงเป็นอาทิตย์เมื่ออุทัย
 พากเพียรเรียนรู้โลกา
 แรงอรุณหนุนเนื่องเรื่องเล่า
 ปิคมนอนธกาสถานทุกช

เกรียงไกรในพลังสร้างสรรค์
 แห่งชั้นชาวชนคนงาน
 แจมเจิกภพิไลไพศาล
 หรือจะทานแสงทองส่องฟ้า
 พลังใหม่เข้มแข็งแกร่งกล้า
 เปลี่ยนแปลงสู่อารยะยุค
 แรงครุณจักนำสันติสุข
 มีองสองจักปลูกประกายพลัน

(แด่ วัชกรุณของชีวิต, รวมบทกวี, ทวีปวาร)

แนวความคิดสภาพความแรนแคนของชาวนา

เป็บขาวทุกคราวคำ
 หึ่งอุกที่สูกิน
 ชาวนี้นะมีรส
 เบื่องหลังสีทุกช่น
 จากแรงมาเป็นรวง
 จากรวงเป็นเม็ดพราว
 หึ่งอหยดศักดิ์หยาด
 ปลูกโปนก็เสนเอ็น
 น้ำหึ่งอที่เรือแดง
 สายเลื้อคกัญทั้งสิ้น

จงสุจำเป็นอาจิม
 จึงกอเกิดมาเป็นคน
 ใ้ชนชั้นทุกชั้นชน
 และชมชื่นจนเขี้ยวขาว
 ระยะทางนั้นเหยียดยาว
 ลวนทุกช่ยากลำบากเข็ญ
 ทุกหยดหยาดลวนยากเย็น
 จึงแปรรวงมาเป็นกิน
 และน้ำแรงอันหลังริน
 ที่สูญคกำชามพัน

(วิญญาณหนังสือพิมพ์, กวีการเมือง, ที่ปกร)

แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ

ไผ่ซ้อออเอี้ยคืบคอด
 ออกแอคแอคออกคอดไกว
 กระจ่เพ็ญพลั่วพลั่วปลิวกว้าง
 บนแพใบไผ่ใบของ
 ลิวเฉือนเฉือนฉิวฉิวน้ำ
 นกนอยจับจับลิบล่า

หนาว
 นฉีนน้ำค้างรางไร
 เชอกลงคอกคอกหยาย
 สีแดงแสงแดดแฉกเขื่อน
 แอคคอกคอกแอคแอคคอก
 นิยายน้ำค้างรางคง

ลมลอคไล่เดี่ยวเร็วไผ่
 แพใบไผ่น้ำลาคลอง
 เชอวางวางปลอยลอยล่อง
 แสงทองส่องทางฉาบทา
 ระบายใบไผ่นว
 วายฟ้าฟอนคว่างหางไป
 ลมกราวเกคือกกถึงถึงไผ่
 เหมือนใจเจ้าหญิงยิ่งเลื่อน
 เจ้าชายไม่เห็นเป็นเพื่อน
 เหมือนเหมือนเลื่อนลับคืบลง
 ไผ่สอคพลอคชอพลอสง
 เศษงใบไผ่ไปปลิว

(บนพรหมใบไผ่, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

แนวความคิดเป็นโครงเรื่องคล้ายเรื่องสั้นทำนองเยาะหยัน

หอบคอกใบตั้งใจมาไหวพระ
 นีคอกบัวบูชาขานนมาน
 กลืนรูปเนียนเทียนวัคจูจับจิต
 ทองเปลวปานลานทองผองประกา
 ไผ่กำหนดศพเหมือนกอนเกา
 เพราะคมคำสำคัญมันใจคน
 พิษฐานกรานกรแล้วมกรวม
 ให้ชาติหน้าหาที่มีเหลี่ยมคู

สาธุสะขาคืออธิฐาน
 ควยควงนานแจ่มแจ้งแรงศรัทธา
 เพิ่มศักดิ์สิทธิ์สมมาตปรารดนา
 จะเอามาเติมพระขณะบน
 ขอรับเอาพรหนึ่งซึ่งหวังผล
 ขอพระคดให้คำชาคำรู้
 ผจงทาบทองโศติบนโอบรรูคู
 อยาแพรพลาตทาประหมากน

แม่เพลงรักสักวาเขาทำแข่ง ให้คารมคมแกร่งแจ่มนุสนธิ
 ใหลอนออกพลอดชายนตายคน อยากรูจนเมื่ออยากตอปากไกร
 บิดทองแล้วแกลวมากราบหน้าพระ เบื้องจางลประคิษฐ์จิตแจ่มใส
 กนมนุงคูกูยกราวกล่าวไขไพ "พุทโธเอ๋ย อีไบนมาไหวพระ "

(ไหวพระ, ชมพูและกลอนใหม่, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

การลำดับความคิดในการเขียนบทร้อยกรอง

นักเขียนบทร้อยกรองสมัยใหม่เลิกนิยมใช้บทร้อยกรองเพื่อกระจายข่าวสารและเล่าเรื่องราวแล้ว แต่นิยมใช้บทร้อยกรองบรรยายความคิด ความรู้สึกและจินตนาการของผู้เขียนเอง อย่างไรก็ตามนักเขียนบทร้อยกรองรุ่นใหม่ ก็มีศิลปะทั้งการเล่าเรื่องเสียโดยสิ้นเชิง หากยังรักษาไว้เพื่อเป็นการนำความคิด หรือใช้เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของบทร้อยกรอง เพื่อให้เห็นภาพความคิด ความรู้สึก และจินตนาการอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น^{๕๑}

หลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ความผันแปรทางการเมืองทางสังคม ทางวัฒนธรรม และอื่น ๆ ได้ทำให้ความคิดที่ซับซ้อนสะท้อนเข้ามาในงานร้อยกรองของนักเขียนรุ่นใหม่อย่างกว้างขวาง จึงปรากฏความคิดเกี่ยวกับความอยุติธรรมต่าง ๆ ค่านิยมของเงินตราความคิดเกี่ยวกับความตาย ความเจ็บปวดทรมาน ความกล้าหาญ เกียรติศักดิ์ ความทุกข์ ความรัก การบริหารงาน การเมือง^{๕๒} มีอยู่ทั่วไปใน

^{๕๑} สิทธา พิณีจวบถล, ประทีป วาทีกวาทิน, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

บททรอยกรอง แต่อย่างไรก็ตาม มีสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับบททรอยกรองบางบทได้แสดงความรู้สึกที่รุนแรง มีความคิดเห็นเพียงด้านเดียว จึงกลายเป็นลักษณะของผู้ที่มองโลกในแง่ร้ายเกินไป ทั้งยังเป็นกรให้ทัศนคติที่แคบ ๆ แก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งบังเกิดเป็นผลเสียมากกว่าผลดี คเวยเหตุนี้จึงน่าจะมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง และก่อนที่จะได้กล่าวถึงการลำดับความคิด ผู้วิจัยเห็นว่าครูผู้สอนควรจะทำให้ให้นักเรียนทราบถึงลักษณะของความคิดที่ดีเพื่อที่จะให้นักเรียนได้ใช้เป็นที่พิจารณาแนวความคิดของตนเองว่า ควรแก่การขยายทัศนคติให้ผู้อื่นรับรู้คเวยหรือไม่

ลักษณะของความคิดที่ดีมีดังนี้

๑. เป็นความคิดที่แปลกและใหม่ เป็นความคิดริเริ่มของตนเอง มองสิ่งต่างๆ อย่างลึก และเห็นต่างไปจากที่คนทั่ว ๆ ไป เห็น ค้นพบความแปลกที่แฝงเร้นอยู่
๒. เป็นความคิดที่เป็นต้นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี คือเป็นความคิดที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีนั้นเอง
๓. เป็นความคิดที่ปลอดภ้ย คือเป็นความคิดที่ไม่ให้โทษแก่ผู้อื่น ผู้ปฏิบัติตามไม่เกิดผิดธรรมจรรยา จารีตประเพณีอันดีงาม ไม่เป็นความคิดที่ชวนให้ผู้อื่นหลงผิด คิดแค้น และชักจูงหลักประชาธิปไตย
๔. เป็นแนวความคิดที่สัมฤทธิ์ผลได้ หมายความว่า จะต้องไม่เป็นความคิดอย่างเลื่อนลอยโดยสิ้นเชิง แต่ถ้าเป็นความคิดที่ฝันหวาน ก็ควรจะให้เป็นแนวทางที่จะช่วยให้บรรลุความฝันนั้นได้ คือฝันคเวยเหตุผล และถ้าเป็นจินตนาการ จะต้องก่อให้เกิดความเรื่องมีฐานะขึ้นได้
๕. เป็นความคิดที่แสดงถึงปฏิภาณ คือเป็นความคิดที่แฝงลักษณะอันแหลมคม และไหวพริบอันฉับพลันของผู้คิด และสอดคล้องกับสิ่งที่มันเป็นต้นเหตุให้คิด
๖. เป็นความคิดที่ชวนให้โต้แย้งหรือวิพากษ์วิจารณ์ คือท้าทายผู้อื่นให้ยาก กัดโต้แย้ง อยากวิจารณ์ แต่มิได้หมายความว่า มีจุดอ่อนให้ผู้อื่นตำหนิ

๗. เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ คือความคิดที่คั่นออกจากไม่เป็นพิษเป็นภัย แล้ว การจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เจือปนด้วยข้อคิดและคุณธรรม ซึ่งช่วยในการครองตนครองใจอย่างดี^{๕๓}

เมื่อได้ทราบถึงความคิดที่ดีแล้ว ก็มาถึงการลำดับความคิด คือเมื่อเรามีความคิดว่าจะเขียนเรื่องอะไรแล้ว ก็ต้องหาแง่มุมว่าเราจะเขียนเรื่องนั้นในขอบข่ายเพียงใด จะกล่าวถึงอะไรก่อนหรือหลัง ข้อสำคัญที่ต้องระวัง คือความคิดที่เราจะกล่าวถึงจะต้องไม่กว้างจนเกินไป ถ้าเห็นว่าเรายังคิดกว้าง ๆ อยู่ ก็ควรที่จะกำหนดขอบเขตให้แคบลง โดยพยายามให้มีประเด็นจะพูดที่แน่นอน หรือคิดให้เขาจุด เพราะถ้าหากคิดกว้างเกินไป มหรรอยกรองที่แต่งออกมาก็จะเป็นการกล่าวอย่างหลวม ๆ ไม่มีความเด่นชัดในแง่มุมใดมุมหนึ่ง ทำให้มหรรอยกรองขาดเอกภาพใต้งาย อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรจะนำมาพิจารณาในการลำดับความคิดในการเขียนมหรรอยกรองดังนี้คือ

๑. จะต้องพยายามไม่พูดถึงไหนนอกประเด็นไปจากเนื้อหาที่กำหนดให้
๒. จะต้องพยายามไม่พูดไหลลุ่มหรือกำกวมจนเกินไป
๓. จะต้องไม่พูดหลาย ๆ เรื่องให้สับสนในเวลาเดียวกัน จนจับต้นชนปลายไม่ดูกว่าจะพูดเรื่องอะไรแน่นอน

๔. ไม่ควรแทรกความคิดอื่นเข้าไป ซึ่งจะทำให้ความคิดที่กำลังพูดถึงอยู่ขาดตอน และทำให้เรื่องราวไม่สัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๕. ไม่ควรคิดซ้ำ ๆ ซาก ๆ คือพูดอยู่แต่เรื่องเดิมเหมือนพายเรือในอ่าง^{๕๔}

เมื่อได้ทราบถึงข้อที่ควรพิจารณาแล้ว ก็มาถึงการลำดับความคิด เราอาจจะพูดเรื่องนั้นได้โดย กล่าวจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย หรือจากส่วนย่อยมาหาส่วนรวม หรือ

^{๕๓} สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๗ - ๑๘๘.

^{๕๔} ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, " การลำดับความคิดในการใช้ภาษา " วิทยาสาร ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๑ - ๒ (ม.ค., ๒๕๑๘), หน้า ๓๖ - ๓๗, ๑๖ - ๑๗.

พูดจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัว หรือจากสิ่งที่ไกลตัวมาหาสิ่งที่ใกล้ตัว หรือพรรณนาสิ่งที่เกิด ก่อนไปหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทีหลัง หรือพรรณนาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทีหลัง ไปสู่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน หรือพรรณนาจากสูงไปหาต่ำ หรือจากต่ำไปหาสูง^{๕๕} อย่างไรก็ตาม การลำดับความคิดที่กล่าวนี้จะถือว่าเป็นบรรทัดฐานเสมอไปยอมไม่ได้ ทั้งนี้ก็เพราะกลวิธีในการเขียนนั้น ผู้เขียนมักจะเลือกเขียน หรือใช้วิธีการตามที่ตนถนัด ซึ่งอาจจะนอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้ว โดยขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะพูดถึงด้วยว่ามีเนื้อหาทำนองใด

กิจกรรมที่ควรจัดให้แก่วิธีเรียนในเรื่องการลำดับความคิดคือ ครูควรให้นักเรียนช่วยกันหาบทหรือกรอนที่ผู้คนนอกประเด็น หรือพูดคลุมเครือ หรือพูดถึงหลาย ๆ เรื่องจนสับสน หรือบทหรือกรอนที่มีความคิดขาดตอน ฯลฯ มาวิพากษ์วิจารณ์กันในห้องเรียน หรือครูเองอาจเลือกหาบทหรือกรอนซึ่งมีความบกพร่องในแง่มุมต่าง ๆ ดังกล่าวมาชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องและควรจะทำให้เห็นว่า ควรจะแก้ไขอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานเขียนของผู้เรียนต่อไป นอกจากนั้นครูควรหัดให้เด็กลำดับความคิดโดยลำดับความคิดจากภาพที่ให้ความรู้สึก หรือภาพซึ่งมีชีวิตชีวา โดยนำภาพมาให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนบอกว่า เขาคิดถึงอะไร หลังจากนั้นให้นักเรียนลำดับความคิดในเรื่องที่เขาถนัดออกมาเป็นร้อยแก้ว ว่าจะพูดเรื่องนั้น ด้วยหัวข้อใดบ้าง และพูดเรื่องอะไรก่อนอะไรหลังอย่างไร ครูจะต้องตรวจดูแนะนำการลำดับความคิดของนักเรียนอย่างใกล้ชิดในงานทุกครั้งให้นักเรียนทำเสมอ

นอกจากใช้ภาพมาช่วยในการลำดับความคิดแล้ว ผู้สอนก็อาจจะใช้เหตุการณ์หรือเรื่องราวมาเล่าให้นักเรียนฟัง หรือให้ฟังเพลง หรืออาจจะกำหนดหัวข้อต่าง ๆ เรียงคำถาม เช่น "ถาพานไคยีนเสียงป็นทานคิดถึงอะไร " ฯลฯ แล้วให้นักเรียน

ลำดับความก็ควรจะพูดถึงอะไร และเรียงลำดับอะไรก่อนหลังอย่างไรมาให้ดูก็ได้

การพิจารณาเลือกฉันทลักษณ์มาใช้ในการแต่งบทร้อยกรอง

โคลงกลอนมาแล้วว่าบทร้อยกรองมี โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และบทเพลงต่าง ๆ การที่ผู้เขียนบทร้อยกรองจะเลือกเอาฉันทลักษณ์ชนิดใดมาแต่นั้น ควรให้ความเป็นอิสระอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะว่าความถนัด ความนิยมชมชอบของแต่ละคนย่อมมีไม่เหมือนกัน บางกนอาจจะชอบหรือถนัดในคำประพันธ์ประเภทกลอน ในขณะที่อีกคนถนัดและนิยมชมชอบคำประพันธ์ประเภทโคลง ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงไม่ควรกะเกณฑ์ นอกจากจะให้คำแนะนำในสิ่งที่ผู้เรียนยังไม่กระจ่าง หรือขอสงสัยเท่านั้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณาในการเลือกฉันทลักษณ์สำหรับผู้เริ่มฝึกหัดแต่งคือ น่าจะเริ่ม ด้วยการฝึกหัดเขียนกลอนเป็นอันดับแรก เพราะบทร้อยกรองชนิดนี้ค่อนข้างง่ายกว่าคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ และอีกประการหนึ่งคือคนไทยเรามีความเคยชินตอบร้อยกรองชนิดนี้กว่าชนิดอื่นใดทั้งสิ้น ส่วนสิ่งที่ผู้สอนควรพิจารณาต่อไปก็คือ ควรจะเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ และเนื้อหาต่าง ๆ ว่า นักเขียนบทร้อยกรองนิยมใช้เนื้อหาทำนองใด แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทใด โดยพิจารณาจากการเขียนบทร้อยกรองในปัจจุบันเป็นสำคัญ เพื่อที่จะได้พิจารณาเลือกฉันทลักษณ์มาแต่งได้เหมาะสมกับเนื้อหายิ่งขึ้น

กลอน

ในปัจจุบันการนำกลอนมาเขียนบทร้อยกรองส่วนใหญ่อีกกลอนแปด มีกลอนหกอยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย การแต่งบทร้อยกรองมักผูกเป็นเนื้อหาสั้น ๆ มีความยาวเพียง ๕ - ๑๖ บท เป็นส่วนใหญ่ การใช้กลอนแต่งเรื่องยาวก็มีบ้าง เช่นนิราศแต่ก็มีน้อยมาก ส่วนเรื่องยาวชนิดที่มีโครงเรื่องที่ใช้กลอน ล้วนก็มีน้อยเช่นกัน จะมีก็แต่ใช้คำประพันธ์หลาย ๆ ชนิด แต่งผสมผสานสลับกันบ้าง ซึ่งดูเหมือนนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยบางคน

นิยมเขียนอยู่ สำหรับกลอนสั้นซึ่งยาวเพียง ๕ - ๑๒ บทนั้น ส่วนใหญ่ใจแสดงความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา หรือมีโครงเรื่องคล้ายเรื่องสั้นก็ได้ นอกจากนี้กลอนยังเป็นบทร้อยกรองที่ใจแต่งเนื้อหาได้ทุกประเภทด้วย

โคลง

โคลงซึ่งนิยมแต่งกันมากในปัจจุบัน คือ โคลงสี่สุภาพ และโคลงสี่คันทกฤษฏ์ ลักษณะเนื้อหาที่แต่งคือใจแสดงความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา หรือแต่งให้มีลักษณะคล้ายเรื่องสั้น เช่นเดียวกับกลอน ที่แต่งเป็นเรื่องยาวโดยใจโคลงล้วน ๆ มีอยู่น้อยมาก อย่างไรก็ตาม เราจะพบเสมอว่าการแต่งโคลงในปัจจุบัน ใจแต่งกับเนื้อหาได้ทุกประเภท เช่นเดียวกับกลอน

กาพย์

ในปัจจุบันนี้กาพย์ยานีได้รับความนิยมในการนำมาแต่ง เพื่อพัฒนารูปแบบมากกว่าคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ กาพย์ฉบัง และกาพย์สุรางคนางค์ ยังพอมิแต่งกันอยู่บ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อย กาพย์ยานีที่นำมาแต่งมักใจแต่งเนื้อหาได้ทุกประเภท ส่วนใหญ่ใจแต่งแสดงความคิด หรือผูกเป็นโครงเรื่องสั้น เช่นเดียวกับกลอน ที่แต่งเป็นเรื่องยาว ๆ ก็มีบ้าง แต่ส่วนมากสลับอยู่กับ ฉันท์ และ โคลง

ฉันท์

ในปัจจุบันนี้ฉันท์เป็นบทร้อยกรองประเภทเดียวที่ยัง เกรงครีตฉันทลักษณะอยู่อย่างมีแรง แต่การแต่งฉันท์ในปัจจุบันแตกต่างกับฉันท์แบบเก่า ส่วนใหญ่จะใจแต่งบทสกุติ มทถวายพระพร และบทไหว้ครู ที่นำมาแต่งเป็นเรื่องยาวโดยสลับกับคำประพันธ์ประเภทอื่น หรือใจฉันท์ล้วนมีน้อยมาก เนื่องจากฉันท์เป็นบทร้อยกรองซึ่ง เกรงครีตฉันท์ลักษณะดังกล่าวแล้ว และมีท่วงทำนองที่แตกต่างอย่างมากกับคำประพันธ์ประเภทอื่น จึงสมควร

ทราบถึงการเลือกอันเหมาะสมให้เหมาะกับข้อความตามแบบเดิมไว้ม่าง ซึ่งมีดังนี้

ศัพท์วิภัติภัญจน์ ใช้ในบทประณามพจน์ หรือบทไหว้ครู ขึ้นต้นเรื่องหรือคำถวายพร หรือยกพระเกียรติ เพราะฉันทันทีนี้มีจำนวนคำมากถึง ๑๕ คำ มีคำกร ๑๑ คำ คำคหุ ๔ คำ จักว่าเป็นเสียงหนักมากกว่าเสียงเบา และทำให้เกิดจังหวะเป็นระยะ ๆ ฉันทันทีนี้มีบทกวีให้ความรู้สึกว่ามีสง่า ศักดิ์สิทธิ์หรือมีอำนาจ จึงนิยมใช้เป็นบทไหว้ครู ขอพระเกียรติ หรือเพื่อเรื่องโลกก็ตามที่ต้องการความสง่า ศักดิ์สิทธิ์ และมาเกรงขาม

ฉันทันทีที่เหมาะสมที่จะใช้กับเนื้อเรื่องที่จะแสดงอารมณ์รุนแรงทั้งหลาย เช่น โกรธ ตื่นเต้น หรือรักอย่างแรงกล้า เพราะมีคำมากถึง ๒๐ คำ มีเสียงกร สดับคหุ และจมลงด้วยเสียงกรใน ๒ คำท้าย จึงทำให้เกิดจังหวะกระชั้นเร่งเร้า และเสียงหนักส่งท้าย ๒ คำนั้นเป็นเสียงหนักสำหรับความรู้สึกนั้นอีกครั้งหนึ่ง

วสันตคิลกฉันทันที ฉันทันทีประกอบด้วยคำกร ๗ คำ และ คำคหุ ๗ คำ มักนิยมแต่งเกี่ยวกับการชมความงามของธรรมชาติ หรือชมความงามของบ้านเมือง สตรี หรือใช้เปรียบเทียบรำพันคุณงามความดี ความเก๋ราโศกก็ได้

อินทวิเชียรฉันทันที เป็นฉันทันทีที่ไพเราะรองจากวสันตคิลกฉันทันที ใช้แต่งเรื่องโน้มนำใจให้ชวนไหว้อ่อนโยน บังเกิดความเอ็นดู สงสารหรือเศร้าสลดใจ หรือชมความงามธรรมชาติ หรือบรรยายความ

มาลินีฉันทันที เป็นฉันทันทีซึ่งมีคหุอยู่วรรคแรก เป็นการยากที่จะหาคำคหุในภาษาไทยได้ ฉันทันทีจึงมักใช้แต่งเรื่องที่เกรงขมนาย้าเกรง หรือใช้แต่งพรรณนาซ้ำ ๆ เป็นเชิงกลบท

ภุทงคประยาตฉันทันที ฉันทันทีมีความหมายว่างูเลื้อย ใช้แต่งพรรณนาข้อความที่มีจังหวะราเริง สนุกสนานสดชื่น หรือทำนองตลก หรือบรรยายความให้รวดเร็ว

ราย

ในปัจจุบันนี้ดูเหมือนว่าจะเป็นทร้อยกรองที่อยู่ในความนิยมน้อยที่สุด ที่นิยมแต่ง
อยู่บ้างก็ร้อยสุภาพ แต่เดิมนั้นรายนิยมแต่งเป็นลิลิต ก็สอดคล้องกับโคลงสวนในปัจจุบันแนว
นิยมใหม่หมดไปแล้ว

จากที่กล่าวมาแล้ว เป็นสิ่งที่ครูควรนำไปชี้แนะให้ใหญ่เรียนได้ทราบ แต่ไม่ได้หมาย
ความว่าการศึกษาเรื่องนี้เพื่อนำไปใช้จะกลายเป็นประเพณีนิยมในการแต่งแต่อย่างใด
เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่อย่างน้อยที่สุดผู้วิจัยเห็นว่าการอาศัย
แนวนิยมที่เป็นอยู่ อาจจะเป็นทางช่วยให้ผู้ฝึกหัดเขียนทร้อยกรองพบดูทาง ช่วยให้ประสม
ผลสำเร็จได้เร็วขึ้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยขออย่าว่า การเลือกคำประพันธ์มาเริ่มฝึกหัด
เขียนควรเริ่มจากกลอน กาพย์ และ โคลงตามลำดับ เพราะคำประพันธ์ทั้ง ๓ ชนิดนี้
เป็นทร้อยกรองซึ่งนิยมแต่งกันในปัจจุบันมากที่สุด

การเรียนการสอนเรื่องนี้ ครูอาจจะยกบททร้อยกรองมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้เห็น
ว่า หวงท่านองการแต่ง หรือการเลือกเนื้อหามาแต่ง กับคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง ๆ นั้นใช้
เนื้อหาอะไรบ้าง ครูอาจจะให้นักเรียนไปรวบรวมมาเองก็ได้ โดยแบ่งกลุ่มตามชนิดของ
คำประพันธ์ แต่ควรระวังว่าเนื้อหานั้นเป็นคำประพันธ์ที่เป็นรายละเอียด เช่นจะศึกษาเนื้อ
หาที่แต่งด้วยกลอน ก็ควรแยกแยะว่าเป็นกลอนหก กลอนแปด ฯลฯ

ต่อไปนี้จะยกตัวอย่างการศึกษาเนื้อหาที่แต่งด้วยกลอนหก เพื่อเป็นแนวทางว่า
ควรจะนำกลอนหกไปแต่งในเนื้อหาอย่างไร

บทคว่ำครวญ

ที่สุดทุกข์หวังวาด
 ที่สุดความสุขวางพร่างพราย
 สุดที่ชีวิตคิดหวัง
 สุดที่ชีวิตคิดมวล
 ความหวังสุดหวังตั้งจิต
 เดินตามความหวังตั้งใจ

ชีวิตนึกพลาดมากมาย
 กลับกลายเป็นคหมองครองครวญ
 ภัณฑังพินานพร่ำกำสรวล
 แลลวนทลายล้มดับไป
 ความคิดสุดคิดแก้ไข
 หางไกลทุกก้าวเท้าเดิน

(ที่สุดของชีวิต, รวมบทกวี, ทวีปวรร)

ความงามของธรรมชาติ *เพลง ดั่งเงาตกกระทบ*

จักจั่นจี่เจื้อยเรื้อยร้อง
 เรไรรายกาพย์ขับกานท์
 ระบำใบหญ้าระยับ
 ดอกม่วงไม้ป่าอาคม
 ชิดากอกไม้ยายแยม
 น้ำค้างเคลือบแก้วแววมว
 วงน้ำจ้ำชายพรายพริ้ว
 แยมยวนชวนหมายทายทัก

ขับกรองคำกลอนอ่อนหวาน
 บรรสานขอในสายลม
 ฟ้อนรับเงารายไม้รม
 พรึบเพร่าบนพรมสมคราม
 ซอยแซมขอใบไหวหวาม
 หยอกกลอพอดานน้ำจ๊ก
 เพียงคิวคนยูรจ๊ก
 พยักย้วยยิ้มเย็นใจ

(ในสายลมหนาว, เพียงความเคลื่อนไหว,
 เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

บทเสียดสีเยาะหยัน

โรนาค่างพงพกษ
 ทุ่งนาป่ารัฐกูริบ
 หวดขายป้ายชวาอ้าปีก
 สมบัติรัฐถายย้ายยก
 ครองนี้คี่หวานากุ้ง
 ไรสวนชวนลิ้มยืมแยม

ขุนศึกเขม็อบสิ้นกินคืบ
 โอนกันงุนงิบงานงก
 คนหลีกกลัวหองคอกตก
 เขาพุกขุนทัพัวบแวม
 โนนทุ่งเลี้ยงสัตว์ชัดแจ่ม
 โนนเหมืองชะแอมอมไป

(กวีการเมือง, ทีวีปร)

บทปลุกใจ

เพลิงแดง
 เชนประทีปี่ประเทืองเรืองตา
 สดิกแดนแดนดินถิ่นหนึ่ง
 แดกเผาเหล่ารายววยปราม
 ภาพพลบมืดเลอหมด
 ไรจนถามถามกาลผ่านไป

สาคแสงสกลไ้ในหล้า
 โลกาไหวหวั่นสิ้นสะท้าน
 ลุซึ่งเลิศสุดเลอศานต์
 ฉายฉานสัจจธรรมนำชัย
 ปรากฏแสงส่องผองไ้
 ทาสีในธรนินทร์ยินยด

(มหาตุลากรมปฎิวติ, รวมบทกวี, ทีวีปร)

การไชดขคคำภษำในบทร้อยกรรอง

การไชดขคคำในบทร้อยกรรอง เป็นลิ่งจำเป็นที่จะตองพื้พื้ด้นในการเลือกสรรรอยงยั้ง ทั้งนี้เพรหะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่ำ บทร้อยกรรองที่ค้ันนั้น จะตองประลัธในการไชค้ำ และจะตองมื้ความกึคที่ค้ มีประโยชนแก่วื้ตควมกุกันไปควย มื้ชค้เพียงการไชดขคคำ หรือควมกึคแต่เพียงอยงยั้งอยงยั้งใดเทหานั้น เมือเป็นเชนนนี้ นักรเรียนจึงตองศึกษาการไชดขคคำภษำในบทร้อยกรรองเพื่อประโยชนคังกลวแล้ว ลองพิจรณบทร้อยกรรอง " แด...วื้ศรณของชวีต " ของ"ทวี่ปวร"

จงเป็นอาชคยเพืออชคย
เพื่อควมคิงมรวมกัน
เขารวมรวมพล้งบั้งเกค
ชพมก ชคมาชานน

เกรียงไกรในพล้งสร้งสรรรค
แห่งธันชวชนคณงน
แจมเจคกพไฟไฟศล
หรือจะทนแสงทวงสองฟ้ำ "

จะเห็นว่ำบทร้อยกรรองของ " ทวี่ปวร " สมบูรณ์ทั้งเนือหอันปลุกเร้าและสมบูรณ์ทั้งการไชดขคคำที่ค้คเณ คือการเลนอชคยร ซึ่งไม่มีครที่จจะประลัธควมสมบูรณ์เหลहनนี้ เมือเป็นเชนนนี้ครครวจะแนะนำให้รเรียนใครจก้เลือกค้ำมาใช้ในบทรอยกรรองใดอยงยั้งไร นีคือลิ่งที่ผู้สอนจะตองเนนหรือกลวถึงให้มวกที่สุด มีเกณพพิจรณทในการเลือกชคคำที่นำสนใจในการเขียนบทร้อยกรรองคังนี้

๑. จะตองเลือกไชดขคคำที่ทำให้เกคภษ^{๕๖} ค้ำพวคนีส่วนมวกมกเป็นค้ำที่นำมประกอบค้ำนน เช่น ช้วเยี้ย เกล่อนกลลค ไหวไหว พรวีพรวี เชื้องช้ำ

^{๕๖} ประยงค้ อนันทวงศ้, เรืองเคิม, หน้า ๑๐๒.

ตะวันยอแสงระยับกับยอดไม้
ใบไม้วางลอยพลิวปลิวซบซอน
ผีเสื้อผอนกระพือปีกอีกจ๋าจ๋า
หมูนมค้ำขັນเคินยัง เคินงม

ลมแผ่วไคระบายป้ามาออนออน
บ้างหมุนรอนเรียวกว้างอยู่กลางลม
เกาะสงาสงบนานกลางลานรม
กลีบคอกสม่เคลื่อนสร้างที่กลางคิน

(เสียงที่มาไม่ถึง , กำหยาค, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

พอแคศพรอยคลอยฟ้าระยาระยิบ
ระคะดาวพราวคั่นนับหมื่นดวง

ดาวก็วิบแวมวอมในอ้อมสรวง
ทอรุ่งสว่างราวนั้นพรรมณณี่

(ซารแสงดาว, คอกหญ้าสี่ชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

กลีบเกลตาแกรงแคงเนิคระเหิคระหง
ใครตั้งชื่อหรือจึงแปลกแยกนกกา
กานแกรงตรงทรงสลักไม้หักเปราะ
ไม่เจาลมบมแสงแมลงล่อง

แมรูปทรงเรียววิไลยังไผ่หา
คอกคาหลาแลล่วนก็ชวนปอง
กุงามเหมาะสมรับกับกลีบคอง
ทุกครั้งมอหมายเค้คักเค้คัมมัน

(คาหลา, คอกหญ้าสี่ชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

แมสาวนั้นแข่งวิญจริงพิบฉา
ทั้งผิวพรรณรูปร่างช่างชวนคล่า
ณยาวเพื่อยเลื้อยบ่าหน้าสวยเฉียว
ทาไวไฟไกลนำมันคงควนเปิง

เจนพอนคำก็แพ้หม่นนำหมา
คาหวานฉ่ำเจ้าชู้อยู่ในเชิง
เห็นนับเดียวใจโคกโลกเกลิง
ระเบิดเพลิงแพเสนทเสนทาทาย

(อ่าว, คอกหญ้าสี่ชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

คอดูกัคนคมีคคคยกรักปาด
เนื้อและเลือดครีวเตนบิคเป็นเกลียว
เผารองครวญรองขอจนคอซาค
สงเสื่องแวววิงวอนก่อนจะตาย

คามันเหต้อกลานชยาคคยออย่างหวาดเสียว
สุดแรงเรียวทรมาณคานความตาย
หัวก็ฟาดฟันพลิกะริกสาย
ตอนนำลายหวานลิ้มรอกิมเนื้อ

(คำร้องขอ, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

หวังซารากระเพื่อมละเลื่อมรับ
ใบแห้งเกราะเหมาะจะลอยกอยเวียนวน มีรुकันคัไปทิกไทนกัน
ถึงรมไพรไหญุระบ้าวาระนี้
แก้ไมออนคองขจึซันชิวัน

ละลอกซับที่ละนอยคอยเทน
จักมากมีใบเกาเผ่าพัดผัน
ก็เกิดกันกลาคเคลื่อนเหมือนทดแทน

(พฤษชาชาติแห่งชีวิต, กวีประชาชน, ทวีปวร)

๒. จะตองเลือกถอยคำที่ทำให้เกิดเสียง^{๕๗} คำพวกนี้คือคำเลียนเสียงนั่นเอง
เช่น ครึนครึน กรึนกรึน หึ่งหึ่ง หงิ่ง هنگ กรอบแกรบ โนงนาง โอย เฮฮา
ติกคลิก ออกแอด หวิวหวิว จูบจิบ เจียวจาว หืดหวิว กรุงกริ่ง หนุงหนิง หวือหวา
ต่อไปนี้เป็นบทร่ายกรองที่ไรถอยคำที่ทำให้เกิดเสียง

เกลอแกวเหวยเงยหนามาหนอยลี
นังเจ้าจุกจุกกรางแถมครางฮือ

เอะ เจ้าวิรองไทำไมหรือ
ซำยั้งคือเรียกเท่าไรก็ไม่มอง

หน้าคนในบ่อนนี้มีหลายอย่าง ฮา ฮา ข้าง เป็นศิลปะสิ้นทีเหวย
เปลี่ยนคุณพลอว์ร่ารายโยกกายเกย ฮา มันเย้ยคือธรรมให้ฆ่าตาย

(ฮา, ชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

แปรศกัฏฐะวูวะหวิวะไวย
สะท้อนวาวะแวงฉะแวงฉะโยย สะพรันพรัง
ตาก็เกลือกเกลือกถลนหมิง
ทั้งลันก็แลบให้ลานคลั่ง และขวัญบิน

(กวีการเมือง, รวนบทกวี, ทีปกร)

ผันถึงเสียงฝนซู่ใบข้าว วันจะยาวฉะนี้ที่วัสสา
เรื่อยสัจจรเรอนเรกับเวลา พสุธาที่รักเพื่อนพักใจ
(บทเพลงแห่งไบไฉ่, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ไฉ่ขออ้อเอี้ยคเบียดออก
ออกแอกแอกออกคยอกไกว ลมลอกไลได้ยวเรียวไฉ่
 แฝไฉ่ไลนำลาคลอง

(บนพรหมไบไฉ่, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ดมทุ่งโกรกโกรกไกวใบตาลชู
ฝนเมื่อคืนชันลานฉานเป็นทาง เมื่อเช้าตรู่ตะวันแดงมั่งแดงฉาง
 ละอองคางฟางขาวอยู่พรายพราย
(ฝนฉะฉาน, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ถวิลถึงวันที่ฟ้าสีม่วง
 เชอซอนเค็ดคอกหญ้ามาถ่อไว
 เมื่ออยู่ในมือซึ่งเขาถึงค่า
 ฉันทจึงรักคอกหญ้าบุษยาม

เมื่อเราสอง เคียงแอมนี้จแนบไกล
 แล้วยอกใบนี้คอกฟ้าแห่งอารมณ์
 ถึงคอกหญ้าคอกฟ้าก็ค่าสม
 ดนอมมมสัจญ์ลัคนความรักเรา

(คอกหญ้าในอารมณ์, คอกหญ้า, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

เป็ชขาวทุกคราวคำ
 เห่งอกที่สูกิน
 ขาวนั้นะมีรส
 เบื้องหลังสีทุกซ้น

จงสุจำเป็นอาจิด
 จึงกอเกิดมาเป็นคน
 ไหนชิมทุกซ้นรณ
 และชมชื่นจนเขียวควา

(กวีการเมือง, รวมบทกวี, ทีปกร)

แต่คนยอมเป็นคน
 ไฉนเหวยจะยอมพิน
 ฟ้าลวควายเปลวเลือด
 วอควายทุกชีวิน

บ่ก่อควายที่เิงงิม
 และพายแพลงพังกินท
 ระอุเลือดทั้งแดนดิน
 แต่คนยังจะหยัดคยีน

(กวีการเมือง, รวมบทกวี, ทีปกร)

โฉเนื่อคินสินทั้งนาของซาเอย
 เห่งอซาเคยไหลอชก้าซาบสิ้น
 เป็นสีเลือดเค็ดแคนเคลาแดนดิน
 อา เจากินเลือดซาประชาชน

(กวีการเมือง, รวมบทกวี, ทีปกร)

คนมีค เชือกเนียนบาดไส้ชาควิน
 เห็นมโหดถึงเพียงนี้หนอวีวิท

จีพมิสินกรักคว่ำสำเร้จกิจ
 ยังอ้างสิทธิ์ปฏิเสชกิเลสกรรม

(รวมกลอนชุดเมตตา, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ชุนน้ำขึ้นเข็ดหน้า	ลมปากก็กระเพื่อ
โอบพัดสะบัดฮือ	กระหายหิวหิวโหย
ผักกุ่มที่รอกิน	มาเปรี้ยวฉ่ำน้ำลายโรย
พริกเผาตะผายไผ่	มาเผ็ดเผาะอยู่เพียงคอ
หอมทั่วในครัวไฟ	หอมขาวไหมพ่นหม้อ
ราพื้นขึ้นคองระ	พอเรียงเม็ดสะเค็ดน้ำ

(คำถามข้ามทุ่ง, เพียงความเคลื่อนไหว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ใจนางอย่างลมผสมพัด	โบทสับไปยั้งยั้งเฉย
ใจนางอย่างรุ่งรุ่งเลย	เปลี่ยนทิศซีกเขยขอบฟ้า
ใจนางอย่างควาสกาวิโชติ	เรื่องโรจนรวงโรยโหยหา
ใจนางอย่างสมทรสุคตา	สะอื้นอ่าเปลี่ยนชาย หลายใจ

(ที่สุดของชีวิต, รวมบทกวี, ทวีปวร)

ทารก	แนบในอกอุ่นอ้อมถนอมขวัญ
ดวงเนตรค่าขลิบจับจิตนั้น	ฝากความฝันความพิศุทธิ์ผูกดวงใจ
แม่พุ่มพักรักเลี้ยงเพียงชีวิต	หนูนึกนึกมิ่งขวัญอย่าหวั่นไหว
ทุรยุคชุกเข็ญจะเป็นภัย	รอโชคชัยเมื่อหน้าไมชานัก

(สมบัติอนาคต, รวมบทกวี, ทวีปวร)

๔. การเลือกเน้นใจคำให้เหมาะๆกับเนื้อเรื่อง^{๕๕} คือใจคำให้เหมาะๆกับโอกาส และเหตุการณ์ตามท้องเรื่อง ถ้าทำได้จะทำให้ผู้อ่านบังเกิดความสะเทือนใจเห็นจริงเห็นจัง

^{๕๕} ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, เรื่องเกิม, หน้า ๑๑๓.

ตามไปด้วย เชนั้ใจคำคมเป็นคำเยาะเย้ยดาดดาง ใจคำสุภาษิตเป็นคำสอน ใจคำหวาน
สำหรับบทรัก บทชมความงามของธรรมชาติ ใจคำเก๋ๆ เพื่อให้เกิดความขลังศักดิ์-
สิทธิ์ หรือใจคำซำค ๆ ห้วน ๆ ในบทปลุกใจ เป็นต้น

กรับ - ฦมาจากสลัมคำสกปรก คือนรกบนดินดินอัป้เงา
มันสร้างสำสลัมในใจผู้เยาว์ ผมผิดหรือลองเอาเท้าครองคู่
(ผู้ผิด, ดอกหญ้าสี่ชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

แพไม้ไผ่ไหลผานานน้ำน้อย ระเรื่อลอยหลามหลากจากป่าเปลี่ยว
ผานเง้อมผางจางน้ำควันเกลียว เกาะแกงเรียวเดี่ยวอ้อมค้อมคุ้งแคว
เคื่อนออยทวนทิวฟ้าขึ้นมาแล้ว ประกายแพรวระยับจับกระแส
ไกลแสนไกลในสายหมอกละลอกแระ เรื่องร่างแหหึ่งหอยพรอยไม่น้ำ
(คืนหนึ่งในแควน้อย, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

คืนจพร้อมผู้ไม่ยอมเป็นข้าทาส เลือดเนื้อสาครสร้างมหาปรการใหม่
ฝันคืนดวงของเราอยู่เพื่อไทย ขุนเขาใดก็ถันพลันทำลาย
แสงอันนั้น คือตะวันดวงใหม่ใจไลฉาย
๑ ตุลาคมหาฤกษ์เกริกกำจาย วันที่หมายจุดที่หมายคลี่คลายมา
(ตะวันใหม่ในแดนดินเคิม, รวมบทกวี, ทวีปวร)

ฟลอรโฆวรานร้อนยั่ว ยวนกระสือ
แอนอกโกยกามกระหือ หันใหม่
สยิวครางดูขคานคือ เอวแคะ โอยแม่
(เสนภาพแพรพันชู้ไว้ ย้วยอมเขาวขน)
(กวีการเมือง, รวมบทกวี, ทวีปกร)

๕. จะต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเด่นชัด หมายความว่า จะเลือกคำใด เขียนบทร้อยกรองนั้น ควรจะนำไปถึงผู้อ่าน หรือผู้ฟัง ให้เขารับรู้และเข้าใจได้ทันที แต่มีใ้ค้หมายความว่า จะเลือกใช้เฉพาะคำที่ง่าย ๆ หรือหยาบโลนก็ได้ ทั้งนี้ก็ตอ้งคำนึง และพิถีพิถันถึงข้อ ๑, ๒ และ ๓ ที่กล่าวมาแล้วควบคู่กันไปด้วย คำใดที่ไม่ทราบความหมายแน่ชัดไม่ควรนำมาแต่งบทร้อยกรอง เพราะถาเกิดผิดพลาดจะทำให้บทร้อยกรองคอยรุดองไป ทางที่ผิดถ้าไม่แน่ใจความหมายของคำใด ครูควรแนะนำให้นักเรียนนิพนธ์งานบูรกรรมควบคู่ไปดว้เสมอ

๖. จะต้องเลือกใช้ถ้อยคำสั้น ๆ ซึ่งกระทัดรัด อ่านแล้วเข้าใจง่าย คำสั้น ๆ ที่กระทัดรัด มีเสน่ห์อยู่ตรงที่อ่านรื่นหู และเข้าใจได้ชัดเจนในทันที นอกจากนั้นคำสั้น ๆ มักจะเป็นคำไทยเป็นส่วนใหญ่ การใช้คำสั้น ๆ จึงเป็นการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยไปด้กั้สุคหนึ่งด้วย อยาพยายามคิดว่าการใช้คำหรือศัพท์ยาก ๆ ในบทร้อยกรองจะทำได้งานเด่น หรือมีคุณค่า ยกเว้นคำประพันธ์ประเภทฉันทแล้ว การใช้คำง่าย ๆ สั้น ๆ มีความจำเป็นในบทร้อยกรองทุกชนิด

จากเกณฑ์การใช้ถ้อยคำในบทร้อยกรองที่กล่าวมาแล้ว ครูควรพยายามให้ยูเรียนโคคนหาสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ และร่วมกับวิพากษ์วิจารณ์เปรียบเทียบ แสดงข้อคิดเห็นอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการแต่งบทร้อยกรองอย่างกว้างขวาง การใช้ยูเรียนโคคนหาสิ่งทีกล่าวมาแล้วด้วยตนเองนั้นทำได้ไม่ยาก ครูอาจจะยกคำประพันธ์บทหนึ่งมาให้นักเรียนพิจารณาว่าเด่นในการใช้คำคานใด หรือไม่ก็ให้ยูเรียนไปศึกษาค้นควารรวบรวมลักษณะการใช้คำดังที่กล่าวแล้ว โดยครูเป็นผู้กำหนดให้นักเขียนบทร้อยกรองให้กั้ได้

การขึ้นต้นบทร้อยกรอง

การเริ่มต้นหรือการขึ้นต้นบทร้อยกรองสั้น ๆ ซึ่งแสดงความคิดในคานใดคานหนึ่งหรือบทร้อยกรองซึ่งมีลักษณะคล้ายเรื่องสั้น และมีความยาวเพียง ๕ - ๑๒ บทนั้นก็อว

เป็นสิ่งสำคัญมาก ผู้เขียนบทร้อยกรองที่มีแนวความคิดว่าจะพูดถึงเรื่องอะไรแล้ว จะต้องรู้จักเลือกหาแง่มุมหรือวิธีเปิดเรื่องให้เหมาะสมกับเนื้อหา และไม่ล้มเสียว่าการเปิดเรื่องที่นำเสนอใจนั้นจะเราใหญ่อ่านบทร้อยกรองอยากติดตามต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงต้องพยายามเขียนเริ่มเรื่องให้น่าสนใจได้ การเริ่มเรื่องให้น่าสนใจสำหรับผู้เริ่มฝึกหัดเขียนบทร้อยกรองที่ดีที่สุดซึ่งครูผู้สอนควรแนะนำคือ การศึกษาวิธีเปิดเรื่องของนักเขียนบทร้อยกรองทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ที่มีชื่อเสียง โดยพยายามศึกษางานร้อยกรองทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นกลอน กาพย์ โคลง ฉันท์ หรือร่าย และพยายามนำเอาแง่มุมที่เขาพูดถึงในการเริ่มต้นมาพิจารณา ซึ่งจะให้แนวทางและข้อคิดแก่ผู้เริ่มเขียนบทร้อยกรองไ้มากทีเดียว ข้อควรระวังสำหรับครูคือแม้ว่า จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาการเปิดเรื่องของนักเขียนต่าง ๆ แล้วก็ตาม แต่ครูก็ไม่ควรเน้นหรือระบุว่าควรเปิดเรื่องด้วยวิธีการเช่นนั้นเช่นนี้ เพราะตามความรู้สึกของผู้วิจัย คิดว่าการเปิดเรื่องนั้นไม่น่าจะเป็นสิ่งที่จะต้องมีแบบแผนมากเกินไป การศึกษาการเปิดเรื่องของนักเขียนบทร้อยกรองที่มีชื่อเสียงนั้น จึงน่าจะเป็นเพียงดูทาง ให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์เอาเอง

ได้มีผู้กล่าวถึงการขึ้นต้นบทร้อยกรองประเภทกลอนไว้ โดยสรุปจากการศึกษา งานเขียนบทร้อยกรองของนักเขียนที่มีชื่อเสียงหลาย ๆ ท่าน เท่าที่ประมวลไว้มี ๔ วิธี คือ

๑. การขึ้นต้นโดยอาศัยบารมีจากกลอนของนักกลอนที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่นนำบทกลอนของสุนทรภู่มาขึ้นต้น โดยคำนึงถึงการเข้ากันได้กับเนื้อเรื่องที่แต่ง

๒. ขึ้นต้นด้วยภาพิต คำพังเพย ที่เข้ากันได้กับเนื้อหา และความหมายในบทกลอน

๓. ขึ้นต้นด้วยบทสนทนา เป็นข้อความอยู่ในเครื่องหมายคำพูด

๔. ขึ้นต้นด้วยคำถาม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความฉงนสนเท่ห์ เร้าความรู้สึกให้ติดตามต่อไป

๕. ชั้นตนควยคำเตือนหรือคำแนะนำสั่งสอน
๖. ชั้นตนควยการเปรียบเทียบ
๗. ชั้นตนควยถ้อยคำที่ชวนตื่นเต้น ซึ่งเป็นคำอุทานต่าง ๆ
๘. ชั้นตนโดยใหญ่อันใดมี ส่วนรู้เห็นในความรู้สึกของผู้แต่ง อาจจะเป็นการ
คุยเชิงถามความนึกเห็นของผู้อ่าน

๙. ชั้นตนโดยนำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาขนวนวกกับบทกลอน^{๖๐}

ผู้เขียนไถ่ในคอนท่ายอีกว่า วิธีเขียนบทชั้นตนบทลยกรอนั้นยังมีมากกว่านี้
ซึ่งจะพบได้จากการศึกษางานเขียนบทลยกรอนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง
วิธีการชั้นตนบทลยกรอนของนักเขียนบทลยกรอนร่วมสมัย ๔ คน คือ ทีปกร เนาวรัตน์
พงษ์ใหญ่ชัย จินตนา ปิ่นเฉลียว และ ทวีปกร โดยพิจารณาในบางลักษณะเท่านั้นเพื่อใช้
ประกอบการสอนแต่งคำประพันธ์

ทีปกร

ชั้นตนควยสำนวน

โอใจนิหนอใจ	นะคุณธางเมามัว
ช่างต่ายออกทั้งตัว	เอาใบบัวมาปิดบัง
ปิดปากควยฝ่ามือ	จะมิดหรือ...อพิถัง
ความกิดอย่างสังคัง	มันนาโตะเอาหุยา

(กวีประชาชน, ทีปกร)

ชั้นตนควยการชี้ให้เห็นความชั่วช้าของสิ่งนั้น

"จิ้งเหลนกรุง" เรื่องยุ่งยงสิ่งชั่วช้า ชาวประชาระอาจิตกิดผันผวน
"กวีการเมือง" เฟื่องโวหารงานสำนวน ขอเชิญชวนอ่านกันเล่นเย็นเย็นใจ

(กวีประชาชน, ทีปกร)

ชั้นต้นควยคำถาม

ลูกขึ้นเถิกเพื่อนยาไยหน้าเถรา คำเกาเกามิไคยอกไวหรือ
อยาทอแทนพหิมขันธ์กระทือ "ชีวิตคือการต่อสู้" รุหรือยัง ?
(กวีประชาชน, ฟ้าปร)

ชั้นต้นควยการเบาะหยัน

อนิจจนาหัวเราะเบาะจริงเหวย เพราะเหตุผลที่กฤษณ์นนำขึ้น
หวังชาติหน้าชาติหน้ามีที่ไหนกัน หวังสวรรค์ที่ว่างโหวงโคงเตงลอย
(กวีประชาชน, ฟ้าปร)

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ชั้นต้นควยเพลงพื้นบ้าน

แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสวยสะ ยกมือไหว้พระ นะแม่ศรีสม ชนคิ้วเจ้าคอ
ทั้งคอเจ้ากลม ชักผ้าขึ้นชม ชมแม่ศรีเอ๋ย
เจิญูเจามาควมวงทรงแม่ศรี แออย่ามีหมนหมองเคยน้อยเอ๋ย
ให้จะร้องรับขวัญอัญเจิญูเชย ให้เหมือนเคยแต่ครั้งเจ้ายังเยาว์
(แม่ศรี, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

จันทร์เจ้าชา ขอขาวขอแกง ขอแหวนทองแดงผูกมือนองชา
พระจันทร์เจ้าแจ่มกระจ่างอยู่กลางฟ้า เชือกริงชาไกวระอนอนลมเย็น

(เพลงพระจันทร์, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ชั้นต้นควยการเปรียบเทียบ

ใบไม้ร่วงหนึ่งใบในราวป่า
ที่รอบปลิดทอนเปล่าประโยชน์ปวง

ยังดีกว่าใบไม้เหลืองในเมืองหลวง
เป็นค่างควงค่าเบือนในป่าคน

(ใบไม้ป่า, เพียงความเคลื่อนไหว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ขำนิ่งบั้นเหนียว
รอนกรากมากับลม

ผักเขียวบั้นขม
กระหน่ำโถมหึงกัวเฮา

(อ่านำบ้านนาทราย, เพียงความเคลื่อนไหว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ชั้นต้นควยบทรอยกรองจากวรรณคดี

"เอาความถากตนไม้ถานไฟเขียน
ใหนึ่งชันกันมาตาชี่ยาย

อายหัวเลี่ยนตามนาจะฉิบหาย
กูจะป่ายลงให้ใจริกริก "

(สัจจะต่อแม่, เพียงความเคลื่อนไหว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

การเอาความงามของธรรมชาติมาขึ้นต้น

พวงสร้อยทองที่คดดอกออกสะพรั่ง
แดงรักเรและใบเรียวเขียวขจี

เหลืองมั่งแมลืองแซมตะแต่มสี่
คือมดเอนรรฆคามาสุมือ

(วันว่าง, เพียงความเคลื่อนไหว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

จักจั่นจี่เจอยเรื่อยร่วง
เรไรรายกาพย์ขับกานท์

ขับกรองคำกลอนอ่อนหวาน
บรรสานขอไผ่สายลม

(ในสายลมหนาว, เพียงความเคลื่อนไหว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

จินตนา ปิ่นเฉลียว

ชั้นต้นควยบทสนทนา

"คุณพี่ชาหนารอนคอนนี้แย แด่ดอกแจ้วดวงน้องจะเสีย
 ตากอากาศเดอะคะจะหายเพี้ย ถารักเมื่อยาเฉยอยู่เลยคุณ"

(รอน, ชมพู่ และกลอนใหม่, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

ชั้นต้นควยการรำพึง

เฮ้อ เกิดมาเป็นชนที่ตรมครบ โสภชะตาทกอัจริงพิบผา
 เหลี้ยวขึ้นมองดวงเพื่อนเกลอนรานค่า ต้องหลบตาหันข้างมองทางเคิน

(เรื่องของณม, ชมพู่ และกลอนใหม่, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

ชั้นต้นควยการใหญ่อันมีส่วนร่วม

คุณเคยคิดเห็นใจผมไหมกับ เฮ้อ ชะตาอาภัพเขี้ยวพิบผา
 ตั้งแต่เกิดจนตายวายชีวา ไกรก็ค้ำว่าชั่ว เป็นตัวช่วย

(เสียใจ, ชมพู่ และกลอนใหม่, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

ทวีปวร

ชั้นต้นควยคำถาม

แสงอะไร ? สาดส่องไปส่งประกายฉายเจิดฉันท
 ราวเมืองขึ้นถึงเมืองขึ้นขึ้นขึ้น นักรวนพันล้านคนยอมขอลิน

(ตะวันใหม่ในแดนคินเคิม, รวนบทวี, ทวีปวร)

ขั้นต้นควยใจความสำคัญของเนื้อหา

ชีวิตเริ่มเมื่อไรหนอขอถามนิกร ฉากชีวิตควรสุขไสเมื่อใดแน่
แต่ละคนแต่ละอย่างต่างต่างแฉ ลวนกลาวแกหลาดกรณินคินคินแฉกัน
(ชีวิตเริ่มเมื่อไรหนอ, รวมบทกวี, ทวีปวร)

ขั้นต้นควยการเปรียบเทียบ

ชั่วชีวิตคืออย่างน้ำค้างหยาด เหมือนดาวคาชโรจนคัมลัมแดนหล้า
เหมือนเพชรราวพรราวสลายพวยอากาศ สิ้นนักหนานะชีวิตคิตสิ้นนัก
(ข้อหนึ่งเท่านั้น, รวมบทกวี, ทวีปวร)

ถึงแม้ว่าที่กล่าวมาแล้วส่วนใหญ่เป็นการเน้นหนักเรื่องการเขียนกลอนก็ตาม
แต่ยอมได้ประโยชน์ต่อเนื่องไปถึงการแต่งบทร้อยกรองชนิดอื่น ๆ หากลักษณะการเขียน
เป็นการแสดงความคิด หรือมีโครงเรื่องเหมือนเรื่องสั้น อย่างไรก็ตามครูไม่ควรย่ำว่า
จะคงยึดเป็นหลักเกณฑ์แน่นอน เพียงแต่แนะนำให้ผู้เรียนใคร่คิดหรือเป็นลูทางในการ
พิเคราะห์เองต่อไปก็เพียงพอแล้ว กิจกรรมของครูที่ควรใหญ่เรียนได้มีส่วนร่วมคือ ผู้เรียน
ควรได้ไปศึกษาการขึ้นต้นบทร้อยกรองของนักเขียนที่ชื่อเสียงเอง แลควาววิพากษ์วิจารณ์
กันในห้องเรียนอีกทีหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจบหรือกรอง

การจบหรือกรองหรือการปิดเรื่อง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเปิดเรื่อง ค่ายเหตุนี้ผู้เขียนจึงต้องเน้นหรือทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ โดยจะลงจบลงด้วยคำหรือความที่หนักแน่นและลึกซึ้งกินใจ^{๖๑} ตามปรกติบทหรือกรองบทสุดท้ายหรือจบ มักเป็นบทซึ่งมีความหมายหรือมีความหนักแน่นที่สุด เพราะบทหรือกรองเกือบทุกบท มักจะมุ่งความคิดเห็นหรือแง่ เจตนาของผู้แต่งไว้ที่ตอนจบแทบทั้งสิ้น ตอนจบจึงควรปิติยินดีโดยพิจารณาความเหมาะสมในเนื้อหา และการแสดงออกของอารมณ์ในบทหรือกรองนั้น ๆ ค่าย^{๖๒} ครูผู้สอนจึงควรเน้นให้ใหญ่เรียนเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ให้มาก

ในเรื่องการจบหรือกรอง มีผู้ศึกษาการจบของกลอนสั้น ๆ ซึ่งแสดงความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบทหรือกรองซึ่งมีโครงเรื่องคล้ายเรื่องสั้น โดยประมวลจากบทกลอนทั้งหลายที่นักกลอนปัจจุบันแต่งกันว่ามีกรจบกัน ๘ ลักษณะคือ

๑. จบด้วยภาพิต คำพังเพย การจบแบบนี้จะต้องหาภาพิตหรือคำพังเพยที่เข้ากับได้กับความหมายเนื้อหา และสัมผัสได้ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องยากพอสมควร
๒. จบด้วยคำคมที่ลึกซึ้งกินใจ นักเขียนบทหรือกรองนิยมจบกันมากเพราะเพียงแต่บิดาเลือกสรรคำที่มีความหมายลึกซึ้งกินใจให้มากที่สุดมาใช้เท่านั้น
๓. จบด้วยการพลิกความภาคหมาย การจบแบบนี้จบคล้ายเรื่องสั้น ก็จะดำเนินเรื่องใหญ่อ่านเข้าใจไปอย่างหนึ่ง แล้วจบลงอีกอย่างหนึ่งนั่นเอง
๔. จบลงด้วยการกลายปม เป็นการจบที่คล้ายเรื่องสั้นอีกแบบหนึ่ง ผู้เขียนจะย้อนปมไว้แล้วกลายออกในตอนจบ

^{๖๑} สิทธิฯ พินิจภูวนล และประทีป วาทิกทินกร, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑๑.

^{๖๒} ประยงค์ อนันท์วงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๔๘.

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘ ๑๔๙.

๕. จมลงไปเฉย ๆ โดยไม่รู้ตัว เป็นการจมที่ไม่ต้องหาถ้อยคำหรือข้อความ
มาแทน และผู้อ่านจะไม่ตื่นเต้นหรือเราใจอะไรเลย ส่วนใหญ่ให้ความรู้สึกธรรมดา ๆ
ง่าย ๆ ไม่ต้องคิด

๖. จมโดยหึ่งปริศนาให้คิด คือเมื่อจมลงแล้วผู้อ่านยังเถาหรือนึกต่อไปได้อีกว่า
เป็นอย่างนั้นอย่างนี้

๗. จมโดยการซ้ำทแรกหรือเอาบทแรกมาจบ เพื่อต้องการเน้นข้อความบทนั้น.
อีกครึ่ง

๘. จมแบบสรุป คือหลังจากการบรรยายแล้วก็สรุปข้อความที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น
อีกครึ่ง

ยังมีกรจบบทหรือกรองที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาแล้วอีกหลายแบบ ผู้สอนควร
แนะนำให้ผู้เรียนได้ทราบหรือผู้เรียนศึกษาเอง ให้กว้างขวางเองก็ได้

กิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องนี้ก็เหมือนกับการเรียนการเปิดเรื่อง ถิ่นนักเรียน
ควรศึกษาหาเรื่องนี้เองโดยมีครูแนะนำ หรือครูอาจจะนำกลอนหลาย ๆ บทซึ่งมีแง่มุมการจบ
แตกต่างกันมาเปรียบเทียบชี้แนะให้ผู้เรียนก็ได้ ผู้สอนจะต้องไม่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาการจบ
บทหรือกรองเพียงแง่ใดแง่หนึ่งเท่านั้น และจะต้องไม่สรุปเป็นกฎเกณฑ์ว่าเมื่อไปเขียนบท
หรือกรองจะต้องจบลงเช่นนั้นเช่นนั้นเสมอไป นักเขียนบทหรือกรองที่นักเรียนควรศึกษาคควร
เป็นทั้งนักเขียนเก่าและใหม่ เพราะจะทำให้เห็นแง่มุมแปลก ๆ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างวิธีการจบบทหรือกรองของนักเขียนบทหรือกรองร่วมสมัยคือ
ที่ปกร, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, จินตนา ปิ่นเฉลียว และทวีปวร เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ฝึก
แต่งบทหรือกรองเพียง บางเขตเท่านั้น

ที่ปกร

การจบลงด้วยความสงสัยแล้วสรุปเป็นคำถาม

ชีวิตคือการต่อสู้ใครเหวี่ยง

วานช่วยเผยคุตสูชาอยู่ไหน

ชีวิตคือการต่อสู้เพื่อใคร

สู้อย่างไรนักปรัชญาอกชาติ

(สู้อย่างไรนักปรัชญาอกชาติ, กวีประชาชน, ที่ปกร)

การจบลงด้วยการทิ้งใหญ่อันคิด

นี้แหละคือข้อคิดอันน้อย

บุญที่แทนยังคอยอยู่ทุกหน

การทำบุญเพื่อตัวกูชอบกล

เชิงคิดน้อยเดอะทุกคนที่ทำบุญ

(การทำบุญเพื่อตัวกูชอบกล, กวีประชาชน, ที่ปกร)

การจบด้วยการสรุปสิ่งที่กล่าวมาแล้ว

คำเตือนจากเพื่อนมิตร

ของงกคอย่างเพียงฟัง

ขึ้นรั้นคันทร้ง

จะพลัดขีมาตามหมาเอย

(คำเตือนจากเพื่อนเก่า, กวีการเมือง, ที่ปกร)

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

การจบแบบธรรมดา

แค่นี้ตากผาอมยอมสี่เหลือง

อรามเรื่องเรื่อรางจะจางสี่

หลับตาฝันฟังกระซิบพิศวารี

บทกวีแววไหวในสายลม

(วังวารินทร์, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

การจบ โดยชี้ให้เห็นความสำคัญ

ศิลปประเพณีจิตใจชาติ

ความสามารถอันละเอียดละเอียดอ่อน

คือเครื่องหมายเมตตาธรรมถาวร

ทรงนุสรณ์ศรัทธาประชาไทย

(ร่มอาราม, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

การจบแบบพลิกความคาดหมาย

จนเขานำกลอนนั้นมาสรรส่ง

แกผู้ทรงสิทธิ์ค้ำงานสนอง

ทานบรรณาธิการผ่านตามอง

แล้วสายหนาวากลองกุงออกไป

(ศิลปกรรม, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

การจบลงแบบให้คิด

ที่ตรงนั้นสงบนิ่งไม่คิ่งไหว

มีดอกไม้งดงามเหมือนความฝัน

กลับสามแดนเช่นมณีศรีอำพัน

และสีอันขาวสะอาดดุจดวงนั้

(ดอกไม้สีขาว, คำหยาด, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

จินตนา ปิ่นเฉลียว

การจบโดยเสนอให้คิดเปรียบเทียบ

ลองคิดเปรียบเทียบครูเฒ่าเพื่อน

น้ำเน่าเหมือนกระจกส่องมองนิสัย

ความสลับซับซ้อนคนไทย

จนน้ำใจเนาคล้ายฉายน้ำคลอง

(น้ำเน่า, ดอกหญ้าสีชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

การจบแบบเยาะหยัน

เมื่อวัยเยาว์เรารักเป็นนักวิ่ง

ตั้งใจจริงโตขึ้นจักเป็นนักสู้

สังคมสอนเสียใหม่เจ็บใจดู

ทุกตัววิ่งหนีชีวิตตัว

(วิ่งหนี, ดอกหญ้าสีชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

การจบบทพลิกความคาดหมาย

จึงขอเขียนการวะตีนสะอาด ที่คานาคาคเคินกร่างงานคำปี
 ที่ไม่ขามคนลุ่มชมคนคี่ และตีนที่บางกว่าหน้าบางคน
 (ความเรียงเรื่องตีน, ดอกหญ้าสีชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

การจบบทคล้ายปน

ลงมือจับวีรบนหลอนคอนควัก เขาบอก"รักเธอจนทนไม่ไหว"
 "ทนอีกนิดเถอะนา" หลอนว่าไป "เปลี่ยนเพศเป็นหญิงเมื่อไรจะเผลอ"
 (อ่าว, ดอกหญ้าสีชมพู, จินตนา ปิ่นเฉลียว)

ทวิปวร

การจบบทสรุปความ

เริ่มรวิปฏิบัติสลักแอก บำแบกปัจจุบันนั้นใจ
 จากมีคมาสว่างทางไกล ปฏิบัติเพื่อไคคุณการ
 (จากมีคมาสว่าง, กวีประชาชน, ทวิปวร)

การจบโดยการกล่าวเปรียบเทียบ

จงเป็นอาทิตย์เมื่ออุทัย พลังใหม่เข้มแข็งแกร่งกล้า
 พากเพียรเรียนรู้โลกา เปลี่ยนแปลงสู่อารยะยุค
 แรงอรุณหนุนเบื้องเรื่องดำ แรงครุฑจักนำสันติสุข
 มีคมนอนธกาลทานทุกช้ มือสองจักปลุกประกายพลัน
 (แคว้นครุฑของชีวิต, กวีประชาชน, ทวิปวร)

การจบลงโดยเสนอแนะวิธีใหม่

ประวัติศาสตร์ปราชญ์มองลงการศึกษา แล้วหันหน้าเขียนในหมึกจิวซาน
ซึ่งพรรณชั้นสันติสุขหรือทุกข์ทรมาน เชิญเปิดม่านมีคสนิทอวิชา

(ประวัติศาสตร์อยู่ที่ไหน, รวมบทกวี, ทวีปวรรณ)

การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องมีส่วนสำคัญมากเช่นกัน เพราะชื่อเรื่องเป็นสิ่งแรกที่ผู้อ่าน
ประจักษ์ หากชื่อเรื่องเป็นที่สะดุดตาสะดุดใจ เหมาะสมกับเนื้อหาหรือเหตุการณ์และสมัยแล้ว
ก็จะทำให้ผู้อ่านสนใจใฝ่ใฝ่ไม่ยอม ครุ่นสอนจึงต้องเน้นความสำคัญและแนะนำเรื่องนี้ให้ผู้เรียน
ตามสมควร หลักสำคัญของการตั้งชื่อเรื่องคือ ต้องให้ตรงกับเนื้อหาของเรื่อง ต้องให้กระชับ
รัดกุม กว้างแปลกและใหม่ ทันสมัยกับเหตุการณ์ ต้องใช้ภาษาง่าย และไม่ซ้ำกับของบุคคลอื่น
เช่น อาจจะใช้ยกกลอนวรรคใดวรรคหนึ่งมาตั้ง หรือตั้งชื่อที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัว
หรือตั้งจากชื่อสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องกล่าวในบทหรือกรอน เช่น ชื่อคน สัตว์ พืช สถานที่ ฯลฯ
หรืออาจจะตั้งชื่อเกี่ยวกับฤดูกาล หรือชื่อที่เป็นนามธรรม^{๖๔} ก็ได้ แต่การตั้งชื่อเหล่านี้
จะต้องตรงกับประเด็นสำคัญหรือความมุ่งหมายของเรื่องจะสั้นหรือยาวไม่ใช่สิ่งสำคัญ

ครูควรยกชื่อเรื่อง พร้อมกับบทหรือกรอนนั้นมาประกอบ แล้วพยายามชี้ให้เห็นว่า
บทหรือกรอนนั้นได้ตั้งชื่อเรื่องเหมาะสม ตรงหรือไม่ตรงกับเนื้อหาของเรื่องอย่างไร
บทหรือกรอนที่ยกมาควรจะมีหลายบท เพราะผู้เรียนจะได้เห็นหลาย ๆ แง่มุม นอกจากนี้
ครูควรให้นักเรียนไปรวบรวมชื่อเรื่องบทหรือกรอนโดยอาจจะแยกประเภทชื่อเรื่องที่เป็น

^{๖๔} ประยงค์ อนันท์วงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๘ - ๑๘๙.

รูปธรรม หรือนามธรรม หรืออาจจะแยกเป็นรายละเอียดอย่างอื่น เช่น ข้อบทร้อยกรอง ที่เกี่ยวกับความรัก บทปลูกใจ บทคร่ำครวญ บทชมความงามธรรมชาติ ฯลฯ โดยกำหนด นักเขียนให้แกวญเรียนหลายคนเลือกศึกษาได้ตามความพอใจ เพื่อจะได้เห็นแง่มุมในการเลือก ตั้งชื่อเรื่อง และให้เห็นความแตกต่างของการใช้วิธี หรือประโยคที่นำมาตั้งชื่อเรื่องอีกด้วย

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่งการตั้งชื่อเรื่องบทร้อยกรองของ "ทีปกร", เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, จินตนา ปิ่นเฉลียว และ "ทวีปกร" เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูสอนในการแนะนำให้นักเขียนได้เห็นความแตกต่างของชื่อเรื่องและลักษณะการตั้งชื่อเรื่อง

"ทีปกร"

วิญญาณเสวยม, คาวกลางคืน, เนื้อ นม ไซ้, คำเตือน... จากเพื่อนเก่า
วิญญาณหนังสือพิมพ์, จึงเหลนกรุง, สู้อย่างไรนักปรัชญาออกชาติ, สร้างสวรรค์ขึ้นในโลก-
ควยมือ, การทำบุญ "เพื่อตัวกู" คุชอบกล, จึงหมู่เขาเอเยฮาโอบรรพชไทย, พิรามชาว
เอดูบรอยกรรบนาคาประชารานฎร, มารชเยวชนไทย, อินเตอรเนชันแนล,

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

บนนิ้วนางของกาลเวลา, คนตรีแห่งอารมณ์, รดควนเดี่ยวสุดท้าย,
เกือบเค็มในดวงตา, ในนามของความรัก, บทเพลงแห่งปีศาจ, ดอกใบสีชา, บทเพลง-
แห่งใบไม้, นกขมิ้น, เพียงความเคลื่อนไหว, แคลุกที่คีของประชาชน, ใบไม้ป่า,
ประกายคืนนี้, กาลามสูตรสมัย, อัสคกคของปรัชญาเมธี, น้ำ, เสียงขลุ่ยกดับนาหากอไผ่
หลุโหลทรรม, พระจันทร์ที่ไรเงา ฯลฯ

จินตนา ปิ่นเจดีย์ขาว

แด่ความหน้าคาน, อารมณ์, ทางที่ผิดเคิน, คำขอร้อง, หุยนิยม, เหลือบ,
 แดกนค้อ, ถูย ชีวิต, สนามชีวิต, ซึ่งมีและเกิดแต่ความจน, ถึงเลือดถึงเนื้อ,
 คอกไม้ชีวิต, แลวความตายซ้าซ้าก็มาถึง, ทอ, เขา, ที่นี้, บทเพลงแห่งมนุษย์,
 ยักน์ใหญ่ตื่นเถิด, สังคมเป็นแม่เร้ง, ผู้หญิงมีโชคอกกุกุหลาบ, ไปไม้แดง, ณ ที่ซึ่งเหมือน-
 โลกอยู่ใต้ฝ่าเท้า, ความวิตกกของแทน, บูโซ ฯลฯ

" ทวีปวร "

ทะเลชีวิต, ที่สุดของชีวิต, แคว้นครุฑของชีวิต, มหาตุลาคมปฏิวัติ,
 ศาสนานิธิติมิตรรัก, จากมีคมสว่าง, สดสายใจ, ภารักจะอยู่อย่างทาส, วสันตแห่งชีวิต
 ภิรมย์กรในดวงใจ, รัชชชัยแห่งชีวิต, นำคางบนกลีบกุหลาบ, สัจจะกับภาษา,
 สมบัติอนาคต, สิ้นธรณี ฯลฯ

การดำเนินการแต่งบทร้อยกรอง

เมื่อผู้แต่งบทร้อยกรองมีแนวความคิด และได้ลำดับความคิดเป็นโครงร่างย่อ ๆ ว่า
 จะขึ้นต้นบทร้อยกรอง คำเนนเรื่อง และจะจบลงอย่างไร ไว้ในใจ หรือร่างใส่กระดาษ
 ไว้แล้ว ขึ้นต่อไปผู้แต่งคิดเนื้อเรื่องทั้งหมดเป็นคำพูดธรรมดา หรือร้อยแก้ว แล้วแปรจาก
 ร้อยแก้ว เป็นร้อยกรองตามชนิดของคำประพันธ์ที่จะแต่ง โดยอาจจะถือปฏิบัติในการลงมือ
 เขียนดังนี้

๑. ควรตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เตรียมไว้
๒. เขียนให้ตรงตามที่ตั้งใจไว้
๓. เขียนให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของบทร้อยกรองแต่ละประเภท

แต่ละชนิด

๔. คำเนิ่นเรื่องให้มีเอกภาพ
๕. จะต้องใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับเนื้อหา และลักษณะของบทร้อยกรอง
๖. เขียนข้อความให้กระชับรัดกุม และได้เนื้อสาระ ไม่ใช่คำอย่างฟุ่มเฟือย ไม่มีถ้อยคำที่กลอนพาไป
๗. ใช้สำนวนภาษาให้ถูกต้องตรงตามความหมาย พยายามหลีกเลี่ยงสำนวนที่ไม่ทราบความหมายแน่ชัด และสำนวนภาษาที่ยากแก่การเข้าใจ
๘. สอดแทรกความคิดดี ๆ และแปลกใหม่ที่เป็นของตนเองลงในบทร้อยกรอง พยายามหลีกเลี่ยงความคิดธรรมดา ๆ ที่จำเจ
๙. ชักเกลียดถ้อยคำสำนวน และเนื้อหาให้ไพเราะราบรื่น และก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้อ่าน พยายามให้บทร้อยกรองคือพร้อมทั้งการใช้ภาษาและความคิด

ถ้าหากว่าการแต่งบทร้อยกรองเป็นกิจกรรมที่ครูกำหนดให้นักเรียนแต่งในห้องเรียน ครูควรยึดเอาแนวการเขียนแบบสร้างสรรค์มาใช้ คือให้อิสระแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ทั้งเนื้อหา ฉันทลักษณ์ ความยาว และเวลาที่เหมาะสม ครูไม่ควรระบุว่าผู้เรียนต้องแต่งเรื่องสั้นเรื่องนี้ แต่ควรจะหาอุปกรณ์มาช่วยให้เด็กเกิดความคิดที่จะเขียนบทร้อยกรองออกมาตามแนวที่ตนถนัด

กิจกรรมและอุปกรณ์ที่ใช่ประกอบการสอนบทอวยกรอง

ความสนใจในการแต่งคำประพันธ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีกิจกรรมสิ่งเรา กิจกรรมที่จัดขึ้นมาอย่างนั้นจะต้องอาศัยอุปกรณ์เป็นเครื่องช่วย เพราะถ้าไม่เช่นนั้นกิจกรรมนั้นอาจจะไม่น่าสนใจหรือไม่เร้าใจใหญ่เรียนเกิดความคิดในการแต่งบทอวยกรองขึ้นมาได้ กิจกรรมและอุปกรณ์ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจและบังเกิดผลได้แก่

๑. รูปภาพ รูปภาพที่จะนำมาใช้เป็นอุปกรณ์นั้นหาได้ไม่ยาก แต่ครูสอนจะต้องพึงระลึกไว้เสมอว่า จะเลือกภาพใดมาเป็นอุปกรณ์ก็ตาม ต้องคำนึงหรือเลือกรูปภาพที่ชวนคิดว่า หรือที่ฝรั่งเรียกว่า A picture That Speaks หมายความว่า รูปภาพนั้นจะต้องให้ความหมายได้ ภาพนั้นต้องไม่ใช่ภาพถ่าย คือเป็นภาพสวยแต่ไม่แสดงความหมาย ภาพเช่นนั้นจะช่วยให้ใหญ่เรียนเกิดความคิดได้ที่สุด ๒๕

๒. แผ่นเสียงบทเพลงต่าง ๆ อาจจะเป็นบทเพลงปลุกใจ หรือเพลงที่ให้ความไพเราะ ความบันเทิงใจ หรือบทเพลงที่สะท้อนภาพสังคมปัจจุบัน ทั้งสังคมเมืองและชนบท ฯลฯ มาเปิดให้ใหญ่เรียนฟัง เพื่อเร้าใหญ่เรียนเกิดความคิดและจินตนาการ และถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นบทอวยกรองตามฉันทลักษณ์ที่ตนถนัด

๓. แนะนำให้นักเรียนมีสมุด หรือแฟ้มส่วนตัว คัดลอกบทอวยกรองจากวรรณคดีหรือคัดข้อความจากนิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ ที่เห็นว่าแต่งดี รวบรวมไว้เพื่อเป็นแนวทางในการแต่ง

๔. แต่งป้ายประกาศ แล้วใหญ่เรียนหาบทอวยกรอง เช่น บทสุคติ บทปลุกใจ บทชมสรรเสริญ ฯลฯ มาคิดไว้เพื่อให้อ่านและวิจารณ์ว่าดีหรือบกพร่องอย่างไร หรือเปิดโอกาสใหญ่มีความสามารถได้แสดงผลงานของตัวเอง โดยครูเป็นผู้ตรวจแก้ ให้อ่านปรึกษาแนะนำ

๒๕ เจอ สตะเวทิน, "วิธีสอนเรียงความแบบพัฒนา" ประชาศึกษา, ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๑๑ (มิถุนายน, ๒๕๑๔), หน้า ๘.

ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

๕. รวบรวมเรื่องต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น นิทานส่งเสริมจริยศึกษา หรือเรื่องราวของเหตุการณ์ต่าง ๆ มาให้นักเรียนอ่านแล้วแปรเรื่องเป็นมทรอยกรอง

๖. ครูและผู้เรียนควรจัดมุมหนังสือมทรอยกรองในห้องเรียน โดยครูและผู้เรียนร่วมกันรวบรวมหนังสือประเภทมทรอยกรองไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะหาได้ และควรเป็นงานเขียนมทรอยกรองในหลาย ๆ แนว เพื่อครูและผู้เรียนได้อ่านศึกษาค้นคว้าสืบค้น

๗. นอกจากหนังสือมทรอยกรองแล้ว หนังสืออื่น ๆ ที่จำเป็นซึ่งครูและผู้เรียนควรมารวบรวมไว้ควรรวบรวมก็ขอ ประเพณีไทย ประวัตินักกล้าสำคัญ และสารคดีท่องเที่ยว ฯลฯ เพราะหนังสือเหล่านี้ให้แง่มุม แนวคิด ในการแต่งมทรอยกรองกว้างขวางขึ้น

๘. ครูควรให้ผู้เรียนทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้น เพื่อให้มีโอกาสแก่ผู้เรียนแต่งมทรอยกรองมาลงพิมพ์

๙. ครูควรจัดกิจกรรม สืบเสาะกลอนสด ทอส์กวา หรือประกวดบทกวีออกสร้อยกับสถาบันอื่น ๆ ในวันสำคัญหรือตามโอกาสที่เหมาะสม

๑๐. ครูควรรวบรวมมทรอยกรองที่ผู้เรียนแต่งได้ถึงขนาด มาพิมพ์ติดไว้ในสมุด รวบรวมมทรอยกรองของชั้น เพื่อให้กำลังใจแก่ผู้เขียน

๑๑. ครูนำผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ ชมความงามของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ธรรมชาติ หรือไปอุทยานสัตว์ป่า ฯลฯ เพื่อจะได้เกิดแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดมทรอยกรองออกมา

๑๒. เชิญวิทยากรที่ถนัดในการแต่งคำประพันธ์ มาพูดแนะนำวิธีแต่งแก่นักเรียน ^{๒๒}

กิจกรรมและอุปกรณ์ที่กล่าวมาแล้ว เป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น ผู้สอนไม่จำเป็นต้องจัดทุกอย่าง เพียงแต่เลือกกิจกรรมที่เห็นว่าจักได้งาย และเหมาะสมกับโอกาส โดยคำนึงถึงประโยชน์

^{๒๒} หน่วยงานนี้เห็น กรมวิสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. "ข้อเสนอแนะในการสอนคำประพันธ์" จุลสารภาษาไทย, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯพิมพ์, ๒๕๐๖), หน้า ๑๒๗-๑๓๐.

ที่จะเกิดว่า กุมกับการจัดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม แต่ตามสอนพยายามจัดกิจกรรมและมีอุปกรณ์ประกอบ
บทเรียนหลาย ๆ อย่าง ก็จะเป็นผลดีแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะอย่างน้อยที่สุดความเบื่อหน่ายอันเกิด
จากความจำเจธรรมดาอันลดลงอย่างแน่นอน

การวัดผลการเขียนบทอรรถของ

การวัดผลการเขียนบทอรรถของ จะต้องวัดควบคู่ไปกับการเรียนการสอนเสมอ ไม่ควรแยก
ไปวัดผลในตอนที่เขียนคร่าวเดี๋ยวนั้น เพราะการกระทำเช่นนั้นคงไม่มีเกณฑ์ประเมินใดอย่าง
แน่นอน แต่ถ้าวัดการวัดผลควบคู่กันไป ครูจะทราบความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่าง
เห็นได้ชัดทีเดียว ครูผู้สอนจะต้องหมั่นตรวจงานที่ผู้เรียนส่งมาทุกครั้ง และกินงานใหม่แก่ผู้เรียนกลับไป
ไปพิจารณาพรอมนักว่าคำแนะนำ ชักชวนพรอมนัก ๆ น้อย ๆ เช่น เรื่อง การส่งสัมมนักว่าถูกตอง
หรือไม่ การใช้เสียงวรรณยุกต์ทนายวรรค การสะกดคำ การจัดจำนวนคำแต่ละวรรคให้สม่ำเสมอ
จังหวะของคำประพันธ์ และการลากเส้นหลักสัมผัส ชอมนักพรอมนักเหล่านี้ พมมากในการตรวจการแต่ง
บทอรรถของของนัก ครูจะต้องไต่ถามชอมนักพรอมนัก และอธิบายให้นักเข้าใจ แลวนำชอมนักพรอมนัก
เหล่านี้มาฝึกฝนใหม่

ขอกรรกรรสำหรับการตรวจงานอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม่ควรเขียนคำที่จะทำให้นักเรียนท้อใจ
เช่น ออมนัก ใจไม่ได้ ควรเขียนสิ่งให้นักเรียนแลเห็นว่า ตนใดกาวหนาไปในทางใด คี้นักกว่า
เค็งหรือไม่ เพื่อให้กำลังใจแก่ผู้เรียนในการทำงานในคราวต่อไป

ส่วนสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการวัดผลงานเขียนบทอรรถของ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน
ก็คือ รูปแบบฉันทลักษณ์ ความคิดและการลำดับความคิด ภาษาที่ใช้และสำนวนที่ใช้เพราะ ผู้วิจัยเห็น
ว่า การให้คะแนนเพื่อวัดผลการเขียนนั้น ควรจะเป็นคะแนนงานที่ทดสอบไปเรื่อย ๆ ระหว่างที่นักเรียน
เรียน ๖๐% เหลือเป็นคะแนนสอบปลายภาคเพียง ๔๐% โดยงานแต่ละชิ้นควรจะมีคะแนนให้
เป็นสัดส่วนที่เหมาะสม เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ถ้าคะแนนเต็มของงาน ๑ ชิ้น เท่ากับ
๑๐ คะแนน ควรจะให้คะแนนความคิดและการลำดับความคิด ๔ คะแนน ถูกตองตามรูปแบบ

ฉันทลักษณ์ ๓ กะแนน และภาษาที่ใช้ส่วนที่ไพเราะ ๓ กะแนน

เกณฑ์ที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงขอเสนอแนะของผู้วิจัย โดยที่ผู้วิจัยเน้นความคิดและการลำดับความคิดเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตามเกณฑ์นี้เป็นเพียง เสนอแนะให้พิจารณาเท่านั้น อาจจะแยกแยะรายละเอียดการให้คะแนนที่แตกต่างไปจากนี้ก็ได้

สรุปขอเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ครูผู้สอนควร เริ่มแนะนำให้ผู้เรียน เรียนรู้อะไรที่เป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์เสียก่อน โดยครูผู้สอนแนะนำผู้เรียนให้เรียนรู้อยู่ในเรื่องต่อไปนี้

- ก. ความหมายของคำว่า อยกรอง
- ข. ประเภทของบท อยกรอง
- ค. ลักษณะของบท อยกรองแบบ เติม
- ง. ลักษณะของบท อยกรองในปัจจุบัน
- จ. บท อยกรอง ศิลป เพื่อศิลป์ และบท อยกรอง ศิลป เพื่อชีวิต
- ฉ. คุณภาพของบท อยกรอง
- ช. สลีลาและความงามของบท อยกรอง

เมื่อผู้สอนใดแนะนำให้ผู้เรียนศึกษาสิ่งที่กล่าวแล้ว ก็ควรดำเนินการสอนแต่งคำประพันธ์ โดยเริ่มสอนเนื้อหาเรียงลำดับดังต่อไปนี้

- ก. การเตรียมคำเพื่อใช้แต่งบท อยกรอง ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้ศึกษาคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำไวพจน์ คำที่ให้ความรู้สึก คำที่มีความหนักเบาต่างกัน เป็นต้น
- ข. การศึกษาแนวความคิดของนักเขียนบท อยกรองที่มีชื่อเสียงทั้งนักเขียนรุ่นเก่า และนักเขียนรุ่นใหม่ เพื่อปลูกเร้าให้เกิดความคิด
- ค. การลำดับแนวความคิด ผู้สอนจะต้องแนะนำการลำดับความคิดที่คิดของบท อยกรอง

ว่ามีหลักการสำคัญความคิดอย่างไร และควรชี้แจงให้เห็นถึงการลำดับความคิดที่ไม่ถูกต้องควบคู่ไปด้วย

ง. การเลือกฉันทลักษณ์ให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะนำมาแต่ง ผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้ว่า ฉันทลักษณ์ชนิดใดเหมาะที่จะใช้แต่งกับเนื้อหาอย่างไร คือ ใหญ่เรียน เรียนรู้ลีลา ท่วงทำนองของคำประพันธ์ชนิดนั้น ๆ นั้นเอง

จ. การใช้ถ้อยคำภาษาในบทอวยกรอง ผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้คำที่ทำให้เกิดภาพ คำที่ทำให้เกิดเสียง คำที่ทำให้เกิดความรู้สึก คำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และถ้อยคำสั้น ๆ ที่มีความหมายเด่นชัด โดยนำบทอวยกรองที่เด่น ๆ ในเรื่องที่กล่าวแล้วมาชี้แนะให้ผู้เรียนพิจารณาแล้วร่วมกับวิพากษ์วิจารณ์

ฉ. การชื่นชมบทอวยกรอง ผู้สอนจะต้องนำวิธีการชื่นชมบทอวยกรองของนักเขียนบทอวยกรองที่มีชื่อเสียงมาแยกแยะพิจารณาให้ผู้เรียนเห็นว่า นักเขียนบทอวยกรองเหล่านั้นมีคุณวิเศษในการชื่นชมบทอวยกรอง อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางการริเริ่มเขียนบทอวยกรอง

ช. การชมบทอวยกรอง สิ่งที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการชมบทอวยกรอง คือ จะต้องศึกษาการชมบทอวยกรองของนักเขียนที่มีชื่อเสียง เช่น เกี่ยวกับการศึกษาการชื่นชมบทอวยกรอง โดยศึกษาจากบทอวยกรองที่เด่น ซึ่งครูอาจจะเป็นผู้คัดเลือกมาเป็นตัวอย่าง หรือจะให้ผู้เรียนหามาเองก็ได้

ซ. การทงข้อเรื่อง ผู้สอนจะต้องเน้นให้เห็นความสำคัญของการทงข้อเรื่องและชี้ให้เห็นว่า การทงข้อเรื่องควรจะคำนึงถึง ข้อเรื่องจะต้องตรงกับเนื้อหา ของรักถูก ของแปลก และใหม่ ต้องใช้ภาษาง่าย และไม่ซ้ำกับของบุคคลอื่น นอกจากนี้ ผู้เรียนควรจะได้ศึกษาการทงข้อเรื่องของนักเขียนบทอวยกรองทั้งเก่าและใหม่ควบคู่ไปด้วย

ด. การดำเนินการแต่งบทอวยกรอง เมื่อดังนั้นผู้สอนจะต้องเน้นให้เห็นว่า ผู้เรียนจะต้องมี แนวความคิดว่าจะพูดเรื่องอะไร แล้วพยายามลำดับความคิดนั้น หาแบบการชื่นชม และเตรียมการจบของบทอวยกรอง โดยผู้เรียนจะต้องคิดวางโครงเรื่องไว้ในใจหรือร่างใส่กระดาษ เพื่อจะช่วยให้บทอวยกรองดำเนินเรื่องไปตามลำดับ ไม่ผูกนอกเรื่อง และไม่ขาดเอกภาพ

ญ. กิจกรรมและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนแต่งบทอวยกรอง กิจกรรมและอุปกรณ์ที่ควรนำมาใช้ประกอบการสอนแต่งบทอวยกรองมีอยู่หลายอย่าง ซึ่งครูจะต้องเลือกใช้ให้

ให้เหมาะสมมีโอกาส และความสะดวก เช่น รูปภาพ แผ่นเสียง บทเพลง ป้ายประกาศ หนังสือรวมบท ร้อยกรอง บทความ นิทานนิยาย ภาพนิ่ง การนำผู้เรียนไปชมโบราณสถานโบราณวัตถุ หรือชมความงามของธรรมชาติ ฯลฯ

๓. การวัดผลการเขียนบท ร้อยกรอง ผู้สอนควรจะวัดผลการเขียนบท ร้อยกรองควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ไม่ควรสอบเพียงครั้งเดียวเมื่อจบเนื้อหา เพราะจะเป็นการวัดผลที่ไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ส่วนการตรวจงานเขียน ผู้สอนควรชี้ข้อบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ และให้กำลังใจแก่ผู้เขียนไม่ควรถ้าใหญ่เขียนท้อใจ ผู้สอนควรจะทราบความเปลี่ยนแปลงของตน โดยดูจากงานของผู้สอนตรวจแก่ ส่วนการแบ่งคะแนนในการวัดผล ควรจะเป็นคะแนนเก็บ ๖๐% และสอบปลายภาคเพียง ๔๐% และเกณฑ์การให้คะแนนในงานแต่ละชิ้น ถ้าคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ก็ควรจะให้คะแนนดังนี้

ความคิดและการลำดับความคิด	๘	คะแนน
รูปแบบฉันทลักษณ์ถูกต้อง	๓	คะแนน
สำนวนภาษาไพเราะ	๓	คะแนน

ขอเสนอแนะ เกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องอื่น

๑. ผลงานของนักเขียนบท ร้อยกรองร่วมสมัยคนอื่น ๆ เช่น จาง แฉ่ตั้ง กุลทรัพย์ เกษมณกิจ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ชรรักษ์ บุนปาน ประยอม ของทอง วิสา กัญทิพย์ ฯลฯ น่าจะนำมาศึกษาวิเคราะห์กันต่อไป

๒. กลอนเปล่า เป็นงานเขียนที่ได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ควรอย่างยิ่งที่จะวิเคราะห์งานเขียนแบบนี้ของนักเขียนบท ร้อยกรองร่วมสมัย เพื่อที่จะได้เห็นแนวความคิดการใช้สัญลักษณ์ใดกว้างขวางยิ่งขึ้น

๓. ผลงานบท ร้อยกรองร่วมสมัย ซึ่งได้รับรางวัลจากการประกวดตามที่ต่าง ๆ เป็นผลงานที่น่าจะนำมาศึกษาวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง

๔. นอกจากงานเขียนบท ร้อยกรองแล้วนักเขียนร่วมสมัยส่วนใหญ่มีงานเขียนร้อยแก้วด้วย น่าจะมีการศึกษาวิเคราะห์งานเขียนบท ร้อยกรองของนักเขียนซึ่งได้วิเคราะห์งานร้อยกรองไปแล้ว เพื่อที่จะได้เห็นแง่มุมเกี่ยวกับแนวความคิดกว้างขวางยิ่งขึ้น